

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata
CXXXV. évfolyam 1. szám
(január)

Főszerkesztő
PÁPAI GÁBOR

A szerkesztőbizottság elnöke:
DR. SZIKRA DEZSŐ

A Szerkesztőbizottság tagjai: dr. Bartha Dénes, Bartha Pál, dr. Bondor Antal, Dévai Péter, Gencsi Zoltán, dr. Járasi Lőrinc, dr. Király Pál, Oláh Tibor, Pintér Ottó, Répászky Miklós, dr. Somogyi Zoltán, Szakács László, Tóth Miklós.

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
Telefon/fax: 201-7737
Mobil: 06-30-97-15-255
Internet: <http://larix.efc.hu/oe>

Kiadó:
Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó:
KÁLDY JÓZSEF

Nyomdai munkák: Csathó és Társa Nyomdaipari Kft., Eger
Felelős vezető: Csathó Emil

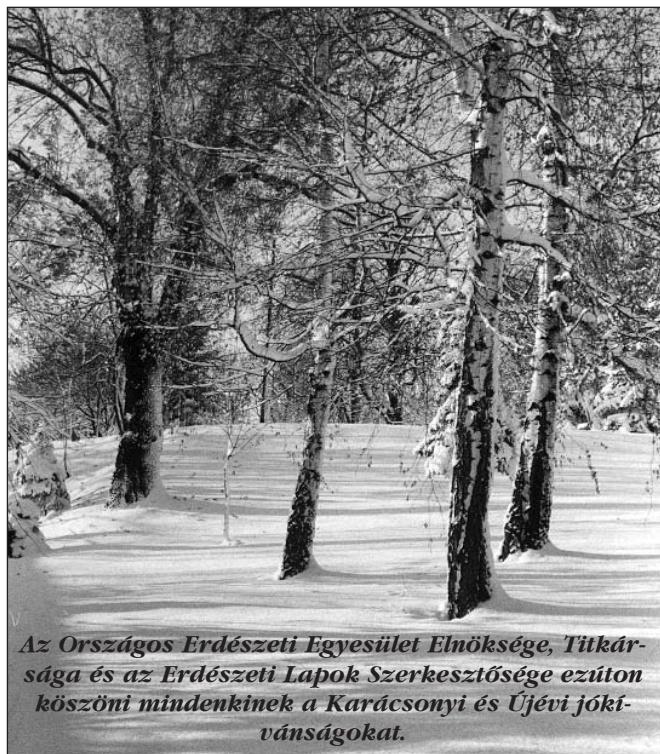
Tervezés, nyomdai előkészítés: INNOVA-PRINT

A kézirat lezárva: 1999. december 28.

ISSN: 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosak a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. A szerkesztőség fenntartja magának a szerkesztés jogát. Honoráriumot – megegyezéssel – csak felkért írásokért, a fotóért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

Az Országos Erdészeti Egyesület Elnöksége, Titkársága és az Erdészeti Lapok Szerkesztősége ezúton köszöni mindenkinek a Karácsonyi és Újévi jókívánságokat.

Tartalom

Id. dr. Páll Miklós: A zöld duglászfenyő erdőgazdasági jelentősége Zalában	1
Kovács Árpád: Karácsonyi fagyöngy?	4
Bartucz Éva, Benkő Pál: Erdőtanúsítás a magánerdőben	5
Ormos Balázs: Kérdések Koloszar Józsefhez, az egyetem régi-új rektorához	7
Pápai Gábor: Faiparos-erdész találkozó	8
Hajdú István: Miért éppen Fejér megye?!...	9
Reményfy László: Erdőtelepítés támogatással	10
Kihelyezett albizottsági ülés	10
Dr. Somkuti Elemér: Erdész ökonómus kollokvium Göttingenben	11
Dr. Kosztka Miklós: Az erdészeti utak pályaszerkezeti anyagainak kiválasztásához	12
Dr. Tóth János: Európa legnagyobb mesterséges erdeje az Atlanti-óceán francia partján	15
Pápai Gábor: Habsburg Ottó soha nem látott fellendülést jósol a magyar erdésznek	16
Gratuláció Csóka Péternek	17
Bilkei-Gorzó Borbála: Magyar Nemzeti Biodiverzitás Stratégia és Akcióprogram	18
Turizmus vagy természetvédelem	18
Dettrich Miklós: Aranygyűrű a helytállásért	19
A magyar madárvédelem elismerése a BirdLife International világkonferenciáján	20
Kapocsy György: Címermadár végveszélyben	20
Sajtótájékoztatót tartott a vadászkamara	21
Reményfy László: „Tűzokügyi meglepetés”	21
Demeter László: Lehet-e puskával tűzokot védeni?	22
Támba Miklós: Földtulajdonosok vadaskertje	23
A fafeldolgozás 1945 előtt	23
Kőrösi Levente: Védelem a vadon élő állatoknak	24
Egyesületi hírek	25

E havi számunk szerzői:

Bartucz Éva	Vezetési Tanácsadó	Budapest
Benkő Pál	MEGOSZ	Pilis
Dettrich Miklós	SEFAG Rt.	Kaposvár
Hajdú István	erdőmérnök	Barcs
Kapocsy György	fotóművész	Budapest
Kosztka Miklós	egyetem	Sopron
Id. dr. Páll Miklós	erdőmérnök	Nagykanizsa
Pápai Gábor	OEE	Budapest
Reményfy László	erdőmérnök	Eger
Somkuti Elemér	egyetem	Sopron
Ormos Balázs	OEE	Sopron
Tóth János	erdőmérnök	Franciaország

A zöld duglászfenyő erdőgazdasági jelentősége Zalában

„A nemzetbáztartási érdekeknek az az erdőgazdálkodás felel meg legjobban, amely az erdőtalaj jó karban tartása és javítása, az erdő faállománya állagának nemcsak fenntartása, de mennyiségi és minőségi emelése mellett minél biztonságosabb és jövedelmezőbbé tudja azt tenni.” (Kaán K.: A nemzeti erdővagyon közgazdasági jelentősége. Erdészeti Lapok, 1920.)

Fenti tömör, időtálló megállapítás minden hivatásszerűen munkálkodó erdész szakember számára, egyértelműen kijelöli a célt, amit munkája során követnie kell. Az erdővagyon gyarapításának egyik lehetséges módja fenti feltételeknek megfelelő fajok ültetése.

Ilyen faj a zöld duglászfenyő (*Pseudotsuga menziesii viridis* Franco – a továbbiakban zDf – Észak-Amerika nyugati partvidékén, a Sziklás-hegységben nagyon változatos termőhelyi viszonyok között, hatalmas kiterjedésű területeken őshonos. Sok különböző tulajdonságú változata alakult ki, ezért döntő fontosságú fatermesztési szempontból **a származás kérdése**.

Tengeri éghajlat a jellemző: magas páratartalom, hűvös nyár, enyhe tél. Az évi csapadék mennyisége 1000 mm felett van, ennek háromnegyed része a téli hónapokban esik. A talajtani termőhelyi tényezőkkel szemben nagy az alkalmazkodóképessége. Nem annyira a talaj kémiai, mint inkább a fizikai állapota a fontos.

Európába 1827-ben telepítették be, elsősorban az atlanti éghajlatú országokba. Későbbiekben a mérsékelt klímájú középhegységekbe is sikerrel ültették.

Németországban, azonos körülmények között a lucnál 100–150%, osztrák adatok szerint a luchoz 50–100%, az erdőfenyőhöz viszonyítva 150–200% a többletfatömeg hozama.

A Szlovén Erdészeti Kutató Állomás megállapította, hogy fahozama a jegenye és a lucfenyőét jelentősen meghaladja. A Göcseji bükkfától mintegy 60 km-re fekvő *Krcsevina* 22 B erdőrészen 84 éves korban 50 cm-es átlagátmérő és 43 m magasság mellett a zDf állomány 1003 m³/ha fatömeget adott. A legvastagabb törzsek elérték a 70 cm-es átmérőt. Évi növedéke háromszorosan is meghaladja a hasonló körülmények között tenyésző honos fajokét (Ef, Kst, B stb.).

Franciaországi adatok is bizonyítják, hogy 40 éves korban már akkora a fahozama, mint más őshonos fajoké 80–100 éves korban, azonos ökológiai körülmények között.

Eddigi európai állományai azt bizonyítják, hogy tápdús, szellős homokos vályog- vagy agyagos homoktalajokon díszlik legszebben, ha biztosított a levegő magas páratartalma és legalább 350 mm csapadék a tenyészeti idő alatt.

Magyarországi betelepítését *Bedő Albert* javasolta 1878-ban. A mai előfordulások három jól elkülönülő csoportra oszlanak. Tömegesebb ültetések az 1897–1917, majd 1935–1942, továbbá 1955-től napjainkig terjedő időben történtek.

Dr. Szőnyi László 1963-ban részletes termőhely-vizsgálatot folytatott a hazánkban előforduló zDf állományokban,

csoportokban. Megállapította, hogy hazánkban a barna erdőtalajokon fejlődik legjobban. Levegős, jó vízellátású, tápdús talajokon adja a legnagyobb fatömeget. A 70 cm-en belüli mésztartalom, a nyers alapkőzet vagy a levegőtlen, kötött réteg közelsége miatt növekedése visszaesik. Ugyanez vonatkozik a túl nedves talajokra is.

A csapadéknak a tenyészidő alatt legalább 350–400 mm-t el kell érni.

Az aszályt és a –20 °C körüli fagyot is jól elviseli.

Dr. Papp László részletesen tanulmányozta és összehasonlította a zDf eredeti termőhelyének klímáját a hazai hasonló adatokkal. Arra a megállapításra jutott, hogy leginkább a 170–300 m tengerszint feletti magasságból származó zDf felel meg a mi adottságainknak.

A csapadék vonatkozásában pedig a 600–700 mm évi csapadékot elérő területek az alkalmasak számára, különösen akkor, ha jó a talaj víztartó képessége.

Növedéke és fahozama – a nemes nyáratok kivéve – minden fajfajét jelentősen meghaladja. Így 16–20 m³/ha/év növedéket és 70 éves korban 35–40 m magasságot képes elérni hazai viszonylatban.

Sokáig úgy tűnt, hogy nincs károsítója. Sajnos Észak-Amerikából behurcolták a rozsdás tűhullást előidéző *Rabdocline pseudotsugae* kórokozó gombafajt. A zDf-t kevésbé támadja. A gomba kifejlődéséhez magas légnedvesség és sok csapadék szükséges.

Egy másik kórokozó gombafaj a *Phaeocryptopus gaeumannii*, kormos tűhullást okoz. A betegség lefolyása több évig is eltarthat és járványszerűen is felléphet. A tűlevelek főnákja kormos kinézetű lesz. A beteg tűk kb. a harmadik év után lehullanak.

Újabbán fellépő károsító a *Phomopsis pseudotsugae*, mely kéreg- és hajtáselhalást okoz.

Bizonyára vannak olyan származású egyedek, melyek kevésbé fogékonyak fenti betegségekkel szemben.

Az őz és a szarvas is okozhat jelentős károkat (rágás, hántás). Származási helyétől függ fogékonysága.

Európai tapasztalatok szerint sem a téli kemény fagyok, sem a késői fagyok számottevő kárt nem okoznak.

A nyári szárazságot is jól tűri. Nagy az alkalmazkodóképessége.

Sajnos a károsítókkal együtt kell élni. Az őshonos Kst, Ktt fajfajokat is súlyos tölgypusztulás károsította a közelmúltban. Az 1920-as években a zalai bükkösökben lépett fel járványszerű pusztulás.

Mivel a hazai forgalomban kevés a zDf fűrészáru, kevésbé ismertek fájának tulajdonságai, felhasználási lehetőségei. Fája rendkívül hasonlít a vörösfenyőéhez. Rossz ágfeltisztulása befolyásolja értékesítési lehetőségeit. Meghatározó a faanyag minőségére még az évgyűrűk szélessége, a göcsösség és a gyantatartalom is. A szíjács világos színétől jól elkülönül a geszt vörösesbarna színe. Általában jellemző: egyenes rostú, keskenytől a szélesig terjedő szíjácsú faanyaga, barna, sötétvöröses, idővel tovább sötétedő színű, markánsan elkülönülő szíjács és geszt kontrasztal. Dekoratív benyomást kelt. Műszaki tulajdonságait tekintve fája nagymértékben egyenérté-

kü a lucfenyőével. Jelentős a törési szilárdsága és ellenálló képessége a gombákkal és rovarokkal szemben. Megmunkálhatósága változó. A széles évgűrű-szerkezetű, göcsös, kiszáradt faanyag nehezebben munkálható meg. Igen éles szerszámokat igényel, és az energiafelhasználás is nagyobb, mint az erdei- vagy lucfenyő esetében.

A magasabb fahozam mellett igen jó áron értékesíthető a méretes ágnyesett rönk. A faanyag zöme a fűrésziparba kerül, ahol épületfának, palló-, valamint különféle deszkanyagnak dolgozzák fel. Elsősorban épületfának használják kiváló tulajdonságai és dekoratív megjelenésének köszönhetően. Jelentős pozitív tulajdonsága fájának nagy ellenálló képessége az időjárás hatásaival szemben. Ezért szívesen használják külső építészeti célra (balkonok, pergolák, lépcsők, burkolatok stb.). Ajtók, ablakok készítésére is igen alkalmas 60 évesnél idősebb, kevésbé göcsös faanyaga.

A lemezipar is alkalmazza, vegyesen más fenyő faanyaggal bútortlap középrész (vakfa) céljára.

Legújabb németországi adatok szerint méretes faanyaga igen keresett a fapiacon és igen magas árat fizetnek érte.

A zalai termőhelyek zöme alkalmas a zDf ültetésére, mivel fentiekben ismertetett kritériumoknak nagymértékben megfelelnek.

Ezért néhány jellemző erdőrészlet konkrét ismertetésén keresztül kívánjuk az eddigi eredményeket bemutatni.

Legmegbízhatóbb eligazítást az idős állományok vagy azok híján facsoportok, egyedek részletes elemzése nyújthat. Ezért fiatal állományokkal nem foglalkozunk.

Az ismertetett adatokat részben érvényes erdőtervekből, részben 1000–2500 m³ nagyságú kísérleti területeken vettük át, illetve fel. Sajnos a felvett zDf egyedek száma ezért esetenként csekély (nem volt több törzs). Az így kapott adatokat számítottuk át 1 ha-ra. Kétségtelen, hogy ebből adódhatnak hibák a zDf többletfatömeg hozama arányával kapcsolatban, de a többlet vitathatatlan.

Az erdőrészletek mind a vízhatástól független, mély termőrétegű, agyagbemosódásos barna erdőtalajokon fordulnak elő.

A 36 b. Kelet-zalai dombvidék erdőgazdasági tájrészletben, az Iharosi Erdészeti területén, közvetlenül Somogy–Zala megye határán, GyT klímában található az Iharosberény 18 K erdőrészlet. Egy 1000 m³ nagyságú volt csemetekert helyén, idős 100–105 éves zDf csoport áll. 1963-ban *Bánó István* részletesen felvette az állományt, és a fák helyét, valamint átmérőiket is rögzítette. A helyszínen az egyes fák ma is jól beazonosíthatók. Összesen 28 fát találtunk a területen. Ebből 1 cser, 1 Kst, 1 hikori dió. Tehát a zDf törzsek száma 25 db. Az 1963-as felvételhez viszonyítva kipusztult három zDf és 1 hikori dió.

A 25 zDf fatömegét határoztuk meg törzsenkénti felvétellel. Minden fának megmértük a magasságát. A magasságmérés Bitterlich tükrös relaxskóppal történt, a környező állomány lombtalan állapotában. Ennek ellenére ilyen nagy magasságok esetében akár 1–2 m-es hiba is előfordulhat, ez azonban a fatömegben mindössze 0,1–0,2 m³ eltérést okozhat.

A kapott adatokat átszámítottuk 1 ha-ra:

Fafaj	Kor év	Átlag mag. m	Átlag átm. cm	Fatömeg m ³ /ha	Felvétel éve
zDf	105	37	64	1360	1998
	70	nincs adat	nincs adat	1028	1963 (Bánó I.)

Tehát 35 év alatt 332 m³ többlet-fatömeg keletkezett (a 3 kipusztult zDf, az 1-1 cser, Kst, hikori dió fatömege nélkül).

A zDf korszaki folyónövedéke 9,5 m³/év.

Az erdőrészletben uralkodó bükkfafaj (75%) adatai fentiekkel összehasonlítva:

Fafaj	Kor év	Átlag mag. m	Átlag átm. cm	Fatömeg m ³ /ha	Felvétel éve
Bükk	123	36	58	418	1998 (Erdőtervi adat)
		Átszámítva	100% ea-ra	557	
		Folyónöv/ha	4,8 m		(Erdőtervi adat)

A kísérleti területen semmilyen beavatkozás nem történt. Egyes törzsek egész közel állnak egymáshoz. Az uralkodó törzsek tekintélyes vastagodást értek el 35 év alatt (15–25 cm).

Bánó István említést tesz az ország legméretesebb zDf-jéről. A kísérleti területtől keletre a völgy felé sikerült beazonosítani:

Magassága **43 m**. Átmérő **99 cm**. Fatömeg **14,45 m³**.

A 40 c. Zalai-hegyhát erdőgazdasági tájban GyT klímában található a **Zalaegerszeg 24 L** erdőrészlet.

A zDf fatömege lényegesen több, mint a többi fafajé.

Fafaj	Kor év	Magasság m	Átmérő cm	Fatömeg m ³ /ha	m ³ arány a zDf-hez viszonyítva
zDf	90	35	69	5,84	
Kst	96	25	38	1,010	5,7
Ktt	96	25	41	2,020	2,9
Cs	96	25	43	1,917	3,1
B	96	27	43	2,285	2,5
Ef	83	25	39	1,471	3,9
Vf	96	28	30	0,942	6,1

A 37. Göcseji bükk-tájban, bükkös klímában, a Budafai Arborétumban van a Kiscsehi 5 E erdőrész. Főfaja a lucfenyő (93%). Ültetéskor belekerült az állományba 1 db zDf. Adatait az erdőrészben található egyéb fafajokkal hasonlítottuk össze:

Fafaj	Kor év	Magasság m	Átmérő cm	Fatömeg m ³ /ha	m ³ arány a zDf-hez viszonyítva
zDf	73	34	62	4,60	
Lf (legvast.)	73	32	47	2,82	1,6
Lf (átlagos)	73	27	30	1,05	4,3
Ef	73	26	29	0,76	6,1
Kst	73	26	28	0,85	5,4
Vf	73	27	28	0,80	5,7

Ugyanitt, a Kiscsehi 5 I erdőrész 18-as parcellájában lévő elegyetlen zDf adatait összehasonlítottuk az azonos adottságú, ugyanebben az erdőrészben lévő elegyetlen Lf, illetve Ef parcellákéval:

Fafaj	Kor év	Magasság m	Átmérő cm	Törzs db/ha	Fatömeg m ³ /ha	m ³ arány a zDf-hez viszonyítva
zDf	35	25	30	788	693	
Lf	35	21	19	800	288	2,4
Ef	35	19	19	800	224	3,09

A Kiscsehi 5 F erdőréss 5-ös parcellájában, a völgyben ki-magasló a zDf hozama.

Fafaj	Kor év	Magasság m	Átmérő cm	Törzs db/ha	Fatömeg m ³ /ha
zDf	35	26	38	750	1057

Meg kívánjuk jegyezni, hogy a legvastagabb zDf törzs a 18-as parcellában 47 cm, az 5-ös parcellában 51 cm volt!

Annak bizonyítására, hogy a zDf elegyítésével jelentősen növelhető a fatömeg, két erdőrészlet adatait mutatjuk be. Mindkettő a 37. Göcseji bükk-tájbán, B klímában található.

Kistolmács 14 B erdőréssz:

Fafaj	Elegya. %	Kor év	Magasság m	Átmérő cm	Fatömeg m ³ /ha	m ³ arány %
B	57	43	20	22	217	60
KIT	13	43	18	21	41	11
Kst	11	38	17	20	28	8
Gy	9	38	15	13	18	5
vT	4	38	20	21	16	5
Vf	3	38	21	26	17	5
zDf	3	38	22	25	22	6

Pördefölde 9 A erdőréssz:

Fafaj	Elegya. %	Kor év	Magasság m	Átmérő cm	Fatömeg m ³ /ha	m ³ arány %
B	51	49	20	21	228	54
Kst	31	49	22	25	117	27
Gy	8	49	16	17	17	4
Cs	5	49	23	28	24	6
zDf	5	49	26	32	39	9

Az erdőrésszben lévő zDf súlyos hántási kárt szenvedett fiatalabb korában, amit teljesen kihevert.

Az ismertetett adatok teljes mértékben alátámasztják külföldi, illetve hazai szakemberek következtetéseit, nevezetesen, hogy összfatermés tekintetében, **megfelelő származás és termőhely esetén** a zDf – a nemes nyáarakat kivéve – a legtöbbet teljesítő fafaj.

Ezek után tekintsük át röviden a zDf fatermesztésével kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat.

Hazánkban a zDf kb. 35–40 éves kora után terem csírákpes magot. Ilyen korú állományokkal már rendelkezünk, mindent elkövetünk a tobozok begyűjtésekor, hogy a helyi körülményekhez szokott, akklimatizált magokat nyerjünk. Ugyanis az a tapasztalatunk, hogy a nem megfelelő származású csemetékből létesített állomány gyengén fejlődik, esetenként fagyérzékeny.

A zDf rendkívül kényes az átültetésre. Ezért a munkákat úgy kell megszervezni, hogy a kiemelés és ültetés között minél rövidebb idő teljen el, mert a vermelést nehezen tűri. A gyakorlatban szívesen alkalmazzák a burkolt gyökerű csemetéket. Igaz, hogy drágábbak, de sokkal jobb a meg-eredésük.

Az ápolási munkák nem térnek el a szokványostól.

A vadkár ellen mindenképp védeni kell. Az ültetéseket elsősorban a rágási kártól kell óvni. E célra, a helyi adottságok mérlegelése után, a villany- vagy mechanikus kerítés, illetve egyedi vagy vegyszeres védekezés jöhet szóba. A sűrűségeket az erős ágasodás miatt kevésbé károsítja a vad. A rudas korban a hántási kár jelentős lehet, bár kérge jóval korábban cserepesedik, mint a lucfenyőé, ami megvédi a hántási károsítástól. Az a gyakorlati tapasztalatunk, hogy a zDf regeneráló képessége sokkal jobb, mint a luc- vagy akár a vörösfenyőé. A lucfenyő a hántási kárt kívülről beforrja, belül bekorhad és egy esetleges szélvihar, akár 15–20 év múlva, a törzset kitöri. A zDf-nél ilyen jelenség nem tapasztalható. Még nagyon erős hántási kárt is képes kiheverni.

Az eredményes fatermesztés végett amúgy is mindenképpen szükséges a vadlétszámot a vadeltartó képesség szintjén tartani.

A tisztítások során lehetőleg sűrűn tartsuk az állományt, az elmaradókat – illetve amit a zDf érdekében szükséges (pl. sarjak stb.) – kell eltávolítani.

A gyérítések esetében az a tapasztalat, hogy sűrű állásban is képes a zDf nagy fatömeget hozni. Az igazi értéket viszont a nagyméretű törzsek adják. Ezért az uralkodó fákat kell segíteni és az elmaradókat eltávolítani. Így 50 éves korban irányadónak az 5x5 m-es hálózatot tekinthetjük. Ezt a letisztulás miatt csak fokozatosan szabad elérni.

A jelentős koronával rendelkező uralkodó fák a növedék-fokozó gyérítés szakaszában (a bükkhöz hasonlóan) igen nagy növedék hozására lesznek képesek.

A zDf igen nehezen és rosszul tisztul fel. **Ezért a minőség növeléséért az ágfelnyesést feltétlen meg kell oldani.**

Németországban a Fekete-erdőben két alkalommal végzik a felnyesést. 8–12 éves korban ágnyeső fűrésszel és a lenyest ágakat zöldgallyként értékesítik. Szerintük a mérsékelt zöldnyesés megengedett. A második beavatkozást később, gyérítési korban hajtják végre. Mindkét esetben a nyesés utáni koronahossz **a törzs magasságának legalább egyharmadát el kell érje.** 10–12 m-ig, sőt 15 m magasságig is nyesnek.

Nálunk legalább 250–300 db/ha törzs felnyesése indokolt, lehetőleg minél hosszabban (8–15 m). Ma már kaphatók modern kézi és gépi eszközök (speciális kézi fűrészek, automata kúszó fűrészek stb.), melyekkel a munkaművelet gyorsan és szakszerűen végrehajtható, a többletköltség pedig részben a zöldgally-értékesítésből, részben az értékesebb faanyag eladásakor bőven megtérül.

A zalai erdők az ország legértékesebb faállományai közé tartoznak. A fatermesztésben a természetszerű erdőgazdálkodás irányelvei a meghatározók. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne keressük új fafajok betelepítésének lehetőségeit a fakészlet értékének és mennyiségének növelése céljából. Ha a mezőgazdaságban nem ezt tették volna elődeink, ma nem volna nálunk burgonya vagy kukorica. De a szakmán belül maradva: nem lennének akác-saink sem.

A természetes szukcesszió eredményeként az egyre dagadó talajon egyre igényesebb fajok telepednek meg. Ezt a folyamatot kell elősegíteni a gazdasági szempontok egyidejű kielégítése mellett.

A zDf erre a célra igen alkalmas, mivel kitűnő tulajdonságai révén igen jól beilleszthető a természetszerű fatermesztés elvei alapján kezelt faállományokba. Nevezetesen fiatal korban jelentős az árnytűrése, később tűhullása bőséges, jól bomló, talajjavító, a bükkösökkel, gyertyános tölgyesekkel azonos, hosszú vágásfordulóban kezelhető.

Tehát a *bükk*, illetve *gyertyános tölgyes* klímában, elsősorban barna erdőtalajokon (különböző változatain), kevésbé értékes fajaj-összetételű állományok (származék- vagy kultúr erdőtípusok) fajajcserés átalakításánál célszerű felhasználni (cseresek, gyertyánosok stb.). Minden esetben meg kell hagyni az őshonos árnytűrő fajokat kísérőként, illetve hiányuk esetén azokat be kell telepíteni. Ez az állomány stabilitása miatt szükséges, mivel a zDf nem őshonos fajaj.

Jelentősen növelhető (akár 1000 m³/ha-ra) a bükkösök, Gy-tölgyesek fakészlete mennyiségben és értékben, ha azokba a zDf-t 20–30%-ban beleelegyítjük. Célszerű az elegyítést famagasságnyi (30–40 m) csoportokban végrehajtani, a könnyebb

vadvédelem és kezelhetőség érdekében. Szálanként is lehet elegyíteni, ez esetben egyedi védelemben kell részesíteni.

Sok megyében a parlag terület (mintegy 25 ezer ha), melyeknek hasznosítása részletes termőhelyfeltárás alapján a zDf telepítésével **részben** megoldható lenne, **őshonos, árnytűrő** fajokkal elegyítve (Gy, B, hárs).

Végezetül ajánlható a magánerdőgazdák számára is. Kétségtelen, hogy a csemete beszerzése, az ültetés, a vadvédelem többletköltséget jelent, de ez már a tisztítások esetében nagyrészt megtérül a zöldgally és karácsonyfa értékesítéséből. A gyérítések során pedig már értékes faanyag nyerhető az állományból.

Fontosnak tartanak, hogy az ERTI a meglévő zDf kísérleti területeket részletesen kielemezze és a tapasztalatokról a szakközönséget tájékoztassa. Célszerű lenne újabb kísérleti területek beállítása is a fatermesztési irányelvek meghatározására.

Szeretnénk hangsúlyozni, hogy a zDf-t nem tartjuk „csoda fajajnak”.

Az eddigi tapasztalatokat, eredményeket próbáltuk összegyűjteni és a teljesség igénye nélkül a szakemberek elé tárni. Úgy gondoljuk, súlyos mulasztás lenne viszont a zDf kitűnő tulajdonságait a neki megfelelő termőhelyi viszonyok között nem hasznosítani.

Karácsonyi fagyöngy?

Az Erdészeti Lapok 1999. novemberi számában *Bezzegh Péter* – egyébként szakmailag nem kifogásolható – cikke hívta fel figyelmemet (nem először) egyre közkeletűbbé váló tévedésre.

Az írásban egyebek mellett szót ejt a *sárga fagyöngyről* v. fakínról (*Loranthus europaeus*); két helyen is karácsonyi díszként említve (a fenyőággal és magyallal együtt).

Az utóbbi évtizedben egyre több mindent vetünk/veszünk át a nyugat-európai kultúrkörből, többek között az ünnepek külsőségei terén is. A fagyöngy (és a magyal) mint karácsonyi díszítés is ide tartozik; hagyományai ennek elsősorban az angolszász (és esetleg a skandináv) országokban vannak. Azonban ezekben az országokban a karácsonyi dekoráció szerepét a *fehér fagyöngy* (*Viscum album*, angolul *Mistletoe*) játssza! Két alapvető oka is van ennek: míg a fakín lombhullató, addig a fehér fagyöngy örökzöld, így kaphat helyet a többi örökzöld díszítés között, melyek a télben is virító életet szimbolizálják. A másik ok még alaposabb: a sárga fagyöngy elterjedésének északi-keleti határa Dél-Szászország, Csehország és a Keleti-Alpok. A fentebb említett országokban (és Nyugat-Európa legnagyobb részén) tehát egyszerűen *nem található meg*. A fehér

fagyöngy viszont vígan tenyészik ezeken a területeken is (már ahol az intenzív gyűjtés – karácsonyra! – vissza nem szorította). Még egy dolog árulkodik a hagyomány eredetéről: a fagyöngyöt és a magyalt (*Ilex aquifolium*) szinte automatikusan rendelik egymáshoz, ha a karácsonyi díszítésről van szó. Mivel a magyal atlanti-mediterrán flóraelem (nyugat- és dél-európai, valamint észak-amerikai elterjedéssel) és hazánkban nem őshonos, nyilvánvaló, hogy nem lehet nagy múltja a magyar karácsonyi kultúrkörben. Annál inkább a Brit-szigeteken, hiszen már a kelta hagyományokban is szerepet játszott.

Nem mondhatom, hogy én nem látam sárga fagyöngyöt piacon, dekorációként árulva; ez azonban nem az „igazi” fagyöngy, amelyet karácsonyi képeken láthatunk, vagy amelyről (angol) könyvekben olvashatunk.

Fentiek természetesen nem vonnak le *Bezzegh Péter* cikke több részének értékéből semmit, inkább csak kiegészítésként, amolyan „ismeretterjesztésül” kívánnak szolgálni.

[Az elterjedési adatok és a gyűjtésre vonatkozó megjegyzés forrása *Gencsi-Vancsura: Dendrológia* (Mezőgazdasági Kiadó, 1992) c. könyve.]

Kovács Árpád

Klímaváltozás és egészség

A klímaváltozás és az emelkedő hőmérséklet következményeit sokan elemezték már. Többnyire a vegetációra gyakorolt hatásával és a tengerek vízszintjének emelkedésével foglalkoztak. Kevesebb szó esett arról, hogy káros lehet a folyamat egészségünkre is. Elszaporodhatnak az emberre is veszélyes károsítók, mint a kullancs vagy maláriát terjesztő szúnyogfélék, utóbbiak máris növekvő számban lepik el Dél-Európa és a Közel-Kelet országait. A klímaváltozások megfékezése erdők telepítésével, a meglévők fenntartásával tehát az emberi egészség javításának is fontos tényezője lehet. (NATUROPA, No. 90/1999) (Ref. Dr. Szodfridt István)

Közlemény

1999. november 29. napjától az **Állami Erdészeti Szolgálat Budapesti Igazgatóságának címe megváltozik.**

Az új cím: 1054 Budapest, Széchenyi u. 14. mfszt. 1.

Levelezési cím: 1355 Budapest, Pf. 18.

Telefon: 301-7044, 301-7046

Telefax: 301-7047

Erdőtanúsítás a magánerdőben

A privatizáció óta eltelt időszak alatt hazánkban több magánerdő-gazdálkodással foglalkozó cég alakult, ezek gazdálkodási formája eléggé vegyes, ugyanakkor valamennyi alkalmas arra, hogy az erdő-gazdálkodási tevékenységet és a hozzá kapcsolódó vállalati folyamatokat biztosítsa.

Az idei évtől kezdődően megnőtt a magánerdők gazdálkodásával és fejlesztésével kapcsolatos tevékenységek jelentősége, mivel a kérdés a hazai erdőterület 40%-át érinti. A privatizációt követően 1996-ban 270 000 gazdálkodó 1,7 millió ha területen gazdálkodott, az 1990-ben nyilvántartott 1933 gazdálkodóval szemben, akik 1,66 millió ha területen gazdálkodtak.

A Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége az érdekképviselési tevékenységen túl vállalta, hogy meghatározza a terület fejlesztésére vonatkozó prioritásokat. Mivel szakemberei állami területen szerzett szakmai tapasztalattal is rendelkeznek, az itt megszerzett, további felhasználásra alkalmas gyakorlatot és tapasztalatokat építik be a vállalatirányítási folyamatokba.

Az erdőtanúsítás kérdése az idei évtől került az érdeklődés középpontjába, mivel a nemzetközi felmérések értelmében 1997 óta 12,5 millió ha erdőterület lett tanúsítva. A folyamat első sorban az északi országokban hódított teret, Svédországban az erdőterületek 42%-a lett az FSC által tanúsítva.

Mielőtt az erdőtanúsításról részletesen beszélünk, célszerű kitérni arra a történelmi háttérre, amely a tartamos gazdálkodás nemzetközi alapjait megteremtette.

Az 1970-es évektől felgyorsult a környezetvédelem kérdésével kapcsolatos cselekvési programok és alapelvek kidolgozása.

A tartamosság kialakulásának nemzetközi állomásai I.

ENSZ Közgyűlés (1989)
ENSZ Környezeti és Fejlesztési Konferencia (1992)
Fenntartható fejlődés megfogalmazása AGENDA 21
ENSZ Környezeti és Fejlesztési Konferencia (1996)
a tartamosság erdészeti követelményeinek meghatározása (kritériumok, indikátorok)

A tartamosság kialakulásának nemzetközi állomásai II.

FAO Római Erdészeti Nyilatkozat (1995)
ENSZ Környezeti és Fejlesztési Konferencia (1996)
a magyar Erdőtörvényben megfogalmazásra került
ENSZ Kormányközi Erdészeti Panel (IPF) (1997-ig)
ENSZ Kormányközi Erdészeti Fórum (IFF)

Hazánkban az erdővel kapcsolatos tudatos gazdálkodás kérdése régebbre nyúlik vissza. I. Miksa császár, Mária Terézia, Kaán Károly koruk jelentős gondolkodóinak megfelelően felmérték az erdővagyonnal való ésszerű gazdálkodás jelentőségét.

A hazánkban eddig megjelent öt erdő törvény mindegyike korának megfelelő mértékben foglalkozik a tartamosság kérdésével. Az 1996-os erdő törvény már a nemzetközi környezetvédelmi irányelveket is beépítve került megfogalmazásra.

Az erdőtanúsítás az a folyamat, amely igazolni tudja, hogy az adott területen biológiailag megalapozott, a tartamosság elvét szem előtt tartó gazdálkodás folyik.

Hazánk még nem rendelkezik erdőtanúsítási gyakorlattal.

AZ ERDŐTANÚSÍTÁS FŐ ELEMEI

RENDSZER

(szervezeti felépítés)
 NEMZETI TESTÜLET

+

KÖVETELMÉNYEK
 (szabványok)

SZABVÁNYT KÉSZÍTHET:

- tanúsító szervezet
- rendszert irányító testület
- különálló testület, amely a tanúsításban nem vesz részt
- jogalkotás esetén a kormány

+

GYAKORLATI KIVITELEZÉS
 (tanúsítás előkészítése)
 RENDSZERÉPÍTÉS

A szakma egybehangzó véleménye az, hogy a magán erdőgazdálkodásban a pán-európai erdőtanúsítási rendszernek kell inkább teret engedni, mivel

nonprofit rendszerről van szó, és a nemzeti testület felállításával és a nemzeti elvárásoknak megfelelő követelményrendszer kialakításával sokkal inkább teret enged az egyéni sajátosságoknak.

Hazánkban az Állami Erdészeti Szolgálat rendelkezik olyan több évtizede létrehozott adatbázissal, amely megfelelő kiindulási alapot jelenthet a rendszer kialakításához. Hiszen már a körzeti erdőtervek feladatai között is szerepel a tartamos erdőgazdálkodás biztosítása.

Mi is az a PEFC?

A vevők, faforgalmazók részéről egyre fokozottabban jelentkező igény, hogy az általuk vásárolt áru származása és a gazdálkodás minősége is bizonyítható legyen.

Erre szolgál az erdőtanúsítás rendszere, amely független harmadik fél által tanúsítható.

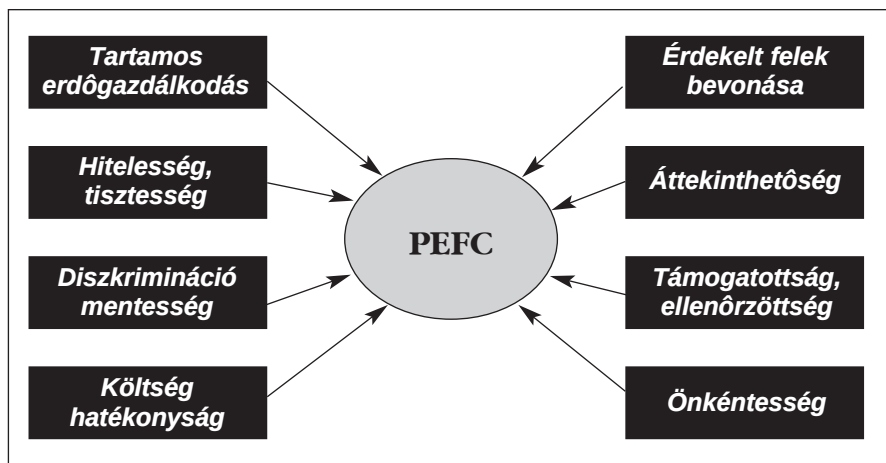
A tanúsítvány egyben igazolása annak, hogy a faanyag származási helyén a tartamosság elvét betartó erdőgazdálkodás folyik.

Az első tanúsítási rendszer kiépítése elsősorban a trópusi esőerdőkben folyó gazdálkodásra vonatkozott, sokan nem kívántak ezzel azonosulni, így 1998-ban alapos előkészítő munka után memorandum formájában Helsinkiben megfogalmazták a tartamos erdőgazdálkodás 6 alapelvét:

PEFC 6 ALAPKÖVETELMÉNYE:

- Az erdők fenntartása és szakszerű fejlesztése, részvételük az aktív szénkörforgásban
- Az erdei ökoszisztémák egészségének és vitalitásának fenntartása
- Az erdők produktivitásának fenntartása
- A biodiverzitás elvének betartásával védelem és szakszerű fejlesztés
- Az erdők védelmi szerepének fenntartása, szakszerű fejlesztése
- Egyéb szociális, gazdasági funkciók és körülmények fenntartása

A Helsinkiben megrendezésre került konferencián kezdődött meg a PEFC Pán-Európai Erdőtanúsítás rendszerének szervezése.

Jelenleg a PEFC tagsága: Ausztria, Belgium, Cseh Köztársaság, Dánia, Franciaország, Finnország, Németország, Írország, Litvánia, Norvégia, Portugália, Spanyolország, Svédország, Svájc.

A Pán-Európai Erdőtanúsítási Tanács önálló nemzeti testületekből áll, egyénileg kidolgozott nemzeti követelményrendszerrel.

A nemzeti testületeket a kormányzat képviselői a szakmai érdekképviselő, szakszervezet, zöld mozgalom, a szakmai felsőoktatás és egyéb területekről bevont 6 fős csoport alkotják.

Mi is a célja ennek a rendszernek?

PEFC CÉLJAI

- Önkéntes kezdeményezés, amely lehetőséget biztosít a tartamos erdőgazdálkodók széles körének nemzeti és regionális szinten történő összehangolására.
- Nemzeti tanúsító rendszer kialakítása vagy a meglévők elfogadása.
- Az erdőgazdálkodás és a faanyag mint megújítható erőforrás pozitív megítélésének visszaállítása.
- Az erdők gazdaságilag életképes, környezeti szempontból hasznos hozzájárulása.
- A tanúsítvány biztosítékot jelent a külső felek számára.
- A tanúsítást független harmadik fél végezze.
- A rendszer regionális tanúsítási szintekre alapozott, de nyitott minden más szempontra.
- Közös erdő- és faanyag-származás tanúsítását részesíti előnyben.

Hazánkban a PEFC rendszeréhez való csatlakozás előkészítése folyamatban van. A nemzeti testület felállítására szü-

lettek alternatívák, mindenesetre egyértelmű a munkában résztvevők köre. Ez a feladat a MEGOSZ prioritási listáján az elsők között szerepel, annál is inkább, mivel ez a rendszer, mint feljebb is látszik, a magánerdő-gazdálkodók rendszerének is nevezhető, nonprofit szervezet.

ISO 9000 – 14000

A jelenleg elterjedt és közkedvelt vállalatirányítási rendszerek közül az ISO 9000–14000 szabványcsalád biztosíthatja a tartamos gazdálkodás alapjainak megteremtését. Az ISO 9000-es szabvány alapján kiépíthető minőségbiztosítási rendszer a vállalati folyamatok áttekinthetőségét és a vevővel való kapcsolat egészét fedi le, ezzel szemben az ISO 14001-es szabvány környezetközpontú irányítási rendszer kiépítésére ad lehetőséget, amely már a tervezés fázisától vizsgálja a tevékenység környezetre gyakorolt hatását.

PHARE-támogatással

Hazánkban az állami erdőknél már elindult a két rendszer kiépítésének folyamata, jelentős PHARE támogatással. A folyamat eredményeként a magánerdő-gazdálkodóknál a rendszerek megléte követelményként fog jelentkezni, ezért ez a folyamat már a magánerdő-gazdálkodóknál is napirenden lévő kérdés. A költségek csökkentése és a személyi erőforrásokkal való egyszerű gazdálkodás, valamint a rendszerek adta lehetőség kihasználása érdekében itt integrált rendszerek bevezetésére kerül majd sor, amelyek egyrészt az ISO 9000:2000 szabvány és az ISO 14001:1996 alapján kerülnek kidolgozásra.

Felhívás

Cédrus-nagygyűlés

2000. május 25–26.

A cédrussal folyó magyarországi erdészeti kísérletek tárgyában 2 napos értekezletet szervezünk. Célunk, hogy az eddig elért eredményekről és a további lehetőségekről az érintettek véleményét cserélhessenek. Május 25-én az OEE klubtermében (Budapest, II. Fő u. 68., 425. szoba) az elméleti kérdéseket tárgyalnánk, május 26-án Agostyánban és Neszmélyben terepi bemutatót tartunk.

Kérjük mindazon kollégákat, akik a témában érintettek érzik magukat, hogy vegyenek részt a rendezvényen. Szeretnénk megvitatni a magtermelés, maggyűjtés, magtárolás, a csemetenevelés, a termőhelyigény, a mesterséges és természetes felújítás és erdőművelés kérdéseit. Az értekezlet foglalkozna a faanyag hasznosításával és a Cedrus atlantica károsítóinak kérdésével is. A terepi bemutatón a fafaj esztétikai szerepét és jelentőségét is megtárgyalnánk.

Különösen számítnak azoknak a kollégáknak a részvételére, akik az elmúlt évtized folyamán Franciaországban tanulmányozták a Cedrus atlantica erdészeti jelentőségét.

Részvételi díj a jelentkezők számától függően 5–7000 Ft/fő.

A jelentkezéseket és az előadások, hozzászólások témáját kérjük dr. Sárvári János nevére: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. megküldeni legkésőbb 2000. február végéig.

Dr. Tóth János, Dr. Sárvári János
NIZZA, OEE Budapest
Dél-Franciaország,

Erdőgazda

címmel jelent meg a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetségének folyóirata. A minden hónap utolsó hetében jelentkező szaklapot a Földművelési és Vidékfejlesztési Minisztérium támogatja. Bemutatásában *Telegdy Pál* elnök elsősorban az erdőtulajdonosoknak ajánlja szíves figyelmébe. A műszakilag igényes kivitelű próbaszámot *Telegdy Pál, Fónagy István és Rozsnyai Aladár* szerkesztőbizottsági tagok 22 A/4-es oldalon, teljes terjedelmében színes technikával jelentették meg. Az „örög” Erdészeti Lapok gratulál az újszülöttnak, s reméli, hogy hosszú távon is színvonalas – s nemcsak színes vonalas – kamasszá cseperedik anélkül, hogy megismerkedne a létfontosságú keserveivel.

Kérdések Koloszar Józsefhez, az egyetem régi-új rektorához

– Gratulálok a 2000. január 1-jétől a Nyugat-Magyarországi Egyetem nevet viselő Alma Mater közelmúltban megválasztott rektorának. Meddig szól a megbízás, mennyiben jelent új feladatokat az előző rektori munkához képest?

– Köszönöm a gratulációt. Megbízatásom 2002. június 30-ig tart. Hogy milyen új feladatokat jelent az előző rektori időszakhoz képest a megbízás, arról csak elképzeléseim vannak, mivel hasonló szervezeti felsőoktatási intézmény Magyarországon nincs. Valószínű, hogy a kis egyetemekre jellemző napi problémák rektori szintű kezelése megszűnik, viszont jelentősen növekedni fog a képviseleti, reprezentációs – igaz, sok utazással járó – kötelezettség és a menedzseri szerep.

– Az olvasók számára röviden tekintsük át az egyetemi integráció történetét, célját, előnyeit, nehézségeit, és hogy milyen tervet sikerült kialakítani a földrajzilag szétagolt egyetemi intézmények irányítására.

– Az egyetemi integráció történetét és problémáit az Erdészeti Lapok egyik 1999. évi számában részleteiben ismerttettem, a lényeg a végeredmény: a Nyugat-Magyarországi Egyetem négy intézmény integrátuma (Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr, Benedek Elek Pedagógiai Főiskola, Sopron, Pannon Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Kar, Mosonmagyaróvár és a Soproni Egyetem). Az intézmény hét karból tevődik össze. A csatlakozó intézmények 1-1 kart (3) jelentenek a soproni (székesfehérvári) négy kar (Erdőmérnöki, Faipari Mérnöki, Földmérési és Földrendezői, Közgazdaságtudományi Karok) mellett.

Az integráció célkitűzéseitől kissé eltérően valamiféle „decentralizált centralizmus” kialakítására törekszünk. A karok szakmai és gazdasági önállóságának biztosítása mellett szükséges egy igen erős, de nem nagy létszámú koordináló és ellenőrző szervezet kialakítása.

– Milyen karok és létszámarányok jellemzik az új egyetemet, és milyen összetételű a Rektori Tanács, milyen súlyt képviselnek az ősi szakok?

– A Nyugat-Magyarországi Egyetem foglalkoztatottjainak összlétszáma 1150 fő, a hallgatók létszáma 7600 fő. A volt

Soproni Egyetem részaránya 450 foglalkoztatott és 2700 hallgató.

Az új egyetemen 2000. december 30-ig Ideiglenes Intézményi Tanács (2001-től Egyetemi Tanács) működik, amely többé-kevésbé paritásos összetételű. A Tanács 31 szavazati jogú tagja között 16 fő a volt Soproni Egyetem képviselője.

– Hogyan sikerült az együttgondolkodást megvalósítani az integrációban részt vett intézmények között?

– Korai lenne még együttgondolkodásról beszélni. Az integráció jelenlegi stádiumában valamennyi résztvevő intézmény arra törekszik, hogy saját pozícióját (képviseleti arány, autonómia) minél stabilabbá tegye. Sok és hosszadalmas „véres” tárgyalás eredményeként sikerült egyezsége jutni az új Egyetem szervezeti és működési, valamint gazdálkodási szabályzatában. Érezhető, hogy valamennyi tagintézmény ezt az integrációt valamiféle laza szövetségi formában érzi működőképesnek, noha nem ez az egyesülés igazi célja.

– A nehéz helyzetekben a selmeci szellem mindig segítségre volt, hogyan él tovább az integrálódott egyetem hallgatóinak körében?

– Meggyőződésem, hogy a selmeci szellem jelen van nagyon sok hazai felsőoktatási intézményben, legfeljebb máshogy hívják. Mindhárom csatlakozó partnerintézményünk jelentős diákhatárokkal rendelkezik, melyeket mi soproniak, székesfehérváriak tiszteltben tartunk. A mi hagyományaink a jövőben sem akarjuk másokra ráerőltetni, de igyekszünk azokat népszerűsíteni, minél szélesebb körben megismertetni. Lehet, hogy ez jó értelemben véve fertőző lesz. A (volt) Soproni Egyetem hallgatói és dolgozói körében a hagyományok ápolása ebben az új helyzetben még erősebb lesz.

– Kényes kérdést kell feltennem. Mennyiben látja a soproni egyetemi központ helyét stabilnak Sopronban? A hagyományos ősi szakok helyzetét nem fenyegeti-e ebből a szempontból Miskolc réme?

– Nehéz erre a kérdésre válaszolni. A soproni és székesfehérvári karok többséget képeznek, de előre nem tudhatjuk, hogy jelenlegi – nem hivatalos – érdekszövetségünk mennyire lesz tartós. A karok – megnövekedett önállóságuk

következtében – könnyen „önzövé” válhatnak, s ennek érdekében elképzelhető, hogy más szövetségeket keresve próbálják érvényesíteni érdekeiket. Remélem, erre nem kerül sor, de a veszély fennáll. A földrajzi központ helyét (Sopron) a törvény garantálja, de egy komolyabb infrastrukturális fejlesztésre lenne szükség ahhoz, hogy ez méltó is legyen az új egyetemhez. Jelenlegi karaink nem arra törekednek, hogy többségüket kihasználva uralják a Nyugat-Magyarországi Egyetemet, de mennyiségi és minőségi paramétereink arányában kívánunk annak irányításában részesülni.

– Az Egyesület szakosztályaiban meghatározó szerepet töltenek be az Egyetem oktatói, kutatói. Rektor úr, milyen támogatást, segítséget vár az Egyesülettől az új kibívások megoldása területein?

– Az Országos Erdészeti Egyesület és az erdőmérnökképzés egymástól elválaszthatatlan. Az Egyesülettől – amelynek legfőbb partnere az Erdőmérnöki Kar – elsősorban azt kérjük, hogy hatalmas bázisával továbbra is álljon ki a képzés elismertsége, fejlesztése mellett, segítse munkánkat, ahogyan azt mi is tesszük az Egyesület érdekében a saját eszközeinkkel.

A kérdéseket összeállította:
Ormos Balázs

Konferencia a magánerdő-gazdálkodásról

A Soproni Egyetem Erdőmérnök Kari Hallgatói Önkormányzata „Magánerdő-gazdálkodás jelene és jövője Magyarországon” címmel konferenciát rendezett. Előadást tartott: Wismay Károly, az FVM Erdészeti Hivatal Magánerdő-gazdálkodási Osztályának vezetője; Csóka Péter, az Állami Erdészeti Szolgálat főigazgatója; dr. Péti Miklós, az Országos Erdészeti Egyesület alelnöke; Telegdy Pál, a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetségének elnöke.

Faiparos–erdész találkozó

Az elmúlt év novemberében a Zalaerdő Rt. adott otthont a hagyományos összeövetelnek. (A terephez szokott erdészek valamit érezhettek az időjárásváltozásból, mert sajnos alig voltunk néhányan.) A találkozó a nagykanizsai házasságkötő teremben kezdődött. Káldy József elnök meg is jegyezte, hogy reméli, ez a szakmai kézfogó a sikeres házasságkötések sorában említhető még hosszú ideig.

Feiszt Ottó, a Zalaerdő Rt. vezérigazgatója köszöntötte a házigazdák nevében a megjelenteket, majd *Horváth Tibor* FATE-elnök és *Káldy József* OEE-elnök ismertették a két ágazat helyzetét és az egyesületek lehetőségeit.

Horváth Ferenc főmérnök a zalai erdőgazdálkodásról tartott vetített képes előadást, melynek keretében kiemelten szólt a híres zalai bükkösökről.

„A Zalaerdő Rt. közel 52 000 ha erdőterületéből 10 800 ha a bükk területaránya, melyen közel 5 millió m³ a fafaj élőfakészlete. A terület 21%-án tehát a teljes élőfakészlet 28%-a található. Bükkösaink többsége a Göcseji bükk-tájban tenyészik, ami hazánkban a fafaj földrajzi optimuma. Ezt bizonyítja, hogy az országban egyedül itt haladja meg a bükkösök átlagos hektáronkénti fatérfogata véghasználati korban a 700 m³-t.

A fakitermelési munkákat 1999 közepétől kizárólag vállalkozókkal végeztetjük. A megfelelő termelőeszközök (nagy értékű gépek) használatának érdekében a vállalkozókat kedvezményes kölcsönökkel és egyéb konstrukciókkal (bérlet, üzemeltetésbe adás) segítjük. Új gép vásárlása esetén azt vál-

lalkozói formában működtetjük, ezzel mentesítve a vállalkozót a nagyobb beruházások terheitől.

Évente 100–110 000 nettó m³ bükköt termelünk ki, melyből:

véghasználat 85–90 000 nettó m³
növedékfokozó gy. 15–17 000 nettó m³
törzskiválasztó gy. cca. 3000 nettó m³

Az évente kitermelt nettó bükkfatömeg-választék összetétele tehát nagyvonalakban az alábbiak szerint alakul:

késelési rönk	3%
hámozási rönk	12%
fűrészrönk	24%
fűrészrönk álgesztes	10%
rövid iparifa	6%
sarangolt iparifa	27%
tűzifa	15%
ágfa	3%

A késelési rönkként számbavett választék nagy része hazai feldolgozásra ke-

rül (BFM), mintegy ötöde exportpiacon kerül értékesítésre. Összes bükk-rönk-exportunk 1998-ban 2900 m³ volt, melyből 1500 m³ fűrészrönk, 1350 m³ hámozási rönk és csak 60 m³ a késelési rönk.

A hazai bükk-rönk piacon legnagyobb vevőink a saját kft.-ink, illetve az OVI ZALA Bt., emellett néhány régi vevővel is dolgozunk, de jellemzően csak a feldolgozás céljára vásárlókkal kötünk szerződést, e termékcsoportnál a kereskedő cégeket nem látjuk szívesen (nincs is rájuk szükségünk)."

Kurusa László, a Zala Bútorgyár Rt. elnöke a bükk bútortipari felhasználásáról tartott előadást. Ő is kiemelte, hogy nem mindig etikus a piac.

Néhány érdekes adat a bükkről:

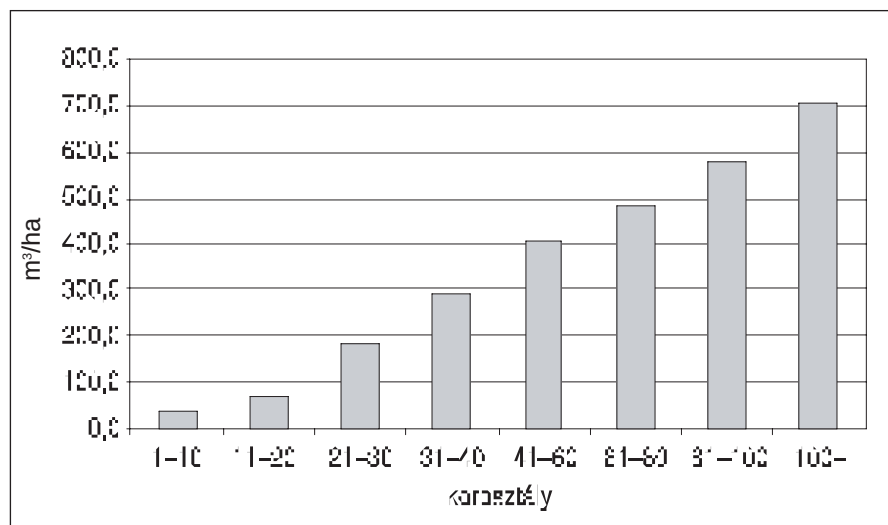
száraz helyen	200–500
tető alatt	20–80
víz alatt	40–120
talajban	2–5 évig tartható.

Az élőnedves fa 8200–12 700 kg/m³, az abszolút száraz fa 4900–8800 kg/m³, míg a frissen döntött fa 4–500 liter vizet tartalmaz.

A hajdan csak hamuszírnak használt alapanyag mára keresett fehér áru lett a bútortiparban. Kiválóan hajlítható, majdhogynem csomót lehet rá kötni.

Szegény *Tibanyi Gyula* és csapata sem gondolta volna, hogy a másnapi terapi bemutató helyett fejvesztett menekülés lesz a „fehér halál” elől. A hóvihar egyik pillanatról a másikra zúdult le a térségre. E sorok írójának felrémlt egy hasonló meteorológiai helyzet, mely vagy húsz évvel ezelőtt boldogította a környék lakóit. Most is Pécs felé igyekeztem, az éppenhogy szállingózó hó-

Bükk hektáronkénti fatérfogata korosztályonként

esésben, de Iharosberénynél már hóláncot kellett kötnöm. Eközben közölt velem egy autóstárs, hogy ő már nem tudott Nagykanizsára menni, mert egy kamion keresztűlfordult a város előtti kapaszkodón. Nem mertem kockáztatni Böhönye felé, nehogy hasonló eset akadályozzon. Inkább a kaszói erdőn keresztűlvezető erdészeti úton haladtam lépésben Nagyatád felé. Útközben azon morfondíroztam, hogy milyen nagyszerű ez az erdészszakma, hiszen csak Pécs felé, Kaszón az erdőgazdaság, Somogyszobon *Horváth Vali* évfolyamtárs, Lábodon *Horváth Jóska* erdészvezető, Csokonyavisontán *Pápa Miska* erdész, Barcon *Palaczki Jóska* vagy *Szamonek Zoli*, Szigetváron *Kovács László* csemetetermelő segítségére számíthatnék, ha baj érne.

De nem ért baj, mert megérkeztem Pécsre. Ha csak azt nem vesszük bajnak, hogy Amundsen hamarabb ért a Déli-sarkra, mint én Pécsre, mert a százharminc kilométert röpké hét óra alatt tettem meg. Ám, mint később kiderült, így is szerencsém volt egyes faiparos kollégákhoz képest, akik elakadtak a hirtelen jött télben, s csak napok múlva tudtak visszamenni kiásni a járgányt. (Rádásul először tévedésből egy idegen autót szabadítottak meg a hópaplantól.)

Szóval, emlékezetes volt ez a találkozó.

Pápai Gábor

Miért éppen Fejér megye?!...

A Kossuth Rádió 1999. november 23-án többször is bemondotta az időjárás-bejelentés során, hogy:

„...Dunántúlon az utak járhatók, kivétel Fejér megye, ahol nemcsak a mellékutakon, hanem még a főutakon is számos hóakadály akadályozza az utak forgalmát...”

Fejér megye – és az átutazó – lakoságnak ez a tény óriási akadályt és kárt jelentett...

A biológiával, természet- és környezetvédelemmel foglalkozó szakemberben azonnal felmerül a kérdés:

...Vajon mi az oka, hogy Dunántúlon „pont Fejér megyében” – az országgrészben egyedül ott – vált november 23-án járhatatlanná a közlekedés?!...

Ha az ember utána néz az egyes dunántúli megyék erdőszűtségeinek, a rendelkezésre álló kimutatásokból az alábbiakat állapíthatja meg:

Megye	Erdőszűtségi %
Baranya	14
Fejér	6
Győr	13
Komárom	32
Somogy	20
Tolna	7
Vas	22
Veszprém	24
Zala	25

Nem kell ahhoz szakembernek lenni – sem statisztikusnak vagy kiváló matematikusnak –, hogy az ember átlássa: nem véletlen, hogy éppen Fejér megyében van a legtöbb hókár: hiszen a szél hőszállítását nem képes a csekély erdőszűtség megakadályozni...

Ha pedig megnézzük a fásítások területszázalékát, a dunántúli adatok a következők:

Megye	A fásítás területi %-a
Baranya	1,2
Fejér	0,2
Győr	0,5
Komárom	0,5
Somogy	2,2
Tolna	0,7
Vas	0,4
Veszprém	0,6
Zala	0,4

Tehát Fejér megyének a fásításban történt lemaradottsága ismét feltűnően alacsony, s ez jellemző is egyben...

Ha mindezekhez hozzávesszük, hogy ahol kevés az erdő és kevés a fásítás – tehát ahol a fahiány szükségyszerűen nagy –, ott a privatizációt követő erdőkár és az út menti fásítások

feketekitermelése is nagyobb mértékben jelentkezik.

Ezek a károk ugyanakkor nem „magukban” jelentkezik, hanem következményekkel is járnak, amint ezt a hókárak is mutatják.

Sajnos a következő napokban már több magyar megyében is keletkezett hóakadály: hiszen az időjárás helyzet tovább romlott hazánkban, s egyben bizonyította azt is, hogy a természettel való visszaélés nemcsak Fejér megyei, hanem országos kárt és veszélyt is jelent.

Mindez nemcsak erdőgazdasági ügy és feladatot jelent, hanem állampolitikai is.

Közzismertek már – mert évről-évre veszélyeztetettek – a hófűvások útszakaszok.

Ezek a helyeken – olykor időben, olykor késve – kirajuk a hóvédő sövényeket, hogy tavasszal ismét lebontsuk és elszállítsuk azokat. Ez természetesen évről-évre jelentős feladatot és költséget jelent.

Érdemes lenne mérlegelni: vajon nem lenne-e olcsóbb és gazdaságosabb ezeken a veszélyeztetett helyeken a hóvédő erdősávok szakszerű létesítése, annál is inkább, mert azoknak a hófűvások elleni védekezés mellett még számos előnyét élvezhetjük (madár- és vadvédelem, esztétikum, szél- és párolgáscsökkentés, fatömegnyerés stb.).

Mikor jövünk rá – társadalmilag és országosan –, hogy nemcsak beszélni kell a károkról, hanem tervszerű megelőzéssel tenni is kell ellenük valamit?

Hiszen a megelőzés mindig olcsóbb és hatékonyabb, mint a bajok és károk utólagos rendezése...

Hajdú István

Erdőtelepítés – támogatással

Nem volt olyan lapszám az utóbbi időben, amely ne foglalkozott volna az erdőtelepítéssel. Kezdvé az EU-csatlakozásból fakadó feladatokkal és lehetőségekkel, egészen a racionális földhasználat fontosságáig.

Ám eddig kevés konkrétumot olvashattunk arról, hogy mely termőhelyen, milyen állományok részesüljenek elsősorban támogatásban, hogyan rangsorolja a hatóság a beérkező terveket, pályázatokat. A szűkös támogatási keretek miatt ugyanis az igények egy részét el kell utasítani vagy legalábbis későbbre halasztani. Milyen súllyal esik latba a termőhely és a reá tervezett állomány, és milyen súllyal a pályázat dátuma?

A lap novemberi számában már örvendetes módon konkrét javaslatot is olvastunk dr. Markovics Tibor tollából, nevezetesen, hogy a tájban honos fajokból álló elegyes erdők élvezzenek elsőbbséget, amivel messzemenően egyet lehet érteni. (Ám szabadjon a fenti dolgozathoz némi ellenvéleményt is fűzni. „Az egyes régiók területegységeire eső élőfakészlete” kevéssé alkalmas az ottani termőhelyek minősítésére. Például, ha ott sok a fiatal telepítés, az élőfakészlet óhatatlanul alacsony, de ez korántsem bizonyíthatja az ottani termőhelyek silány voltát. Hogy „az erdőpuszták övében az erdők léte labilis, növedékük minimális”, arra szabadjon ellenpéldának felhoznom a Debrecenről északkeletre fekvő kiváló tölgyeseket, akácosokat, nyárasokat.)

Ezek után szabadjon előterjesztem a következő elbírálásra érdemes terveket, pályázatokat.

Alföldi területeinken:

1. A tocsogós mélyedések, amelyek szántás-vetésre nem alkalmasak. Fekvésük mélyedés, lapály, talajuk állandó vízhatású és ennél is vizezesebb, az időszakos többlet-vízhatásúak közül pedig a szolonyeces és a mélyben sós réti talajok.

2. A szélerózióval fenyegetett homokos dombhátak, buckatető. Talajuk futóhomok, humuszos homok, kovárvas vagy rozsdabarna erdőtalaj.

3. Minden hullámtéri terület.

Hegy- és dombvidéken:

A 12°-nál, 22%-nál meredekebb területek, ezek közül is elsősorban a homokos, vályogos talajok, amelyeket az erózió a legjobban fenyeget. Előnyösebbek a gyertyános-tölgyes és a bükkös klímájúak, mert ezeken nevelhetők a legkiválóbb állományok.

A fent felsorolt termőhelyeken – a futóhomok kivételével – legalább közepes fejlődésű állományok létesíthetők. Természetesen előnyt kell élvezzenek a tájban honos fajokból álló természetszerű erdők.

(A fentiekben az erdőtervezési útmutató megnevezéseit használtam.)

A területek legtöbbje – jobb híján – gyepművelési ághoz van, gyakorlatilag tehát parlagon áll. Természetesen csak akkor tervezhetjük erdősítésre, ha nem hordoz valami más olyan természeti ér-

téket, ami elsőbbséget élvez az erdősítéssel szemben.

Ismereteim szerint az erdőfelügyelőségek eddig is hasonlóképpen rangsorolták a pályázatokat. Már az országos keret elosztásánál is érdemes a fentiekre figyelemmel lenni.

Megfontolásra ajánlom még, hogy a lassan növekvő természetszerű erdők kapják a teljes támogatást, a gyorsan növekvő ültetvények pedig hosszú lejáratú, kedvezményes hitelt.

Kihelyezett albizottsági ülés

Kihelyezett ülést tartott az Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottságának Erdészeti Albizottsága a Pilis Parkerdőgazdaság Rt. Budapesti Erdészetiénél.

Az Albizottság tagjain kívül a házigazdák és a meghívott újságírók a korán beköszöntött télen a Gyermekevasút hűvösvölgyi állomásáról ún. tárgyaló kupéban hallgatták Bakon Gábor erdészeti igazgató és Dobó István vezérigazgató tájékoztatóját. A képviselők megismerhették az erdészet sajátos helyzetéből adódó gazdálkodási gondokat, melyek elsősorban a szűkös anyagi forrásokból erednek. Néhány adat az Erdészetről:

Gazdasági erdő:	0 ha
Véderdő:	832 ha
Közjóléti erdő:	5245 ha
Egyéb rend.:	89 ha
Nem erdő jell. ter.:	662 ha
Összesen:	6828 ha
Tölgyek	36%

Erdész ökonómus kollokvium

Göttingenben

A göttingeni Georg-August Egyetem Erdészeti Ökonómiai Intézete és a müncheni Műszaki Egyetem Erdészeti Vállalatgazdaságtani Tanszéke 1999. november 12-én egéssznapos tudományos kollokvium megrendezésével emlékezett meg dr. Horst Dieter Brabänder professzor 70-dik születésnapjáról.

A fenntartható fejlődéstől, a környezetvédelem társadalmi követelményeitől, a gazdaság változó új követelményeihez való elengedhetetlenül fontos hozzáigazítástól hangos világunkban a kollokviumi előadások az alábbi kérdések körébe voltak csoportosíthatók:

1. Az erdőművelés vállalatgazdaságtani alapjai
2. Vállalatalkalmazkodási döntések elemzése
3. A vállalati alkalmazkodás gyakorlati példái

A német erdészeti vállalatok az erdőművelési koncepciók és a gazdasági korlátok szorításának szenvedő alanyai. Az erdőgazdálkodás alapvető, tradicionális elgondolásai az erdőművelés, az erdőnevelési modell elgondolásokra épültek. Ezek az ökológiai ismeretek hosszú távú

naturális terveit számszerűsítik, a tartamosságot célként kezelik, egy naturáliával fogalmazott IDEÁL keretében fogalmazva meg a „KELL” követelményt.

A naturális jellemzőkkel fogalmazott ideálok nagyon könnyen kerülnek konfliktusba az erdőgazdasági realitásokkal, belekényszerítve az erdőgazdaságokat az olyan akcióterületen való ténykedésre, amelyen belül a célok, a termelési eredmények és a piaci feltételek folytonosnak minősíthető (rövid távon részben alapvető) változása figyelhető meg, nyert megálapítást és kapott hangsúlyt az előadások egy részében. A vállalatok ily módon a sikeres gazdálkodás biztosítása érdekében, a termelékenység biológiai alapjainak fenntartandó hosszú távú tartamos volta ellenére, rövid távon nagyfokú alkalmazkodóképességet kell bizonyítaniuk.

A világméretben terjedő globalizáció és az EU-belépés követelte jogharmonizáció szükségessé teszik a társadalmi-gazdasági folyamatok fejlesztésének újragondolását. Jól ismert, hogy az Európai Unió kölcsönösen elfogadott alapelve egy olyan jóléti eszközrendszer és politika kiépítése, amely erősíti az állampolgári autonómiát, új szerződéses viszonyt teremtve az állam és állampolgárai között. Fontos, napirenden lévő feladat idehaza is, lépni ezen a területen.

A göttingeni erdészeti kollokvium egész hangulata, az előadások és a hozzászólások egyetlen percre sem tették kétséssé, hogy a felvetett gondolatok és érvek a németországi tartományok erdei sajátosságait és adottságait tükrözik, nem pedig valami globális értelmezésű nemzetközi mércét. A szükségesnek ítélt lépéseket és ajánlott megoldásokat kifejezetten a hazai adottságokra méretezve hallgathattuk. Erőteljes hangsúlyt kapott a tulajdonos joga arra, hogy lehetőleg minden befolyástól mentesen határozhasson a tulajdonán folytatandó gazdálkodásról. A törvényes korlátozás lehetőleg minimális mértékű maradjon. Az állami erdészeti szervek felügyeleti munkája, a szakértők, tanácsadók tevékenysége korlátozódjon a meggyőzésre, a tervezett döntéssel kapcsolatban az előnyök és hátrányok, a foggyatékos, veszteséges, kockázatos és nehezen helyrehozható következményekkel való érvelésre. Az értekezlet során a vita legfőképpen a szálalóvágásos és

a tarvágásos eljárások választása, a vágáskor célirányos megválasztása, a piaci igények felmérése és az ahhoz való alkalmazkodás körül bontakozott ki.

Nem járunk messze az igazságtól, ha azt állítjuk, hogy az EU politikai összehangolása nem mentes a feszültségtől a különböző történelmi, kultúrájú országok között. Különböző gazdasági fejlettségük okán kézenfekvő, hogy más és más jóléti berendezkedést tartanak a leginkább kívánatosnak a saját országuk számára. Mindez vonatkoztatható az egyes országok szakágazatai fejlesztésére, így az erdőgazdálkodás területére is.

Úgy gondoljuk, a magyar erdészet számára is nagyon meggondolandó kell legyen, hogy az alacsony hazai erdő-sültés, a nagy kiterjedésű sík vidéki és 2,3 millió ha-on gyenge homokterület birtokában, 15%-ra tehető fenyő részarány mellett, BÄRMENNYIRE IS PÉLDA NÉLKÜLI LESZ AZ EURÓPAI UNIÓ ORSZÁGAI KÖRÉBEN, nekünk az erőteljes erdőterület-növelő politika mellett kell magunkat elköteleznünk. Az éves ráfordítás – hozam terén, az állami támogatás igénybevitelével akár, még a veszteséges gazdálkodást is el kell fogadnunk, ahol az erdő fennmaradása és területének növelése közérdek.

A mi tervezési gyakorlatunkban a naturáliákra alapozott számításokkal, a termelési ciklus egészére alapozott előnyök előtérben hagyását, kevésbé csak az éves profit szemléletű gazdálkodást szorgalmazni marad helyénvaló.

Idehaza is kívánatos a magántulajdonosokat megnyerni, esetenként támogatás megajánlásával érdekeltté tenni, és csak kivételes esetekben a törvényi előírásokra utalással előírni a kívánatos erdőállapot fenntartására vagy ennek helyreállítására irányuló gazdálkodói tevékenységet. A németországi erdőtulajdon tradíciók, az ottani erdőkre jellemző feltártság ismeretében úgy tűnik, hogy különösen nagy és nehéz feladat lesz az erdőfeltárás és erdőörzés – sokáig és sok tekintetben teljesen figyelmen kívül hagyott – költségeinek elfogadtatása a magánszektor érdekelt képviselőivel. Erdőtulajdonosaink szakmai képzettsége sem hasonlítható a németországi állapotokéhoz. Számíthatunk arra, hogy a felzárkózás e téren sem lesz problémamentes.

Cser	16%
Akác	10%
Egyéb kem. lomb.	19%
Egyéb lágy lomb.	3%
Fenyő	16%

Az erdők fatermő képessége: 12% jó, 58% közepes, 30% gyenge. Az erdőrészek 19%-a gyertyános-tölgyes, 60%-a kocsánytalan tölgyes-cseres, 19%-a erdőssztyepp klímában található. A Budapesti Erdészet több, mint 70%-a természetvédelmi oltalom alatt áll (Duna-Ipoly Nemzeti Park, Budai Tájvédelmi körzet, helyi jelentőségű védett terület).

A Budakeszi Erdészet vadászházában tartott sajtótájékoztatón Gémessy József, Sinoros Sz. Lóránt, Kovács Mátyás, Telegdy Pál, Ormos Balázs, Varga Béla, Marghescu Tamás és Zachar Miklós vettek részt az eszmecsere. Bebes István albizottsági elnök, Orosz Sándor alelnök és Györkös Péter bizottsági tag hasznos tanácsokkal látták el a témával kapcsolatosan a megjelent erdészeket, különös tekintettel a régióban való gondolkodásra.

Az erdészeti utak pályaszerkezeti anyagainak kiválasztásához

A közgazdasági és környezetvédelmi szempontokat áttekintve megállapítható, hogy azok gyakran azonos feltételként jelennek meg a pályaszerkezet tervezése és építése közben, és ezek a feltételek nem jelentenek korlátokat a műszaki megoldások szempontjából.

A műszakilag megfelelő, közgazdaságilag kedvező és környezetbarát pályaszerkezet kialakítható, amelynek általános feltételei:

- összhang objektíven meghatározott célokkal,
- anyag- és energiatakarékosság,
- normális útfenntartási igények.

Műszaki szempontból megfogalmazva ezek a feltételek:

- reális követelmények kielégítése,
- műszakilag helyes megoldások választása,
- hosszú távon használható megoldások,
- folyamatos használhatóság, amely nem igényel a normálisnál nagyobb útfenntartást.

Az erdészeti utak pályaszerkezetének tervezésekor eddig alapvetően arra törekedtünk, hogy elsősorban műszaki szempontból megfelelő pályaszerkezeteket alakítsunk ki, majd vizsgáltuk, hogy annak megépítése rövid és hosszú távon milyen költségeket emészt fel. A környezetvédelmi szempontok másodlagosak voltak, de ezek az elkövetkező időszakban egyre jelentősebbé válnak. Az erdészeti utak pályaszerkezetével szemben támasztott általános követelményeket ezért ki kell egészíteni a környezetvédelmi követelmények beépítésével. Az erdészeti utak pályaszerkezetétől a továbbiakban megkívánt, hogy az

- műszakilag kifogástalan legyen,
- építése és fenntartása együttesen hosszú távon gazdaságos legyen,
- környezetkímélő legyen.

A kérdés az, hogy a műszaki feltételek a közgazdasági lehetőségek és a környezetvédelmi igények összeegyeztethetők-e, illetve mi a feltétele az összhang megteremtésének, illetve hogy a pályaszerkezet tervezésének folyamatában megjelenő döntési fázisokban a

Fotó: Karnis Gábor

műszaki és közgazdasági szempontok közé hogyan illeszthetők be a környezetvédelmi szempontok.

Az új szempontként megjelenő környezetvédelmi igényekkel kapcsolatban meg kell állapítani, hogy környezetvédelmi szempontból kedvező útépítés nem létezik. A kedvezőtlen hatásokat különféle intézkedésekkel csökkenteni lehet, de azok teljesen nem szüntethetők meg. Az idő múlásával a kedvezőtlen környezetvédelmi hatások csökkenhetnek, de ennek előfeltétele, hogy a műszaki megoldások a tervezés és a kivitelezés szakaszában egyaránt korrektek legyenek. Ennek feltétele az etikus mérnöki magatartás, amely:

- céltudatos, hosszú távú, átfogó gondolkodás,
- felelős és példamutató magatartás a saját szakterületen,

- folyamatos törekvés a káros környezeti hatások csökkentésére.

Az ilyen szemlélettel létesített utak a környezetet kevésbé károsítják, jobban illeszkednek az adott természeti környezetbe, ezért azokat környezetbarát utaknak tekinthetjük.

Műszaki szempontok a pályaszerkezeti anyagok kiválasztásához

A pályaszerkezettel szemben támasztott igények

Az erdészeti utak pályaszerkezetének feladata, hogy a természetközeli, többcélú, többtulajdonosú erdőgazdálkodás által keltett forgalom számára olyan közlekedési pályát biztosítson, amelyen a forgalom fenntartása

- biztonságos,
- olcsó,
- gyors,
- kényelmes.

A pályaszerkezettel szemben ezért követelmény, hogy az legyen

- érdes,
- teherbíró,
- stabil,
- egyenletes felületű.

Ezeket a feltételeket a tudatosan megtervezett és gondosan megépített többretegű pályaszerkezetekkel tudjuk kielégíteni.

A pályaszerkezet-tervezés folyamata

Az erdészeti utak pályaszerkezetének tervezési lépései (1. ábra):

- a pályaszerkezet méretezése,
- a pályaszerkezet felépítésének megtervezése,
- az útfenntartási munkák megtervezése és elemzése.

A pályaszerkezet méretezésekor meghatározunk egy egyetlen rétegből álló egyenértékű elméleti pályaszerkezet-vastagságot, amelyet különböző szerepet betöltő, különböző teherbírású rétegekből építünk fel, amely a pá-

lyaszerkezet felépítésének tervezési lépése.

A pályaszerkezet felépítésének tervezésekor a helyszíni talajviszonyok ismeretében döntést hozunk a védőréteg szükségességéről, majd a rendelkezésre álló anyagokból felépítjük a forgalom igénybevételének megfelelő pályaszerkezeteket. Ezekből a műszakilag egyenértékű pályaszerkezetekből lehet kiválasztani a környezetvédelmi szempontból is megfelelő pályaszerkezeteket.

A műszakilag és környezetvédelmi szempontból egyaránt megfelelő pályaszerkezetek közül közgazdasági szempontok alapján választjuk ki azt az egyetlen pályaszerkezetet, amelyet megvalósítunk. A döntést nemcsak az építési költségek vizsgálatára alapozva kell meghozni, hanem meg kell vizsgálni azt is, hogy a pályaszerkezet élettartama alatt milyen fenntartási munkákat kell elvégezni, azoknak mi a közgazdasági és környezetvédelmi hatása. Nem elég ugyanis az utat alacsony építési költséggel megvalósítani, mert később a felújítás időpontjáig (az élettartam alatt) folyamatosan javításokkal és kar-

bantartásokkal kell az út állapotát fenntartani. Ez környezetvédelmi és közgazdasági szempontból egyaránt kedvezőtlen megoldást jelent.

A pályaszerkezet-tervezés folyamatából világosan kiválaszthatók azok a tényezők, amelyek egy út pályaszerkezetének felépítését és ezen keresztül építési költségeit, valamint környezetvédelmi hatását meghatározzák (1. ábra). Ezek:

- a klíma, amely a földmű teherbírását befolyásolja,
- a talaj- (geológiai) viszonyok, amelyek meghatározzák a talaj fagyvesztélességét,
- a földmű teherbírása, amely szakszerű földműépítéssel biztosítható,
- a rendelkezésre álló építőanyagok,
- a technológiai feltételek,
- a műszaki feltételek, amelyekkel a technológia megvalósítható.

A klíma- és a geológiai viszonyok adottságok, azokhoz alkalmazkodni kell. A földmű teherbírását az építés minősége határozza meg, amelyet folyamatos műszaki ellenőrzéssel meg kell követelni. A pályaszerkezet építési költségeire közvetlenül hat az építőanyag ára, ezért az építőanyagot a legcélszerűbben kell felhasználni. Ez azt jelenti, hogy ki kell használni az építőanyag által nyújtott lehetőségeket, valamint az igénybevételeknek megfelelő, azokkal arányos minőségű anyagokat kell felhasználni. Ennek feltétele egyrészt a technológiák pontos ismerete, valamint a technológiának megfelelő géppark megléte.

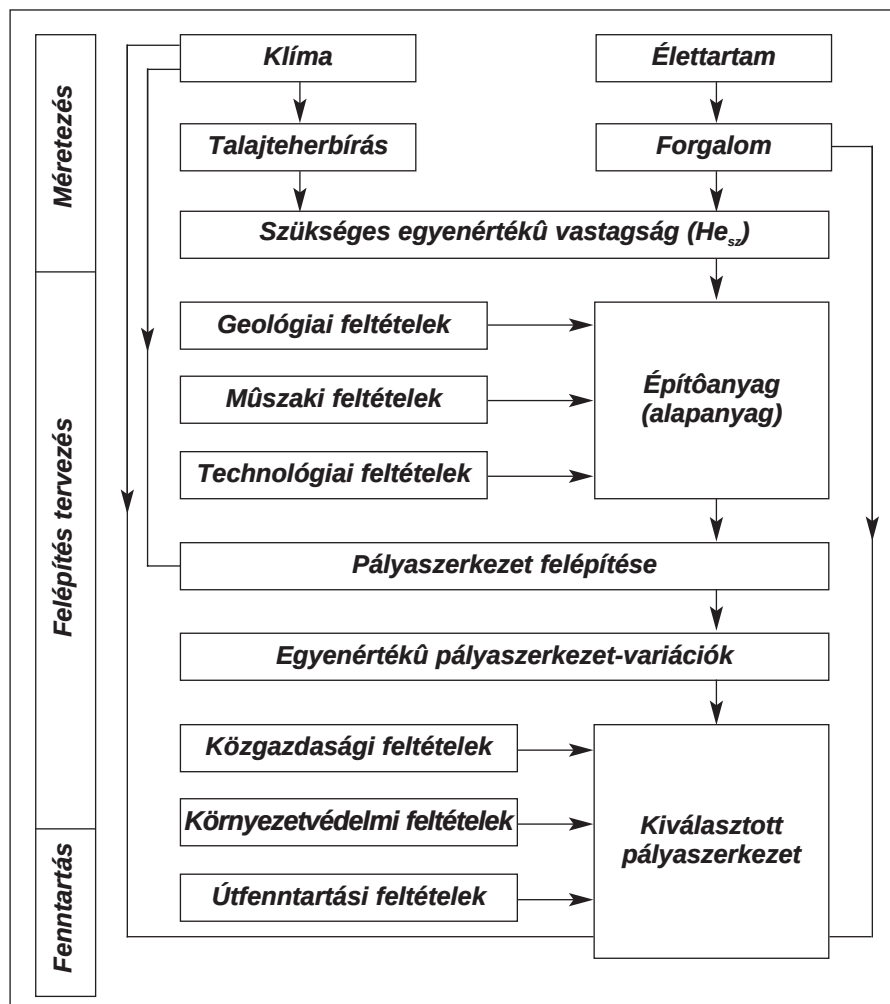
Környezetvédelmi szempontok a pályaszerkezeti anyagok kiválasztásakor

A pályaszerkezet és az építőanyag mint hatótényező

Az utak környezetre gyakorolt hatása különféleképpen jelenik meg. Ahhoz, hogy a kedvezőtlen hatásokat csökkenteni lehessen, csoportosítani kell ezeket a hatásokat, majd ott beavatkozni, ahol az a leghatékonyabb lehet.

Az utak pályaszerkezetének környezeti hatásai alapvetően kétféle módon jelennek meg:

- idegen anyagok bevitelként és koncentrációjaként a környezetbe,
 - fizikai és kémiai hatásokként.
- A hatásokra általában jellemző, hogy
- a műszaki megoldásoktól függően fejtik ki hatásukat,
 - hatásuk erőssége az időben változó,
 - helyi hatásokat hoznak létre,

1. ábra. Az építőanyag kiválasztása a pályaszerkezet tervezésének folyamatában

- a hatások hosszú távon hatnak,
- a hatások folyamatosan érvényesülnek.

A pályaszerkezet építéséhez felhasznált anyagok hatása származhat:

- az építőanyag tulajdonságaiból,
- az anyag elhelyezéséből,
- az anyagkoncentráció növekedéséből.

Az építőanyag és a pályaszerkezet kiválasztásának környezetvédelmi szempontjai

A környezetvédelmi szempontból kedvezőtlen hatások helyes anyaggazdálkodással szüntethetők meg, amelyek elvei:

- élettartam-növelés,
- célszerű, az igénybevételnek megfelelő anyagok beépítése,
- a felesleges anyagok elhagyása,
- helyettesítő anyagok felhasználása,
- újra hasznosított vagy újra hasznosítható anyagok alkalmazása,
- pontos adagolás,
- technológiai váltás, amely előnyben részesíti a mechanikai megoldásokat.

Az első öt feltételt a pályaszerkezet-tervezés folyamán kell figyelembe venni. A helyettesítő, illetve az újra hasznosított vagy újra hasznosítható anyagok felhasználásának feltételeit az általános és a szűkebb értelemben vett természetvédelmi szemléletváltás fogja megteremteni, amikor ezeket az anyagokat nem hulladéknak, hanem másodlagosan felhasználható ipari nyersanyagoknak tekintik, amely egyben garantálja a környezetkímélő elhelyezésüket is. További feltétel az is, hogy a felhasználás technológiája széles körben elterjedjen, valamint kialakuljon az a környezetvédelmi szabályozás, ami az ilyen anyagok felhasználását gazdaságossá teszi. (Ez utóbbi feltétel akkor alakul ki, amikor a szennyező anyag elhelyezésére kirótt környezetvédelmi bírság magasabb lesz, mint a beépítés feltételeinek megteremtése.) A pontos adagolást a pályaszerkezeti réteg anyagának tudatos megtervezésével alapozhatjuk meg, majd a gondos építéssel érhetjük el.

Az útépítési alapanyagok kiválasztásának közgazdasági szempontjai

Az útépítési anyagok a

- kötőanyagok,
- kőnemű útépítési anyagok.

A pályaszerkezet építési költségeit a pályaszerkezeti rétegek építéséhez felhasznált alapanyagok ára határozza meg.

A pályaszerkezet legnagyobb hányadát a kőnemű útépítési anyagok alkotják. Erdészeti utakon megfelelő pályaszerkezet lehet a kötőanyag nélküli pályaszerkezet is, azonban bizonyos forgalom felett az ilyen pályaszerkezetek fenntarthatatlanná válnak. A nagyobb forgalmú erdészeti utak pályaszerkezetét ezért célszerűbb kötőanyaggal kiegészült rétegekből felépíteni.

A kötőanyag ára jelentősen befolyásolhatja a pályaszerkezet építési költségeket, amelyet még megnövel a megvalósított technológia költsége is. Mivel a kötőanyagok árát és a beépítés költségeit nem tudjuk befolyásolni, ezért azt kell eldönteni, hogy a pályaszerkezetet kötőanyagot felhasználó rétegekből vagy kötőanyag nélküli rétegekből kívánjuk megvalósítani, egyaránt figyelembe véve az építési és fenntartási költségek alakulását.

Amennyiben ezt a döntést meghoztuk, akkor a pályaszerkezet legnagyobb hányadát kitevő kőnemű útépítési anyagokat kell kiválasztani.

A pályaszerkezet felépítésének tervezésekor kiválasztjuk a pályaszerkezetet felépítő anyagokat és meghatározzuk a belőlük építendő réteg geometriai vastagságát. Ezzel az egyes anyagokból szükséges anyagmennyiség meghatározottá válik. A pályaszerkezet építési költségeit ezek után az építőanyag ára határozza meg.

A pályaszerkezet zömét alkotó kőnemű útépítési anyagok ára több költségtenyezőből tevődik össze (2. ábra):

- az anyag értéke,
- a kitermelés költsége,
- a továbbfeldolgozás költsége,
- a szállítás költsége,
- a deponálás költsége

Az anyag értéke és a kitermelés költsége viszonylag alacsony. Az anyag értékét nem kell megfizetni akkor, ha az a helyszínen található, a földműépítéssel megmozgatott talaj vagy egy helyi

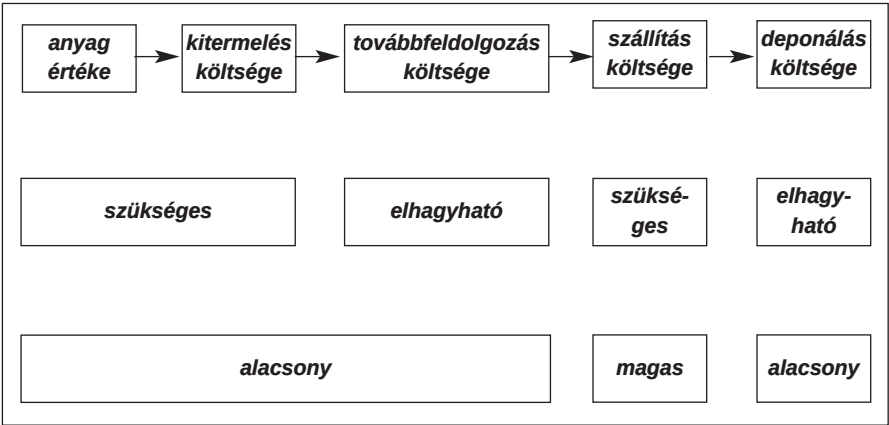
anyagnyerőhelyből származik. A kitermelés költsége ebben az esetben közvetlenül vagy másodlagosan jelentkezik. Idegen anyag felhasználásakor mindkét költség terheli az anyag árát.

A továbbfeldolgozás költsége szintén alacsonynak tekinthető. Ennek ellenére az anyag továbbfeldolgozása gyakran elmarad. Meg kell azonban gondolni azt, hogy a kis költséggel továbbfeldolgozott, műszakilag is kedvezőbb anyag felhasználásával kevesebb anyagot kell beépíteni, ami csökkenti a szállítási feladatot, valamint csökkenti az idegen anyag koncentrációját, ami környezetvédelmi szempontból fontos. Amennyiben ez így van, érdemes a magasabb árat a bányának vagy az anyagnyerőhely tulajdonosának megtéríteni. Vélelmezhető az is, hogy az igényesebb anyagfelhasználással létesített pályaszerkezetek fenntartási költségei alacsonyabbak lesznek.

A szállítási költség mértékadóan meghatározza az építőanyag árát az építés területén. Feltétlenül célszerű ezért minden esetben megvizsgálni azt, hogy a helyi talaj vagy közeli anyagnyerőhelyből kitermelhető anyag milyen formában alkalmas pályaszerkezeti réteg építésére.

A deponálás költségei alacsonyak. Megfelelő munkaszervezéssel ezt a költségelemet meg lehet takarítani, ha az anyagot közvetlenül a beépítés helyére szállítjuk.

Összefoglalva az előbbieket kimondhatjuk, hogy a költségcsökkentés érdekében törekedni kell a helyi anyagok vagy közeli anyagnyerőhelyek anyagának mind szélesebb körű felhasználására, illetve ahol erre mód van, továbbfeldolgozott alapanyag beépítésére. A kevesebb idegen anyag megjelenése a pályaszerkezetben környezetvédelmi szempontból szintén előnyös.

2. ábra. Az építőanyag árának költségösszetevői

Európa legnagyobb mesterséges erdeje az Atlanti-óceán francia partján

Az Erdészeti Lapok 1999. szeptemberi száma egy tanulmányút beszámolóját közölte Skóciában-Angliában, és két ízben is egy 50 ezer hektáros erdőtömböt „Európa legnagyobb mesterséges erdejének” nevez meg. Sajnos azt kell tapasztalnom, hogy Bakó Csaba kollégám, a legnagyobb jóakarata ellenére, mivel a beszámoló jónak mondható, nem nagyon ismeri az európai erdőket. Ugyanis az 50 ezer ha területű angol erdő egy kis törpe az 1 millió hektárt képező „Landes” francia, mesterséges tengerifenyő-állomány mellett. Mivel az eset érdekes és talán kevésbé ismert a magyar kollégáimnak, így érdemes lesz ennek létesítését és az elért nagyszerű eredményt egy kicsit részletesebben leírni.

Landes vármegye Franciaország dél-nyugati részén az Aquitaine régióban található, Bordeaux, Mont-de-Marsan városok, valamint a spanyol határ háromszögében. A vármegye északi 2/3 része hatalmas területű tengerifenyő (*Pinus pinaster*)

állomány 1 millió hektáron. A déli része nagymértékben szintén eléggé ritka erdő, ahol 1970 óta egy 200 ezer hektáron lévő regionális védett terület foglal helyet „Landes de Gascogne” néven.

Ez a hatalmas erdőterület „Landes” neve onnan ered, hogy évszázadokon keresztül itt csak mocsár és futóhomok volt valójában semmi érték nélkül, ahol csak néhány birkacapat legelte a sovány fűvet a gólyalábon álló vagy ugráló pásztorok és pászorkutyák kíséretében. Ennek értékesítése a XIX. században, úgy 1857 körül kezdődött a mocsarak lecsapolásával, a futóhomok megkötésével a fásítások folyamán, és ez III. Napóleon gondolata volt. Ekkor az óceán parti homokbuckák terjedését (175 km hosszúságban) sikerült leállítani a tengerifenyő-ültetéssel és gazdaggá tenni a vidéket. Több ízben erdőtüz károsította az erdő elég nagy részét, de mindig sikerült a károkat helyrehozni és az erdőt biztonságosabbá tenni az újabb és újabb üzemtervek létesítésével és ezek szigorú betartásával.

Az óceán parti befásított homokbuckák jelenleg egy több, mint 150 km-es védősávot alkotnak, amit a belső folyók és patakok közül csak igen kevés tud átvágni, ottrékednek, kis tavakat alkotnak, halban bővelkednek és ősszel az örvös-

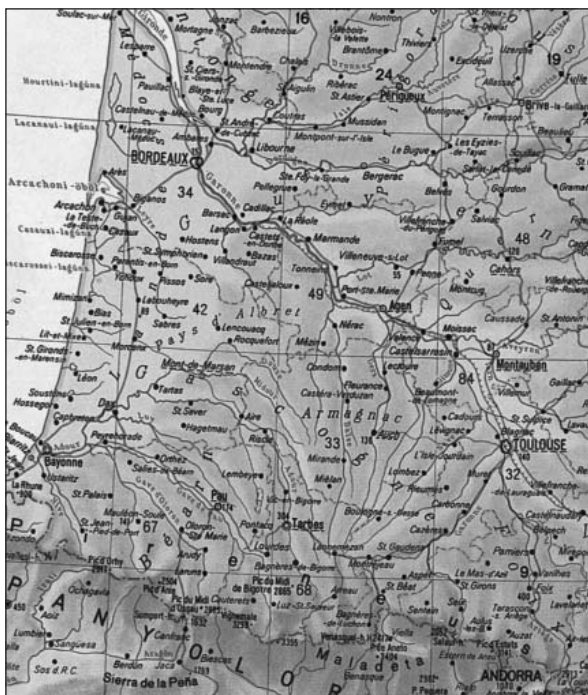
dezyényen bemutatják a legújabb gépeket és szemléltetik azok működését. Hosszú lenne leírni a bemutatott gépek névsorát, mely minden második évben változik. Ez alkalommal rendezik meg az európai erdésztalálkozókat is, mint például az erdőművelők, a fatermelők, a papírfaiparosok, a környezetvédők stb.

1998 júniusában alakították meg a „Mesterséges Erdők Európai Intézetét”, melynek a címe és a székhelye a következő: I.F.F.C. Arbora, B.P. 45-33611 GAZINET Cedex. France. Tel.: 05.57.97.90.10.

Több versenyt is szoktak ezen alkalommal rendezni, mint például a favágók, a faközelítők és a biztonsági berendezések használatának nemzetközi versenyét.

Miután 27 évig dolgoztam mint kutató az Avignoni Erdészeti Tudományos Kutató Intézetnél, többször volt alkalmam ezt a hatalmas területű erdőt tanulmányozni a bordeau-i kutatóállomáson lévő kollégáimmal, így szerény véleményemet tudom adni ennek különböző oldaláról.

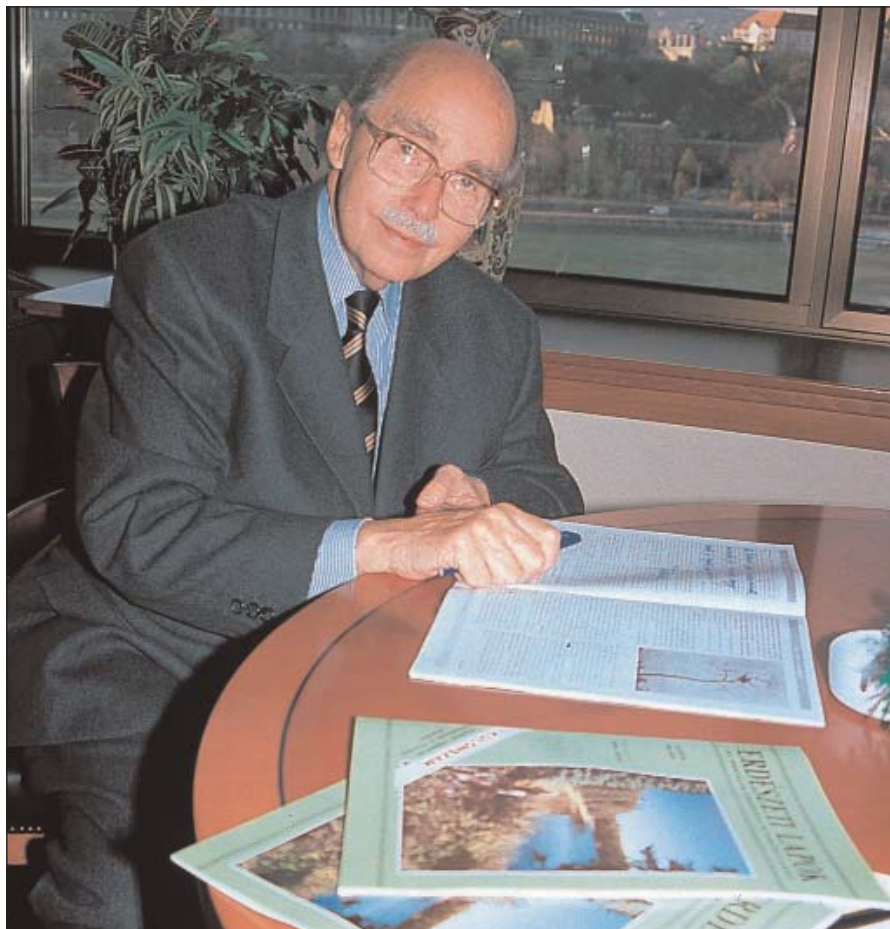
Először is az 1 millió ha-os tengerifenyő-állomány mint „monokultúra” veszélyesnek és monotonnak látszik az első benyomásra. Tényleg, amikor tűz-, rovar- vagy gombákár van, ezek terjedése sokkal gyorsabb, mint az elegyes állományokban. Ennek ellenére több, mint egy évszázad óta az állomány elég stabilnak mondható. Ami a monoton jellegét illeti, mint egyedüli fafaj, ez sem igen látszik, mivel a fiatal, középkorú és idősebb állományok váltogatják egymást. A második koronaszint is megtalálható, néha-néha akác, gertyán vagy juharfa alakjában. Nem is szólva a talajt borító lágyszárú növényekről vagy a gyeperes graminékról, ahol a legeltetés folyik. A fiatal nagyobb hálózatos ültetésekben a köztes kukoricatermelés több ezer ha-on folyik. Itt százával vannak a szebbnél szebb tanyák, ahol intenzív állattenyésztés folyik: szarvasmarha, ló, birkacsa, sertés, tyúk, kacsacsa, liba és pulyka nevelésével.

galambok ezreit csábítják leszállásra. A galambvadászok már jól elrejtőzve a gallyakból készített kunyhókban felhúzott puskákkal várják a kifáradt galambokat. A lövöldözés szinte háborúnak látszik, és a lelőtt galambokat a kutyák hozzák a kunyhó felé. Az erdőszélén pedig az ökológusok százai tüntetnek a szerintük „galambirtás” miatt. Ez oda vezetett, hogy állandó ellentét alakult ki a vadászok és az ökológusok között. Természetes, jelenleg úgy látszik, hogy a vadászgárda sokkal erősebb, ami azt eredményezte, hogy az utolsó választások alkalmával sikerült nekik több, mint 8%-os eredményt elérni, és így 5 vadász képviselőt delegálni a képviselőházba. Így most ott tudják a harcot tovább folytatni az ökológusokkal.

Meg kell említeni azt is, hogy ebben a hatalmas erdőben minden két évben erdészeti világiállítást (Forexpo) rendeznek, amit közel 40 ezer személy látogat meg minden alkalommal. A legutolsó 1998 júniusában volt és a következő 2000 júniusában lesz. Ezen a ren-

Habsburg Ottó soha nem látott fel- lendülést jósol a magyar erdészetnek

Egyik betilapunkban megjelent írásra bűta fel a figyelmemet Sonnevend Imre, mely azt tudatja az olvasóval, hogy Habsburg Ottó és bűga, Etelka a Leuveni Katolikus Egyetemen szereztek doktorátusukat. Ottó disszertációjának tárgya „az osztrák parasztság örökösödési joga és a magyar Alföld fásítása” volt. A hírballatán telefont ragadtam, és időt kértem egy interjúhoz. Az Intercontinental szálló batodik emeletén találkoztam az Európa Parlament volt képviselőjével, s a Páneurópai Unió jelenlegi elnökével.

A nyolcvanhetedik születésnapját ünneplő Habsburg Ottó fiatalos lendülettel fogadott. Sajnos mindjárt az első kérdésnél kiderült, hogy bűga valóban a falukutatással foglalkozott, de ő csak tanácsaival segítette a tudományos értekezés megírását.

Így más vizekre evezünk a beszélgetés folyamán. A Monarchia felbomlásával, mint közismert, a család mozgásterre beszűkült, és sokáig ő sem tehetett magyar földre a lábát. Érdekességként emlí-

tette, hogy a családban bűsz keresztnéve volt, mert a családtagok nevét is „bebelezte” a felsorolásba.

– Minek köszönheti Elnök Úr a frissességét?

– Kérem szépen, mindig is optimista ember voltam. Pedig átéltem két világ-

háborút, figyelemmel kísérhettem a diktatúrák szerveződésének lélektanát és emberi tényezőit éppúgy, mint a magyar nép. De kérem, nem szabad mindig a rosszat látni. Sikeres nemzet vagyunk, és ezt tudatosítani kell magunkban, hogy a sokat emlegetett hungaropessimizmus végre eltűnjön a lelkekből. Mert gondoljunk csak bele. Itt élünk ezen a földön több, mint ezer éve. Körülöttünk szláv, német, latin nyelvtenger, és mégis megmaradtunk magyarnak. Pedig évszázadokon keresztül volt, hogy a hivatalos nyelv sem a magyar volt.

– A százötven éves török uralom alatt kevesebb török szó honosodott meg nyelvünkben, mint az elmúlt évtized alatt az angolból?

– Nemzettudatunkat kell erősíteni elsősorban az oktatásnál, s így a fiatalok körében.

– Elnök Úr! Nem mond ez ellent az európai integrációs céloknak?

– Nem. Kérem szépen, a csatlakozással egy időben minden belépő kényszerülni fog, nemzeti sajátosságainak érvényesítésével, annak megtartásával kell, hogy a közösségben éljen. Nem arról van szó, hogy a közös Európa azonos lódenkabátban fog járni. Nem szabad a kereskedelmi, pénzügyi egyeztetéseket összekeverni a nemzet gyökereiből táplálkozó más-sággal, ami a sokszínű Európát fogja adni. A régióelmélet már most is érzeteti hatását, és ebben a kérdésben nem szabad hagyni magunkat.

most, hogy e száz évben rájött a folyamat tarthatatlanságára, majd annyit kell költeni a kár felszámolására, mint amennyi hasznát hozta a természetnek. Az ő gazdasági társadalom birkatermsége. No nem a túrelvárások, sokkal inkább a gazdagság számára nyakán kongató kolomp utáni menetelésre.

– Elnök Úr! A száz évvel ezelőtti mezőgazdasági szektort, André Kosztolány nagy bölcsességnek szánt – de belegondolva veszélyes és cinikus – mondását, hogy: „Ha pénzről van szó, csak egy jelszó létezik: Többet!”

Íme a mondán mögött húzódó mentalitás, melyet ha megfogadunk, nem lesz, vagyis úgy, hogy a természetnek unokája nem fog megélni oly életkor, mint a fent idézett tőzsdai mozgásokra érzékeny, ám az emberiség jövőjére és zékelen pénzeszsák.

A városokba tömörülő embertömeg egyre inkább elszakadt a természettől, az erdtől. Csak közvetetten vesz tudomást a fából készült használati tárgyak és az élő erdő közötti összefüggésről. Mintha külön életet élne a fejletlen erdő. A kettőnek a derék városlakók látott élő eleven sok köze egymáshoz.

A mai erdészeknek egyik legfontosabb feladata a kétféle fa tudati összefüggésnek megismertetése. Az erdő kémleletes használatából adódó tartamosság lényegéről, az erdőszemunka szakszerűségéről – mely a folyamatot biztosítja – való felvilágosítás.

hez. Az osztrák ásványipari cégek közreműködésével munkacsoport alakul, amelynek az lesz a feladata, hogy vizsgálja a biotermények felhasználásának és a biotermények értékesítésének lehetőségeit, és az a cél, hogy jelentősen csökkentsék a káros anyagok kibocsátását, és nem mellesleg szempont, hogy a biotermékek gazdasági előállításával új munkahelyek keletkezzenek. Az osztrák bioterményipari vállalatok, amelyek az offenzívát az Európai Unióban a biotermények értékesítéséért. Általános vélemény szerint 1,2 millió hektár szántóföldet lehetne termelhető alapanyagok és energiaszárak előállítására felhasználni. Oroszországban rövidesen belül 40-60 ezer hektár földet állnak át a biotermények előállítására, ami megduplázza a területet.

(Magyar Nemzet)

Általosan meg kell vizsgálnunk azt a folyamatot, ami az erdészek megítélésében az elmúlt jó fél évszázad során a társadalomban végbement. Hová tűnt – s főleg miért – a misztikum, mely a századelőn az erdészeket övezte. Vajon mit jelentett nekik?

Minden bizonnyal az erdész megbecsülése és társadalmi tisztasága, a természet iránti álló emberek részéről volt nagyobb. Hiszen az erdész volt a gazdátja a „félelmetes erdőknek”. Ő jött esténként haza a rengetegből vállán a „világló bottal”, s olykor az övszíjáról leelőző nyúlal vagy fűcáccal. S ami a legfontosabb, ő adott munkát.

Fel kell tennünk a kérdést, hogy a mai erdész, aki a természetet csak a szakszerűség miatt értékeli, vajon mennyire tudja megérezni a természet iránti szeretetét, amely a századelőn az erdészeket övezte. Vajon mit jelentett nekik?

– Ez igaz, de a fiatalság jobbjára a hamburgerkultúrát szívja magába, és az identitását lassan egy-egy jőnévű zeknek batározza meg.

– Kérem, nem kell ettől félni. Ezek mulandó dolgok, mert amikor ezek a fiatalok dolgozni kezdenek, családot alapítanak, már más lesz az értékítéletük. Természetesen ehhez a metamorfózishoz igen korrekt és a hazaszeretetre alapuló oktatás szükséges. A kamasz- és diákkor jelenségei pusztán múltó tényezők a fiatalság életében.

– Ön bejárta az egész világot, s nem mint turista, tapasztalhatta a politikusok és az üzletemberek hozzáállását az erdőségekhöz.

– Igen. Ez valóban égető probléma. Elsősorban a harmadik világ országaiban veszélyes a helyzet. A kolonizáció védte ezeknek az országoknak az erdőségeit. Az igazi pusztítás a függetlenedés után indult meg. Ezzel a folyamattal kapcsolatban személyes tapasztalataim voltak Guinea erdőségeiben. Ez a folyamat Európában már évszázadokkal ezelőtt lejátszódott, s elmondhatjuk, hogy az európai erdőgazdálkodás mintaértékű lett a világon. Hasonló felfogást követnek Japánban is. Össze kell fogni velük.

– A magyar erdészeknek ezen a téren nincs szégyellnivalójuk, hiszen erdeink fajgazdagságát és a tartamos gazdálkodást is világszerte elismerik a szakemberek.

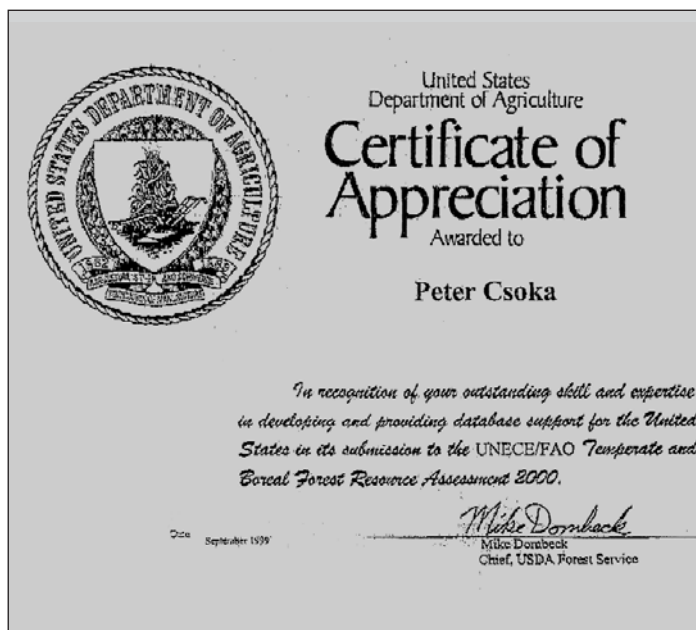
– Látja kérem szépen, akkor ezt a ragyogó eredményt Önöknek nem kell véka alá rejteni, hanem minden fórumot ki kell használni, hogy tudatosodjon a világ előtt. Ez azért is fontos, mert az erdősítés, az erdők védelme kulcskérdés a civilizáció jövőjét illetően. A XIX. század nagy bűne volt, hogy az erdőket monokulturálisan használták ki.

– Elnök Úr! Ön katolikus egyetemen szerezte diplomáját. Mit jelent Önmek a hit?

– Óriási szerepe van az emberiség történelmében. A hit a jövőbe vetett bizalom. Az elmúlt századok folyamán a költők voltak azok, akik előre tudtak nézni és a társadalom egészséges fejlődésének igényéről rímelnék. Úgy érzem, hogy rövidesen eldő, hogy a következő században a vallásosság lesz-e a meghatározó tényező. Ha megfigyeljük, már a tudomány mentalitása is ez irányba fordult. Minél öregebb leszek, annál nagyobb az optimizmusom, s kívánom, hogy a magyar erdészek se felejtsek érdemeiket, és használják mindezt önmaguk és a haza javára.

– Elnök Úr! Köszönöm a lehetőséget a beszélgetésre, és kívánok nagyon boldog születésnapot az Erdészeti Lapok olvasóinak nevében.

Gratuláció Csóka Péternek

Gratulálunk Csóka Péternek, az Állami Erdőrendezési Szolgálat főigazgatójának az elismerő oklevélhez, amelyet az USDA nevében Mike Dornbeck igazgató adott át a 2000. évi mérsekelt és boreális övi erdőleltár összeállításához nyújtott számítógépes támogatás kifejllesztéséért.

Fotó: Szakács László

Magyar Nemzeti Biodiverzitás Stratégia és Akcióprogram

A GEF és az UNEP is támogat hazánkban egy egyedülálló természetvédelmi és környezetpolitikai projektet, amely azt szeretné elérni, hogy Magyarország gazdasági szereplői egyrészt felkészüljenek a csatlakozás utáni környezetpolitikai, természetvédelmi elvárásokra, másrészt gazdálkodásuk során még több figyelemmel legyenek Magyarország természeti értékeire. Bár a cél egyszerűnek tűnik, mégis több száz szakember munkájára van szükség, hogy hazánk – az 1995-ben az általunk is ratifikált Riói Biodiverzitás Egyezményben vállaltak szerint – megteremtse a Magyar Nemzeti Biodiverzitás Stratégiai és Akció Programot (NBSAP). Miután a Környezetvédelmi Minisztérium által felkért neves szakemberek elkészítették a tervezetet, minden egyes témakörben vitára bocsátották az anyagot. A meghívott környezet- és természetvédelmi szervezetek és az előterjesztők a vitaüléseken tovább alakították azt.

A mostani, újabb nyilvános vitaülésen is lehetőség van egy-egy téma bővebb megvitatására, de a szakemberek mind a minisztériumok, az igazgatás, a tudományos testületek, mind az NGO szervezetek részéről megpróbálják a legfontosabb feladatokat áttekinteni hazánk további felkészülésében.

Valószínűleg mindenki számára ismert tény, hogy hazánk gazdasága az uniós csatlakozás hatására jelentősen változni fog. Egyes gazdasági ágak vesztenek prioritásukból, míg mások teret nyernek. Ez a változás nemcsak a zsugorodó ágazatokat fogja megrázni, hanem a hirtelen egyre nagyobb piaccal rendelkezőket is. Erre a változásra fel kell készülni. Közösén meg kell vitatni, hogy a fokozottan igénybe vett területek mellett mely területek azok, például a mezőgazdaságban, amelyeknek még vannak természeti értékei és okos gazdálkodással megőrizhetők. Az európai uniós tapasztalatok ugyanis egyértelműen azt mutatják, hogy a természeti értékeink igazi kincsek lesznek, és komoly bevételekre számíthatunk, ha ésszerűen, hosszú távra tervezünk velük, és nem engedjük a hazai erdőket, mezőket még jobban tönkretenni.

Magyarország természeti értékeiben szerencsére gazdag, ám ezt a gazdagságot könnyen elveszítheti, ha nem

gazdálkodik felelősen, ha nem gondolkodik a befektetéseknél hosszú távon. A felelős gondolkodás közös gondolkodást jelent, ahol az állami intézetek munkatársai és a független szervezetek szakemberei együtt gondolkod-

nak a gyakorlati problémák megoldásán túl az oktatás kérdéséig. Most ez történik, a magyar NBSAP projekt keretében eddig 9 fő témakörrel esett szó – *bányászat, biotechnológia, erdőszet, halászat, mezőgazdaság, területhasználat, területfejlesztés és turizmus, vadászat, vízgazdálkodás* –, összhangban azokkal a célterületekkel, amelyek a Biodiverzitás Egyezmény széles körű megvalósítása szempontjából kulcsfontosságúak hazánkban.

Turizmus vagy természetvédelem?

„Magyarország központi fekvése, kellemes klímája és természeti értékeinek rendkívüli gazdagsága miatt Európa szelíd turizmusának egyik elsődleges célállomása lehet”, hangzott el a WWF Magyarországi Képviselő és a Vista Utazási Központ közös sajtótájékoztatóján, ahol a két szervezet között létrejött együttműködési megállapodás ismertetése mellett bemutatásra kerültek a tömegturizmus által okozott természetvédelmi problémák is.

A Vista Utazási Központ által kialakított Ökokódex a következő főbb pontokat tartalmazza:

1. A biológiai sokféleség megőrzésének támogatása

(Szükséges engedélyek előzetes beszerzése korlátozottan látogatható területekre, a vadon élő növény- és állatfajokra, ill. az azokból készült termékek kereskedelmére vonatkozó helyi és nemzetközi rendeletek megismerése és az utasokkal való megismertetése, utasok előzetes tájékoztatása az utazás során várhatólag előforduló fajokról, veszélyeztetettségi fokozatokról)

2. A természeti erőforrások fenntart-

ható módon való hasznosítása, a környezetszennyezés minimalizálása

(A csoport létszámának meghatározása az úti cél sebezhetőségének figyelembevételével történik, csak kis létszámú csoportok indítása, az úti cél túlszűfoltosságának elkerülése érdekében a térségben működő többi utazásszervező tájékoztatása, az utazás során csak már létező csapások, utak, ösvények és táborhelyek igénybevétele, az utazás során keletkező hulladék összegyűjtése és gyűjtőhelyre való szállítása, környezetbarát csomagolóanyagok, papírok használata, az energiatakarékos szálláshelyek előnyben részesítése)

3. Képzett munkatársak alkalmazása

(A túravezetők jól ismerik a látogatható területeket, ismerik a helyi körülményeket, valamint az ökoturizmus alapelveit és kódexét)

4. A turizmus tanító-nevelő szerepének elősegítése

(Az utasok tájékoztatása az úti cél jellemzőiről, mint pl. éghajlat, élőhelyek, növény- és állatfajok stb., az utasok megismertetése az Ökokódex tartalmával)

[l. ki.]

Aranygyûrû a helytállásért

Egy fatermelő erdész, egy kerületvezető erdész és egy nyugalmazott erdőrendezőségi igazgató. Ők a SEFAG Rt. által adományozott Somogyi Erdőkért aranygyûrû idei kitüntetettjei. Bensőséges ünnepségen, hagyományosan az október 23-i ünnepségen adta át Barkóczi István vezérigazgató a vállalat rangos kitüntetését az arra érdemeseknek.

Szívvel és tudással a somogyi erdőkért

Szenyéri József hároméves kora óta, ötvennégy éve él a Nagyatád-közi szellősi erdő mellett. A favágó édesapa mellett ő is az erdőt választotta. Két évig erdőművelő munkás, majd három évig fogatos volt. 1963-ban kezdte a favágást, és hamarosan erdészeti szakmunkás lett.

1974-ben az erdészet vezetője a megnövekedett fakitermelési feladatok levezetésére két hétre a kerületvezető erdész mellé osztja be kisegítőnek. Ezután már soha nem lett kétkézi favágó. Már nem kezével és erejével, hanem józan megfontoltságával, tudásával szolgálja a somogyi erdőket. 1983-ban vágásvezető, '84-ben kerületvezető erdész kinevezést kapott.

Ősszel, télen vágásvezető, tavasszal, nyáron művelő erdész. Kisujjában van a szakma minden fortélya, a technológiai rendtől a különböző szabványokig. Négy évtizedes erdei tapasztalatával az erdősítéseknek és az erdőművelési munkáknak is kiváló ismerője és irányítója lett.

Hűséggel több mint négy évtizede

A zselici kis faluban, Boldogaszonyfán született *Wéber József*, majd az erdők által övezett Vitorágpusztán gyerekeskedett. Egész életére szólóan meghatározó élményt jelentettek számára a szép zselici erdők, irányítva őt az erdészhivatás felé. A Soproni Erdészeti Technikum elvégzése után 1958-ban helyezkedett el a Közép-

somogyi Állami Erdőgazdaság Szentbalázsi Erdészeténél. Gyakornoki idejét letöltve 1959-ben önálló kerületet kapott a Lipótfai Erdészetnél. Mai napig kitartott első munkahelyénél.

A Zselic talán legvadregényesebb részén, a megyehatár két oldalán elterülő vitorági kerület gazdája. Hosszú éveken keresztül kint lakott Pacsérvisnyén az erdészházban. A régi házat megvásárolta, szabadidejét ott tölti.

Erdészeti pályafutása során többféle beosztásban, mindig kiemelkedő szorgalommal, szakmaszeretettel, nagy szakmai hozzáértéssel dolgozott. Az erdészeti átszervezések során volt vágásvezető, fahasználó, kerületvezető erdész.

A zselici erdők érdekében végzett kiemelkedő szakmai munkája elismerésül az 1993-as somogyi vándorgyűlés alkalmával Kaán Károly Emlékérem kitüntetésben is részesült.

A somogyi erdőgazdálkodás múltját kutatja

Előfordult már, hogy a Somogyi Erdőkért kitüntetést nem SEFAG-os dolgozó kapta. Így volt ez idén is, hiszen *Szántó Gábor* erdőmérnök aktív korában a Kaposvári Erdőfelügyelőség igazgatója volt.

Kisújszálláson született, Somoggallyal 1953-ban, katonáskodása idején ismerkedett meg. Megtetszett a táj, és az egyetem befejezése után a Nagyberki Erdészetnél kezdett dolgozni. Később az Állami Erdőrendezőséghez, majd az Erdőfelügyelőséghez került. Alföldi gyökerei ellenére mára már somogyinak tartja magát.

Az Erdőfelügyelőség vezetőjeként munkájával, kimagasló szakmai tudásával erdei környezetünk javítása érdekében tevékenykedett.

Újságcikkek, könyvek szerzője, társszerzőként ismereteit szívesen megosztotta másokkal. Publikációi a téma alapos ismeretét, jó felkészültségét bizonyították. A megye erdő- és vadgazdálkodását, a természeti értékeket bemutató, negyedszázada megjelent *Széptáji Somogy* című könyve sokaknak ma is féltett kincse.

Nyugdíjasként is példamutató pontossággal végzi azt a töretlen munkát, ami mindig is jellemző volt rá.

Erdészek a magyar nyelvért

A Szép Magyar Nyelvért Alapítvány támogatóinak névsora

ARBOR-COOP Kft.	Balatonfenyves
Árkosi Gyula	Esztergom
Bakos Tibor	Vác
Balogh László	Visegrád
Balsay István	Székesfehérvár
Bánó László	Visegrád
Bánóné Rédei Anna	Visegrád
Barátossy Gábor	Budapest
Bartha Pál	Telki
Brellas Tamás	Kismaros
Bús Mária	Veszprém
Csányi Sándor	Gödöllő
Csuport Sándor	Szentendre
Dakov Pál	Esztergom
Dobay Pál	Esztergom
EKFM Kft.	Budapest
Gémesi József	Budapest
GEOÖKOTERV Kft.	Budapest
Göbölös Andtal dr.	Kecskemét
Halász Aladár	Budapest
Hibbey Albert	Visegrád
Hibbey Alpár	Budapest
Hibbey Zsombor	Visegrád
Homoki Nagy István	Szokolva
Káldy József	Pécs
KEFIG Rt.	
Nyárjasi Erdészete	Kecskemét
Kertész József	Piliszentlászló
Kerületvezető Erdészek Szakszervezete	Szokolva
Madas László dr.	Visegrád
Máttra Erdő Rt.	Eger
Mecseki Erdészeti Rt.	Pécs
Nagy Lajos	Kerekegyháza
Németh Kert Bt.	Bajna
Németh Sándor	Göd
Országos Erdészeti Egyesület	Budapest
Ott János dr.	Szentmártonkáta
Ősz Gusztáv	Eger
Pápai Gábor	Budapest
Papp László dr.	Kecskemét
Papp Tivadar dr.	Pécs
Pilisi Parkerdő Rt.	Visegrád
Sipos Sándor	Kecskemét
Spiegl János	Kecskemét
Széchenyi Géza	Kaposvár
Szakra Dezső dr.	Szentendre
Tóth Antal	Bugac
Tóth Imre dr.	Baja
UTILIS Kft.	Visegrád
Vidovszky Ferenc	Budapest
Visegrádi Faipari Kft.	Visegrád
Vissi Géza	Zalaegerszeg
Zalaerdő Rt.	Nagykanizsa
Zambó Péter	Szentendre

Az adományok göngyöltett összege 1 584 700,- Ft.

A magyar madárvédelem elismerése a BirdLife International világkonferenciáján

Együtt a madarakért és az emberekért

1999 októberében, Malajziában, a BirdLife International konferenciáján a világ közel száz országából érkezett természetvédők foglalkoztak meg azt az akciótervet, amely egyértelművé teszi: Az emberi élet a biológiai sokféleségtől és a természeti erőforrásoktól függ.

A BirdLife International által készített jelentés rávilágít:

- 1200 madárfajt a kipusztulás fenyegeti a Földön.
- A madarak kiváló indikátorai környezetük pusztulásának.
- Ma még a gyakorinak mondott madarak állománya is hanyatlik a mezőgazdaság és az egyéb területhasználati módok hatására.
- A madarakat és az embereket ugyanazok a környezeti problémák érintik, és természetesen ugyanazok a megoldások segíthetik.

Noor, Jordánia királynéja, a BirdLife

International tiszteletbeli elnöke a konferencián elmondott beszédében kiemelte: annak a lehetősége, hogy minden nyolcadik madárfaj örökre eltűnik, elfogadhatatlan. Hangsúlyozta, hogy ugyanakkor a jelenlegi helyzet még nagyobb tragédiát is magában hordoz.

Környezetünk pusztulása hatást gyakorol emberek millióira, különösen a szegényekre és a hátrányos helyzetűekre.

A környezetvédelem – beleértve a kipusztulás szélére sodródott madarak védelmét és az emberek szenvedésének megelőzését – a kormányok és az ipar legfontosabb teendője kell, hogy legyen napjainkban mindenhol.

A konferencián elhangzott, hogy az élőhelyek megszűnése, beszűkülése jelenti a madarak számára a legnagyobb problémát. Bár a kihalással fenyegetett fajok különböző élőhelyeken fordulnak elő, közel 900 faj a Földünk erdeiben él. A trópusi esőerdők különösen gazdag madárvilágnak adnak otthont, és a BirdLife jelentése rávilágít, hogy Ázsia és Amerika nagyon fontos régió ebből a

szempontból. Brazíliában 111, Indonéziában 92, Kolumbiában 79 veszélyeztetett bennszülött madárfaj él.

Magyarországon hét, világszerte veszélyeztetett madárfaj fordul elő: a parlagi sas, tűzok, cigányréce, haris, kis lilik, vékonycsőrű póling és a csíkosfejű nádiposzáta.

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület különösen a parlagi sas, a tűzok, a cigányréce és a haris védelmére kiemelkedő tevékenységet végez, amelyben tagjai önkéntes munkájára is folyamatosan számíthat.

Világméretű probléma – és a BirdLife jelentése is foglalkozik vele – a ma még gyakorinak mondott madarak állományának csökkenése. Ezen a téren például Európában és Észak-Amerikában az intenzív mezőgazdaság térnyerése a legsúlyosabb tényező. Gyakori madaraink, mint például a füstös fecske vagy a mezei pacsirta állományában drasztikus csökkenés tapasztalható Európában.

A madarak tehát jelzik nekünk, ha az általunk alkalmazott mezőgazdaság, erdőművelés, halászat, vízgazdálkodás nem folytatható tovább a környezetünkre és a biológiai sokféleségre gyakorolt káros hatások nélkül.

Jelentős változásra van szükség ahhoz, hogy a jelenlegi helyzet megváltozzon, javuljon. A súlyos helyzetet időben felismerve egyéb fontos madár- és természetvédelmi programok mellett az MME létrehozott egy természetvédelmi tanácsadó szolgálatot, amelynek célja a természetkímélő gazdálkodás népszerűsítése, segítése. Az egyesület és az érdekeltségi körébe tartozó közalapítványok közel 5000 hektár természetközeli

Címermadár végveszélyben

Hazai rétisasunk amerikai rokona, a *fehérfejű rétisas* (*Haliaeetus leucocephalus*) hajdan egész Észak-Amerikában elterjedt, közismert madár volt. Sikeres lazachalászként ismerték, ezért a halászok tüzzel-vassal irtották. Röpké tizenkét év alatt – 1928 és 1940 között – több, mint százezer sást pusztítottak el puskával, méreggel vagy más módon.

Az Amerikai Egyesült Államok címermadara hamarosan a kipusztulással fenyegetett állatok listájára került. A nagyobb baj pedig csak ezután kezdődött. Kiderült, hogy e ragadozónak az agyvelejében (és tojásaiban) felhalmozódnak a mérgező kémiai növényvédő szerek, köztük az akkoriban még széles körben használt DDT! A DDT káros hatásának tulajdonították egyebek között azt, hogy a fehérfejű rétisas néhány év alatt szinte teljesen eltűnt Floridából.

A védelmi intézkedésekben nagy szerepet szántak a közvélemény megnyeré-

sének. Felhívásokban kérték a lakosságot, számoljanak be, ha valahol egy-egy fészkelő párt látnak. Költőterületének védelmével, a vadászok és a trófeavadászok kizárásával, a növényvédő szerek használatának korlátozásával lassan sikerült megállítani a sasnépesség fogyását.

Madarunk erősen ragaszkodik a költőhelyéhez, hatalmas, szilárd fészket épít, némelyikük két emberöltőnyi ideig is fennmarad. Az egyik legöregebb ismert fészket már hatvanhárom éve lakták a gazdái, évről évre tatarozták, kiegészítették, s végül hatalmas súlya alatt ledől a fa.

A fehérfejű rétisas megmentésében sokat segítettek az európai állatkertek is. A kelet-berlini Állatparkban 1975 óta szaporodtak, de tenyésztették Antwerpenben, Frankfurt am Mainban, Nürnbergben és Prágában is.

Kapocsy György
(Élet és Tudomány)

terület extenzív gazdálkodását szervezik.

A BirdLife International kész arra, hogy választ adjon a kihívásokra, ezért Malajziában megfogalmazta akciótervét, a BirdLife 2000-et.

A terv hangsúlyt helyez arra, hogy a természet sokszínűségének megőrzése, a fajok kihalásának megakadályozása, az élőhelyek és a természeti értékekben gazdag területek megóvása az emberi élet minőségének javulásához is hozzájárul.

Együtt a madarakért és az emberekért – ezt a jelmondatot választotta a konferencia, amely meghatározza az akcióterv céljait és módszereit.

A BirdLife International, a madárvédők világszervezete egyike Földünk legnagyobb természetvédelmi szervezeteinek. 105 országban szervez programokat a természeti értékek, védett madarak megóvása érdekében, 2 150 000 tagja és több, mint 3000 alkalmazottja van, 5854 rezervátumban 746 077 hektár területet kezel.

A világszervezet magyarországi partnere az idén a fennállásának 25. évfordulóját ünneplő Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME).

Az egyesület képviselőjében a BirdLife konferenciáján részt vett *Fidlóczky József*, akit a BirdLife európai elnökévé, a Világtanács tagjává választottak.

Fidlóczky József az MME ügyvezető igazgatója. Megválasztása elismerése annak a munkának, amit ő személyesen tett európai szinten is a madár- és természetvédelem érdekében, és elismerése a nagy hagyományokkal rendelkező és napjainkban is világszerte ismert magyar madárvédelemnek.

Sajtótájékoztatót tartott a Vadászkamara

Heltay István elnök és *Pechtol János* főtitkár vezette az eszmecsere, ahol érintették a kamara felmérését a sportvadász tagok helyzetéről, tájékoztatást adtak a vadászati törvénymódosítási kísérletről, valamint a 2000. és a 2001. évi rendezvényekről. A székesfehérvári Vándorgyűlésen közös rendezvényként lesz látható „A természet szerelmesei” című képzőművészeti kiállítás.

Néhány érdekes adat az ismertetőből, melyet *Csányi Sándor* vadbiológus véleményéből idézünk.

Mekkora területen élnek és mozognak az egyes vadfajok?

„A vadgazdálkodás céljait és lehetőségeit meghatározza, hogy egy-egy vadfaj milyen sűrűségben fordul elő, és egyes egyedei különböző életszükségeit (táplálék, ivóvíz, búvóhelyek, szaporodóhelyek) mekkora területen találják meg. Néhány fontosabb vadfajunk mozgáskörzetének és elmozdulásának (akció sugarának) mértéke a kutatási adatok alapján a következő:

Gímszarvas: bikák átlagos mozgáskörzete: 7800 ha, tehének mozgáskörzete: 3600 ha, éves akció sugar: 10–50 km.

Őz: az egyes egyedek átlagos mozgáskörzete 40–210 ha között változik, az 1–2 éves egyedeknek több, mint fele 3 km-re vagy nagyobb távolságra vándorol el születési helyéről.

Vaddisznó: jelölt vaddisznók ismételt fogásainak távolsága alapján az éves mozgáskörzet: 7500–32 000 ha, a naponta átlagosan bejárt távolság: 4,1–4,3 km.

Mezeinyúl: átlagos mozgáskörzet: 25 ha, maximális mozgáskörzet: 136 ha; a jelölt mezeinyulak 38%-a a jelölési helytől több, mint 2 km-re került elő.

Fácán és fogoly: noha a szaporodási időszakban igen kis területen élnek, az év során 2–7 km távolságra mozdulnak el a jelölési helyhez viszonyítva.

Valamennyi vadfajunknál az éves mozgáskörzet nagysága meghaladja vagy sokszorosa az egyesek által javasolt 300 hektáros minimális vadászterületnek. Egy négyzet alakú 300 hektáros vadászterületen (1,75·1,75 km) még a fogoly vagy a fácán esetében sem lehet ahhoz kötődő állományról beszélni, mivel még ezek normális éves mozgási sugara is nagyobb ennél az értékénél!

Vadász Könyvklub 1993–1999

Ízléses kivitelben jelent meg *Tálosi István* szerkesztésében a Vadász Könyvklub Egyesület Évkönyve.

A kiadvány ismerteti az Egyesület megalakulásának történetét, a Könyvklub irodalmi működésének hatását a vadászokra és a közvéleményre. Ismerteti az Egyesület alkotó művészeit, vadászíróit. Tallózhatunk az életrajzok között, és megtudhatjuk e sport élő nagyjainak hitvallását és még számos érdekességet. Követendő példa a kötet megjelenése, melyhez remélhetően hasonló színvonalon fog megjelenni az „Erdészportrék” videófelvételeiből történő sorozat, melynek első kötete terv szerint a millennium évében fog megjelenni.

„Tűzokügyi meglepetés”

Meglepő volt a tűzok korlátozott mértékű vadászatának a lapban felvetett gondolata. Pedig ebben jócskán van logika!

A „vaskalapos” tiltás ugyanis eddig nem hozott látványos eredményt; ez nagyon is primitív módszere a faj felkarolásának. Úgy gondolom, ha a földtulajdonost, a vadgazdát érdekelté tesszük a faj védelmében, attól több eredmény várható.

A legnagyobb meglepetést dr. Szodfridt István kollégának okozta az ötlet, aki ezt egyenesen a javaink elkó-

tyavetyélésének tartaná. Érvelésében igaz az, hogy a tűzok nem 2-3 hektáros parcellán mozog. Ám az elkerülte a tisztelt professzorunk figyelmét, hogy a vadászterületek nem ekkorák, hanem több ezer hektárosak. Ekkora területen pedig joggal remélheti a vadgazda, hogy ha fejleszti a madár élőhelyét, kelő védelemben részesíti, akkor – a faj elszaporodván – munkája jutalmául módja lesz egy-egy vén kakas elejtésére.

Szabadjon hivatkoznom a többi vadfajunkra. Azok is a nemzeti kincsünk

részei, a szaporulat levadászása mégsem okoz kárt; ellenkezőleg, javítja a faj minőségét, egyúttal megteremti az anyagi alapját az élőhely fejlesztésének, védelmének. A sok, intenzív mezőgazdasági művelésből kivont területünk különösen időszerűvé teszi a fenti gondolatokat.

Gondozzuk tehát az eddigieknél is jobban a tűzokállományunkat, gyönyörködünk bennük – először élőben, majd később egy-egy kitömött példányukban!

Reményfy László

Lehet-e puskával tűzokat védeni?

E lap CXXXIV. évfolyamának különszámában elgondolkodtató írást olvashattunk Kádár Zoltán tollából „Lőhető-e a tűzok?” címmel. A talán közsímet nemleges választ meg is tudhattuk az első mondatból. A cikk lényege egy olyan javaslat, mely a szerző elgondolása szerint megoldást jelentene a kipusztulás által veszélyeztetett madárfaj hazai állományának megőrzésére. Felveti, hogy a tűzok korlátozott és ellenőrzött vadászatahoz kapcsolódó gazdasági érdek arra ösztönözhetné az adott területek gazdálkodóit, hogy ők maguk próbálják meg biztosítani a populációk utánpótlását. A gondolatnak kétségtelenül van a természetvédek számára is egy megfontolandó eleme, ami nem más, mint a természetvédelmi és gazdálkodói érdekek összehangolása. Ez sok esetben záloga lehet a természeti értékek hosszú távú megőrzésének. De mielőtt ezt a tűzok esetében áttekinténénk, helyesbíteni szeretném az eredeti cikk néhány téves megállapítását.

A faj legnagyobb populációja nem hazánkban, hanem az Ibériai-félszigeten és az orosz pusztákon él. A köztes európai területen azonban a magyarországi mindössze 1100–1200 példány is kiugróan a legnagyobb állományt jelenti. Sajnos madarunk szívesen fészkel olyan szántóföldi kultúrákban, kaszálókon, ahol a költési időben szükségyszerűen valamilyen művelési vagy betakarítási munka folyik. Ezek a fészkek jelentős részének pusztulását okozzák még akkor is, ha a tojások nem károsodnak, mert a félénk tojó madarak a többszöri zavarás hatására gyakran végleg sorsukra hagyják tojásaikat. Ily módon az intenzív mezőgazdasági módszerek terjedése, korábban a vadászattal is kiegészülve, a tűzoklétszám rohamos csökkenését eredményezte. A felnövekvő szaporulat a jelenlegi védelem mellett is alig elegendő a megmaradt állomány szinten tartásához.

Pusztai élőhelyek védelme

A védelmi munka ma már elsősorban nem a madarak mesterséges keltetésére, nevelésére és elvadítására irányul, mert ez jelenleg a szabad ter-

mészetben rendkívül kevésbé életképes egyedeket eredményez. A fő törekvés a természetes szaporodás lehetőségének megteremtése. Ezt szolgálja a fontosabb pusztai élőhelyek védelme vagy a fészkek helyszínen történő megóvása. A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Tűzokvédelmi Programja például a bihari, hevesi és borsodi élőhelyeken a gazdálkodók bevonásával – számukra esetenként anyagi kompenzációt nyújtva – arra törekszik, hogy a megtalált fészkek körül egy kaszátlan, megműveletlen folt maradjon, mely lehetőséget ad a sikeres költésre. A forgalmasabb helyeken ezek zavartalanságát alkalmanként a tagságból verbuvált önkéntesek vigyázzák. Az ismertté váló fészkek mintegy 30%-a így megmenekülhet a szinte biztos pusztulástól és eljuthat a kikelésig. A madarak túlélését a program téli táplálkozó területek létesítésével is segíti, és igyekszik támogatni a vadgazdálkodókat a szaporulatot károsító dűvadak állományának hatékony szabályozásában is. A tojások több, mint 30%-a sajnos így is keltetőbe kerül, mert a zavarás miatt a tojó által elhagyott fészkealjok esetében nincs más megoldás. A maradék a gépeknek és a ragadozóknak esik áldozatul.

Az állomány pótlása

De térjünk vissza eredeti témánkhoz! Kádár Zoltán azt javasolja, hogy a rezervátumokon kívüli madarakat érintse a korlátozott vadászat. Sajnos a természetvédelmi területek térképre rajzolt határai nem állítják meg ezeket a jól repülő madarakat, ráadásul a dűgésre védett gyepterületet használó tűzokok jelentős része nem védett, szántóföldi környezetben fészkel. A madarak ilyen alapon történő elkülönítése a legtöbb esetben elég vitatható. A védett területekhez nem köthető, kizárólag mezőgazdasági területeket használó néhány töredékállomány olyan csekély létszámú, hogy évi néhány kakas elpusztítása gyorsan fel is számolná azokat. Szükség lenne tehát arra, hogy a vadgazdálkodó az élőhely megfelelő kezelésével néhány év alatt mintegy kitermelje a majdan „hasznosítható” állománynövekményt. A néhány év azért kellene, mert a tűzok

nem túl szapora állat (általában két tojást rak), és az új generációk csak évek múlva érik el ivarérettségüket. Másrészt a vadászat engedélyezése előtt fontos lenne megbizonyosodni arról, hogy az adott gazdálkodó valóban képes-e a kellően magas szaporulatot biztosítani. Ráadásul aligha kérhető el néhány egyed lelövéséért akkora összeg, amely fedezné a szükséges élőhelykezelés ráfordításait (vetészerkezet átalakítása, művelési munkák korlátozása, a művelés részleges felhagyása stb.) egy kb. 1000 ha-os területen, noha bizonyára sokan áhítoznának a ritka tróféára. További nehézséget jelent, hogy a tűzokos területeken, ahogy általában máshol is, a vadgazdálkodó és a mezőgazda, illetve földtulajdonos többnyire nem ugyanaz. A ráfordítások és termelésekiesések pedig – a dűvadgyérítéstől eltekintve – főleg mezőgazdasági jellegűek, míg a várt haszon a vadgazdálkodó oldaláról jelentkezne. A tűzok egykori vadászatahoz kapcsolódó gazdasági érdek akkoriban kevésnek bizonyult a kipusztulás felé sodródó népesség megmentéséhez. Vajon most mitől lenne elegendő?

Ami a dolog reklámértékét illeti, nos abban biztosak vagyunk, hogy igen negatív visszhangja lenne. Meg kell említenünk azt is, hogy néhány vadásznál sokkal több pénzt hoz az országnak a tűzokat látni és nem lelőni kívánók egyre növekvő serege. Ők pedig biztosan bojkottálnák az országot, ha a vadászat zöld utat kapna. A rohamosan növekvő madarász turizmus méreteit érzékeltetendő álljon itt az 1998. év adata. Tavaly a világban 78 millióan utaztak külföldre madarászni és költöttek 78 milliárd dollárt. Ehhez jön még a belföldi madarászatra elköltött jelentős összeg.

Vadgazda, mezőgazda együtt

Talán érdemes kitérni egy olyan tűzokélőhely példájára, ahol a vadgazda és mezőgazda egybeesik. Anál is inkább, mivel jó példát ad arra, hogy a gazdálkodói érdek és a tűzokvédelem érdekei más módon is összehangba kerülhetnek, mint a tűzok bérvadásztatása kapcsán. A Kisalföldön futó úgynevezett „Moson projekt”

területe a mezőgazdálkodás szempontjából meglehetősen hátrányos adottságokkal rendelkezik. A vadgazda földtulajdonos a tűzokvédő javaslatára, némi támogatást is felhasználva olyan élőhelyi kezelést valósított itt meg a tulajdonában lévő 1000 ha-on, ami igen kedvezően hat a tűzokok szaporodására. De nem csak arra, és ez az, ami gazdasági szempontból alátámasztja a rendszer működését. A tűzokbarát kezelés hatására a terület mezeinyúl-állománya is megtöbbszöröződött, és ez lehetővé tette, hogy a bizonytalan bevételű mezőgazdálkodásról áttérjenek egy jövedelmező vadgazdálkodásra. Ez tehát kivételes eset, amely a megfelelő méretű tűzoklakta földtulajdonnal nem rendelkező vadásztársaságok esetében aligha valósítható meg a mezőgazdák eltérő érdekei miatt.

Meg kell még említenünk, hogy Magyarország több olyan nemzetközi egyezményhez csatlakozott, melyek előírják a faj védelmét. A vadászat engedélyezése így nemzetközi szintű nehézségeket is támasztana. A tűzokot még abban az országban (Spanyolország) is fokozottan védik, ahol a világ legnagyobb állománya él. A csökkenő tendencia, illetve az erősen veszélyeztetett helyzet ugyanis a faj teljes elterjedési területén fennáll.

Mi lehet a megoldás?

Úgy tűnik, nem kell teljesen új dolgot kitalálnunk. Az MME által esetenként alkalmazott kompenzációt intézményesíteni kell. Az EU országaiban létezik egy olyan állami támogatási rendszer, amely bizonyos művelés alatt álló területek jelentős természeti értékeinek megőrzését célozza. A megoldás alapvető eleme, hogy az előírások és korlátozások fejében a helyi gazdálkodókat jelentős anyagi kompenzációban részesítik. Ráadásul a csatlakozás önkéntességen alapul. Bizakodásra adhat okot, hogy hazánkban is előkészületben van néhány hasonló, agrár-környezetvédelmi támogatási rendszeren alapuló terület kiserleti jellegű kialakítása, melyek tűzokelőhelyeket is érintenek. Úgy gondoljuk, hogy egy ilyen, tűzokbarát gazdálkodást anyagilag is támogató megoldás biztosabban szolgálná a faj megőrzésének ügyét, mint egy ritka madarunk néhány egyedének elpusztításán alapuló, kevésbé realiztikusnak tűnő kísérlet.

Földtulajdonosok vadaskertje

A Napkori Erdőgazdák Szövetkezete 1998 októberében kezdett hozzá egy 500 ha-os vadaskert építéséhez, melybe 10 millió Ft-ért telepített vaddisznót és dámszarvast. A beruházás építési költsége 35 millió Ft, melyhez az FVM-től 14 millió Ft, a Megyei Területfejlesztési Tanácstól 5 millió Ft vissza nem térítendő támogatást kapott. A vadgazdálkodási tevékenység jól egészíti ki és növeli a földhasznosításból és a 950 ha-on folyó erdőgazdálkodásból származó bevételeket.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében egyedüli vadászterület, melyen a föld-

tulajdonosok közössége önállóan gyakorolja a vadászati jogot. (Az összes többi vadászterületet vadásztársulatok vették haszonbérbe.)

A vadgazdálkodásból származó bevételeket a földtulajdonosok földjeinek őrzésére és a földutak javítására fordítjuk.

A 8000 ha-os vadászterületen 5 hivatásos vadász teljesít szolgálatot. Ezenkívül a vadaskertben 5 főt foglalkoztatunk. Ebben az évben már két sikeres vadászatot vagyunk túl, melyről a fotó készült.

Támba Miklós
elnökh.

Tóth Sándor:

A fafeldolgozás 1945 előtt

Szinte az erdész-fás nagykanizsai találkozójaival egy időben jelent meg a könyvpiacon ez a remek kis kötet. A szerző végighalad az egyes történelmi fordulók, s elemzi a kor asztalos – faiparos eseményeit. A technikátörténet, a gyufagyártás érdekességeit, ismerteti a faipar történetét egy erdész szemével (Ráczné Schneider Ildikó). Barangolhatunk a bútorgyártás történetében, s megtudhatjuk, hogy az Országos Erdészeti Egyesület 1886-ban 100 darab

Thonet tölgyfaszínű széket és 15 karosszéket vásárolt a könyvtára részére. A gazdagon illusztrált és színes fényképekkel ellátott kötetben láthatjuk a parlament elnöki bársonyszékét is. (Alapos tisztításra szorulna. A szerk.) A kötet végén a szerző ismerteti a nagy kiállításokon és vásárokon elért díjakat és kitüntetések, melyek öregbítették a hajdan Európa-hírű magyar bútorigart. Remélhető, hogy e kötet hozzásegít a „régi dicsőség” eléréséhez.

Védelem a vadon élő állatoknak

Hazánk tevékeny résztvevője a Washingtoni Egyezménynek

A magyar természetvédelmi hatóságok azt tervezik, hogy – az Európai Unió országaihoz hasonlóan – az összes, a Washingtoni Egyezmény hatálya alá tartozó élő állat behozatalát előzetes importengedélyhez kötik. Az intézkedés eredményeképpen a Természetvédelmi Hivatal az országba legálisan beérkező minden szállítmányról tudomást szerezhet, és így ellenőrizhetőbbé válik a velük folytatott kereskedelem.

A veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről immáron több, mint negyed százada, 1973-ban jött létre, 26 ország akaratából a Washingtoni Egyezmény (CITES), amelynek jelenleg 144 tagállama van. Hazánk 1985-ben csatlakozott a megállapodáshoz, az előírásait pedig rá egy évre emelte törvényerőre az Országgyűlés, a végrehajtásáért a Környezetvédelmi Minisztérium Természetvédelmi Hivatalát téve felelőssé.

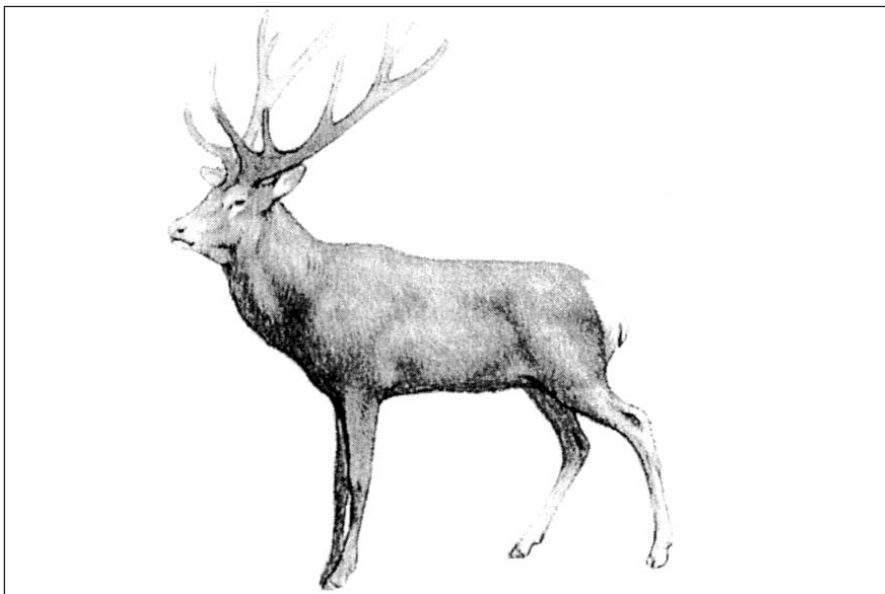
Többszörösére nőtt forgalom

A veszélyeztetett fajokkal folytatott világméretű kereskedelem jelentőségét mi sem érzékelteti jobban, mint hogy jövedelmezőségét illetően a drogkerkedelem mögött a második helyet foglalja el. Hazánk – földrajzi fekvése miatt – megkülönböztetett helyzetben van, a CITES végrehajtásában pedig fontos szerepet tölt be. A jobbára fejlődő országokból érkező és Nyugat-Európába címzett illegális szállítmányok egy részét ugyanis Magyarországon keresztül próbálják átcsempészni, keresztüliszállítani.

A határok megnyitásával érezhetően nőtt az egzotikus állatok, növények és a belőlük készült termékek átmenő, illetve célforgalma, ezt bizonyítja a Természetvédelmi Hivatal által a legális szállítmányokhoz kiállított CITES-engedélyek számának változása is. Amíg például a hivatal 1987-ben még csak 21, 1991-ben 167, 1995-ben pedig 306 engedélyt állított ki, a múlt évben ez a szám már 442-re emelkedett.

Honosítás személyi igazolvánnyal

Az engedéllyel beérkező állatokat a hivatal honosítja. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy minden egyedhez úgyneve-

zett honosított CITES-engedélyt állít ki, amely – mint a személyi igazolvány az embereket – kíséri „pályafutása” során, tulajdonosváltás esetén pedig az állattal az új gazdához kerül. A hivatal évente 1500–2000 ilyen engedélyt állít ki.

A vonatkozó jogszabályoknak megfelelően a minisztérium nyilvántartja a nem utolsósorban a kereskedelem révén már-már a kipusztulás sorsára került vadon élő állat- és növényfajoknak az országban fellelhető minden egyes példányát és a kereskedelemben ugyancsak előszeretettel forgalmazott fajok tenyésztéseit. Ez az adminisztráció valójában a tenyészállatok és szaporulatuk, valamint a tulajdonosváltás regisztrálását, a szaporulat tenyésztői bizonylattal történő ellátását és a tenyészetek ellenőrzését jelenti. Jelenleg csaknem 350 tenyészet szerepel a nyilvántartásban, és e szám az utóbbi időben fokozatosan nőtt.

Állatmentőhely Alap-támogatással

A Természetvédelmi Hivatal feladatai közé tartozik az állatkereskedések, az ajándékküzletek, szücsök, szörmeüzletek, preparátorok, valamint a határforgalomban érkező állatok és állatütemék-szállítmányok ellenőrzése, az illegális eredetű állatok és tárgyak lefoglalása, elkobzása. Az elkobzott állatok egyébként visszakerülnek eredeti élőhelyükre, ha ismert a származási helyük, egészségesek és a származási ország vállalja azok visszate-

lepítését. Ha ezek a feltételek nem teljesíthetők, és sajnos, az esetek többségében ez a helyzet, akkor a Fővárosi Állat- és Növénykert természetvédelmi mentőhelyén helyezik el őket. E létesítmény felépítését a Központi Környezetvédelmi Alap támogatta. Az elkobzott állati termékek, például krokodil-, kígyó- és varánuszbőrökből készült tárgyak, cipők, táskák, tárcák, elefántcsont szobrok, különféle preparátumok végállomása a Természettudományi Múzeum.

Nemes célok önzetlen segítői

A határainkon beérkező szállítmányok ellenőrzésében, az illegális küldemények kiszűrésében nagy szerepük van a Vám- és Pénzügyőrség munkatársainak, az ő segítségük nélkül az esetek többsége felderítetlen maradna. Ebben a munkában nagyon sok támogatást nyújtanak az Országos Rendőr-főkapitányság munkatársai, civil szervezetek, egyesületek, mint például a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, sőt – magánszemélyek is. Annak érdekében, hogy ez a munka minél hatékonyabb, szakszerűbb legyen, rendszeresen tartunk továbbképzéseket, előadásokat, többek között az egyezmény előírásairól, céljairól, végrehajtásáról. A kiállított engedélyekről, az elkobzásokról, sokrétű és eredményes tevékenységünkéről évente tájékoztatjuk az egyezmény nemzetközi titkárságát.

Főtitkári beszámoló (1999. november 22.–december 31.)

November 22-én folytatódott Egyesületünk továbbképzési programja, a téma a „2000-1 évi költségvetés erdészeti támogatási rendszere” volt.

November 23. Egyesületünk klub termében Bencze Tibor PM osztályvezető tartott előadást „Az EU csatlakozás agrárgazdasági vonatkozásai, átvilágítási tapasztalatok, előcsatlakozási programok, különös tekintettel a SAPARD programra” címmel. Sajnáljuk, hogy ezt a fontos témát csekély érdeklődés kísérte.

November 24-én Egyesületünk és a Pilisi Parkerdő Rt. a Parlament Mezőgazdasági Bizottsága Erdészeti Albizottságát látta vendégül. A program keretében kisvasúti utazáson ismerkedtek meg az erdészeti tevékenységekkel, az erdőgazdálkodás közcélú feladataival, a parkerdő fenntartás problémáival. Délután az állami és magán-erdő jelenlévő vezetői tartottak ismertetőt a képviselőknek. A csodálatos havas erdő, a remek szervezés és körülmények reméljük segített kedvező kép kialakítását ágazatunkról.

November 24-én tartotta Ásotthalmán a régió a technikai régióértekezletét (részletes beszámoló készül).

November 26-án a Soproni Egyetemen Dr. habil. Faragó Sándor dékán megbeszélést tartott, melyben részt vett Dr. Péti Miklós magánerdő alelnök és Ormos Balázs főtitkár is. A téma az Egyetemen történő magánerdő-gazdálkodással kapcsolatos képzések beindítása volt. Dékán úr számított Egyesületünk véleményére is.

Az Erdőmérnöki Kari Hallgatói Önkormányzat szervezésében az Egyetemi Ifjúsági Házban került megrendezésre a „Magánerdő-gazdálkodás jelene és jövője Magyarországon” című konferencia, melyen előadást tartott Dr. Péti Miklós alelnök (részletes beszámoló készül).

November 29-én tartotta az Ellenőrző Bizottság soron következő ülését. Első napirendi pontként főtitkári beszámoló hangzott el az Egyesület működéséről, majd az 1999. évi gazdálkodás várható eredményéről, illetve a 2000. évi költségvetés tervezetéről esett szó. A bizottság értékelte a szolnoki Vándorgyűlés és a WOOD TECH pénzügyi gazdálkodását. Utolsó napirendi pontként a 2000. évi munkaterv összeállításáról tárgyalt az Ellenőrző Bizottság.

December 2-án a Pártoló Tagok Tanácsa tartotta az Egyesület klubjában ülését. Káldy József alelnök beszámolt az elmúlt időszak egyesületi tevékenységéről, kérte az őszinte hangot, a kritikát, jobbító szándékkal. A csekély számban megjelent erdőgazdasági vezetők támogatón tudomá-

sul vették a beszámolót, szorgalmazták az erdészeti erdei iskola program kiterjesztését, mint a társadalmi kommunikáció egyik hatékony formáját, kritika érte a főtitkárt lobbizási tevékenysége miatt. Igényként jelentkezett az egyesületi vezetés és a pártoló tagok közötti együttműködés hatékonyságának növelése.

December 2-án a Fővárosi Bíróságon megkezdődött az Egyesület székházának tulajdon jogáról szóló per. A rövid tárgyalás keretében ismertetésre került a tényállás, majd kérdések és válaszok után a bíróság 2000. április 4-re tűzte ki a következő tárgyalás időpontját.

December 7-én az Erdészeti Hivatalban Barátossy Gábor elnök fogadta Ormos Balázs főtitkár a szokásossá vált egyeztető megbeszélésre. A rendszeres találkozókat mindkét fél szükségesnek tartotta, az információk kicserelése és az összehangolt munka érdekében is.

December 8-án a főtitkár megbeszélést folytatott az AMC igazgatójával a 2000. évi WOOD TECH pénzügyi támogatásának ügyében.

December 9-én a KVI-ben fogadta Sinóros-Szabó Lóránt osztályvezető egyesületünk elnökét és főtitkárát. Az információcsere mellett a két szervezet közötti együttműködés lehetséges módjairól esett szó.

December 9-én Egyesületünk szervezésében a klub helységben került lebonyolításra az év végi záró rendezvény és sajtótájékoztató. A sajtótájékoztató az erdészeti ágazatot Gémesi József igazgató-helyettes, Telegdy Pál elnök, Solymos Rezső akadémikus és Dr. Führer Ernő főigazgató képviselte. A levezető elnöki tiszteket Káldy József elnök vállalta. A megjelent partner szervezetek munkatársai mellett az országos sajtó is szép számmal képviseltette magát a rendezvényen.

December 9-én elnökségünk ülést tartott a klubtermünkben.

Napirendi pontok és határozatok:

1. Az OEE 2000. évi kommunikációs programja

15/1999. (dec. 9.) sz. határozat: az OEE elnöksége a mellékletben leírtakat a jelölt kiegészítéssel elfogadja. Az Erdészeti Lapokban a kommunikációs program logójával és jelmondatával, illetve magával a programmal kapcsolatosan konkrét javaslatokat kérünk egy felhívás keretében. Hasonló, mintegy 1/2 oldalas felhívást jelentünk meg a „Köznevelés” című pedagógus lapban, a nyerteseknek 3 napos ingyenes erdei iskolai programot jelölve meg jutalomként.

2. Erdészeti Lapok megújítása

16/1999. (dec. 9.) sz. határozat: az elnökség a 3. mellékletben foglalt ajánlatok közül az INNOVA Print Kft. árajánlatát fogadta el az Erdészeti Lapok előállítására. A fenti Kft.-vel kötendő szerződést elő kell készíteni Dr. Boda László ügyvéd bevonásával és azt az elnökség elé kell vinni megvitatás és véglegesítés céljából.

17/1999. (dec. 9.) sz. határozat: az Erdészettörténetek című könyv I. kötetében szereplő kollégák nevére kérünk módosító javaslatokat 2000. január 15-ig az elnökség tagjaitól. Pápai Gábor haladéktalanul megkeresheti a DUNAKER Kft.-t a kötet kiadásával kapcsolatban.

18/1999. (dec. 9.) sz. határozat: évente átlagosan 3 új erdészportré film felvételével ért egyet az elnökség. A jövő évi 3 film szereplőire szintén 2000. január 15-ig várjuk az elnökségi tagok javaslatait.

3. Pápai Gábor főszerkesztői munkaszerződése

19/1999. (dec. 9.) sz. határozat: az elnökség úgy határozott, hogy Pápai Gábor főszerkesztőt továbbra is alkalmazotti munkaviszonyban foglalkoztatja.

4. Erdésznők Országos Találkozója

20/1999. (dec. 9.) sz. határozat: az Erdésznők soron következő országos találkozója 2000-ben a ZALAERDŐ Rt. szervezésében kerül sor.

5. Pro Silva Hungaria

21/1999. (dec. 9.) sz. határozat: az Országos Erdészeti Egyesület a Pro Silva-nak az OEE-hez kihelyezett 500 000 Ft-nyi pénzét 3 egyenlő részletben, 3 év alatt – 2000-2002-ig – adja át a Pro Silva Hungaria-nak.

December 14-én a MEGOSZ elnökségi ülést tartott székhelyén, Pilisen. Egyesületünket a főtitkár képviselte a rendezvényen.

December 14-én került sor a Parlamentben a 2000. évi költségvetés módosító indítványainak végszavazására. Az erdészeti vonatkozásában az erdőtelepítés, a közcélú támogatások és a parkerdei támogatás került szavazásra. A három indítvány közül kettőt, a közcélú és a parkerdei támogatást megszavazta a parlament.

December 15-én a Szeniorok Tanácsa tartotta ülését klubtermünkben. Felkérésünkre a főtitkár tartott beszámolót a munkájáról és az egyesület tevékenységéről.

December 15-én Székesfehérváron a VADEX Rt.-nél egyesületünk elnöke és főtitkára előzetes egyeztetést tartott az erdőgazdaság vezérigazgatójával, helyettesével és a helyi csoport titkárával a 2000. évi vándorgyűlés programjáról.

Szaksztályvezetők ülése

Az OEE 1999. november 11-én délelőtt 10 órai kezdettel tartotta Titkári Szaksztályvezetői Bizottsági ülését az MTESZ Székház 700. sz. termében.

Az értekezlet előzetesen kiadott napirendje szerint Káldy József elnök tájékoztatta a megjelenteket az OEE ez évi tevékenységéről, különös tekintettel az 1998–2002. évi programban megfogalmazott feladatokra. Ezt követően Ormos Balázs főtitkár előterjesztésében a jelenlévők megvitatták a 2000. évi költségvetést és a jövő évre tervezett rendezvényeket. Felvetődött az, hogy milyen gyakorisággal tartsuk meg a továbbiakban az Erdész Nők Országos Találkozóját. Voltak, akik a 2-3 évenkénti törtenő megrendezést javasolták, de elhangzottak ellenvélemények is. Az OEE elnöksége az ezzel kapcsolatos végleges állásfoglalás kialakítása érdekében kéri és várja a tagok véleményét!

Dr. Péti Miklós alelnök a jövő évi monori Magánerdő és Vállalkozás rendezvénnel kapcsolatban kérte, hogy a

helyi csoportok minél több magánerdőgazdálkodót vigyenek magukkal Monorra, és ezzel is erősítsük azt a véleményt és célt, mint egykoron, az OEE most is a magánerdő-gazdálkodás szilárd szakmai támasza és partnere legyen.

Küldöttközgyűlés

Egyesületünk 1999. november 17-én délelőtt 10 órai kezdettel tartotta meg Küldöttközgyűlését az MTESZ Székház 700. sz. termében.

A megválasztott 71 küldöttről 38 fő jelent meg, így a közgyűlés határozatképes volt. A jelenlévő küldöttek kézhez kapták névre szóló, sorszámmal ellátott küldött igazolványukat, amely a ciklus végéig, tehát 2002-ig érvényes. A többi igazolványt postán juttatjuk el a küldöttekhez.

Napirend:

1. Győr–Moson–Sopron, Vas, Zala és Veszprém régióképviseelőjének kooptálása
2. Beszámoló az Egyesület tevékenységéről
3. Pro Silva Europa tagság

4. 2000. évi tagdíj és Erdészeti Lapok árának meghatározása

5. 1998. évi személyi jövedelemadó-ból származó bevétel (1%) felosztása

6. Dr. Marjai Zoltánné volt ügyvezető titkár köszöntése

Az első napirendi pont keretében Ormos Balázs, mivel korábban lemondott régióképviseelői posztjáról, a Választási Szabályzat 16.§. 2. pontjára való hivatkozással dr. Markovics Tibor kooptálását jelentette be a megüresedett Győr–Moson–Sopron, Vas, Veszprém és Zala megyei régióképviseelői helyre, aki korábban írásban jelezte, hogy a tisztséget elfogadja. Ormos Balázs köszöntötte dr. Markovics Tibort a Fertő-Hanság Nemzeti Park igazgatóhelyettesét az elnökség körében külön is kiemelve, hogy nagy öröm számunkra, hogy az Egyesület elnökségében a természetvédelem elhivatott szakemberét üdvözölhetjük.

Káldy József elnök az alábbiak szerint tájékoztatta a küldöttközgyűlést egyesületi életünk fontosabb eseményeiről:

– A Fővárosi Bíróság határozatával, 1998. január 1-i, visszamenőleges ha-

tállyal 385. sorszám alatt közhasznú szervezetté minősítette az Országos Erdészeti Egyesületet.

– Megkezdődött az OEE 4 évre szóló programjának megvalósítása. Ennek keretében kiemelt fontosságú a költségvetési támogatások rendszerében ágazatunk részesedésének növelése. Az előzetes tárgyalások és egyeztetések eredményeként a jövő évben 1,5 Mrd Ft többlet-támogatást szeretnének elérni.

– Pozitív visszajelzéseket kapott az OEE vezetésének részvétele a régióertekezleteken, ahol a tagságunk rendkívül értékes részét alkotó erdősztegnikusokkal volt és még lesz is alkalma találkozni az Egyesült elnökségének tagjaival. Az eddigi tapasztalatokról már tájékoztatást kapott az APV Rt. illetékes vezetője.

– A szakmai munka színvonalának emelésével kapcsolatban nagyon fontos szerepet kap a magánerdő-gazdálkodás és ezzel összefüggésben a következő évi monori MEV rendezvényen az OEE még hangsúlyosabb megjelenése.

– OEE idei novemberi továbbképzési programjával kapcsolatban kérték a megjelentek segítségét, hogy tagtársaink és a téma iránt érdeklődő nem egyesületi tagok is minél szélesebb körben megismerhessék a programot és azon minél nagyobb számban vegyenek részt.

– Erőteljes nyitást tervezünk a kommunikáció terén, szakmánk legfontosabb kérdéseinek közvetítésére a nagyközönség és a többi érdekelt csoport felé.

– Szó esett a jövő évi WOOD TECH rendezvényről és az ehhez kapcsolódó szakszervezeti sportnapokról, amitől a résztvevők számának növekedését várjuk és kiszélesedett baráti, szakmai találkozó.

– Az Erdészcsillag Alapítvány előkészületi munkái megfelelően haladnak.

– Az 1999. évi költségvetésünk bevételi oldala jelen pillanatban mintegy 8

millió Ft-tal marad el az 55 millió Ft-os tervtől, ugyanakkor kiadási oldalon 11 millió Ft-tal költöttünk eddig kevesebbet a tervezett 54 millió Ft-tól. A kintlevőségekkel kapcsolatban Káldy József elmondta, hogy a kimutatások szerint 1,1 millió Ft tagdíjhátralékunk van. Ezzel kapcsolatban kérte a késedelmes befizetők megkeresését és a befizetések sürgetését az érintett helyi csoportoknál.

– Az Erdészeti Lapok szerkesztésében szeretnénk messzemenőig figyelembe venni a tagság által megfogalmazott véleményeket, észrevételeket és a ciklus végre színessé, színvonalasabbá tenni a lapot.

– A 2000. évi, Székesfehérváron megrendezésre kerülő Vándorgyűléssel kapcsolatban egy oldottabb hangulatú, kevesebb kötelező jellegű adminisztrációs programmal terhelte, új szemléletű rendezvényt szeretnénk megvalósítani.

A hatékony és eredményes munkát végző Küldöttközgyűlés a következő határozatokat hozta:

1/1999. (nov. 17.) sz.

A Küldöttközgyűlés Győr–Moson–Sopron, Vas, Zala és Veszprém megyék régió-képviselőjének dr. Markovics Tibor erdőmérnököt kooptálta.

2/1999. (nov. 17.) sz.

Az Országos Erdészeti Egyesület 1999. november 17. napjától a PRO SILVA EUROPA tagsági jogát átadja a PRO SILVA HUNGARIA közhasznú szervezet részére.

Jelen volt: 38 fő, igen: 27 fő, nem: 8 fő, tartózkodott: 3 fő.

3/1999. (nov. 17.) sz.

A Küldöttközgyűlés az egyéni tagdíjakat és az Erdészeti Lapok előfizetési díját 2000. évre vonatkozóan változatlanul hagyja.

Jelen volt: 38 fő, igen: 38 fő, nem: – fő, tartózkodott: – fő.

4/1999. (nov. 17.) sz.

A Küldöttközgyűlés az SZJA 1%-ából befolyt 1,6 millió forint felhasználását az alábbiak szerint hagyja jóvá:

1. Szociális segélyre 600 000,- Ft

2. Bedő szobor másolat készítése 400 000,- Ft

3. Erdészeti Emlékhelyek c. kiadványra 600 000,- Ft

A fenti célokra fel nem használt összeg működési célokra fordítható.

Jelen volt: 38 fő, igen: 38 fő, nem: – fő, tartózkodott: – fő.

A Közgyűlés befejező napirendi pontján Schmotzer András és Káldy József köszöntötte dr. Marjai Zoltánné volt ügyvezető titkárt, megköszönve egyesületünkért végzett áldozatos munkáját.

Gépesítési szakosztályülés

A Gépesítési Szakosztály 1999 novemberében Nagybarcán, az Északerdő Rt. területén tartott ülést. Az ülésen jelen volt Cserép János vezérigazgató is, aki köszöntötte a jelenlévőket. Ezt követően először Korek Károly műszaki-fejlesztési osztályvezető adott rövid tájékoztatást az Északerdő Rt.-ről. Elmondta, hogy az Rt.-nél a gépek többsége vállalkozók által üzemeltetett. Erdőgazdasági üzemben csak néhány nehéz erdőművelési gép és útépítőgép található. A vállalkozóknál lévő gépek már átadáskor sem voltak a legjobb műszaki állapotban, napjainkra pedig teljesen elhasználódtak. Pótlásukról ezért gondoskodni kell, amire a legtöbb vállalkozó önerőből nem képes. E kérdés megoldása jelenleg már napirenden van.

Következőként Dolgos Attila erdőszeti igazgató szólt, aki bemutatta a rendezvénynek helyet adó Bánhorváti Erdészeti Igazgatóságot. A későbbiekben Kiss Béla gépesítési előadó részletesen, adatokkal alátámasztva ismertette az Rt. jelenlegi gépesítettségét, illetve a RÁBA gyártmányú erdőszeti tehergépkocsi üzemeltetésének eddigi tapasztalatait. Ezt követően a jelenlévő, RÁBA tehergépkocsival már rendelkező erdőgazdaságok képviselői foglalták össze saját tapasztalataikat. A vitához hozzászólt, illetve kérdéseket tett fel: Fekcs Lajos, Sásdy Ottó, Szima György, dr. Mátrabérczi Sándor, Bak Júlia, Markó Gyula, Majtényi László, dr. Horváth Béla, Kiss Béla, Cserép János. A felvetésekre a RÁBA Jármű Kft. részéről Béres István és Szabó János válaszolt.

A szakosztály a RÁBA gyártmányú erdőszeti tehergépkocsikhoz kapcsolódóan elismerte azt az aktivitást, amelyet a RÁBA Jármű Kft., együttműködve az érdekeltekkel, az elmúlt másfél évben kifejtett annak érdekében, hogy egy magas műszaki színvonalú erdőszeti szállító jármű szülessen. Összefoglalta továbbá azokat az észrevételeket, amelyek a jármű eddigi üzeméhez kötődnek, kérve a gyártót a kisebb hiányosságok megszüntetésére.

A Gépesítési Szakosztály az "egyebek" között még a 2000. évi munkatervéről tárgyalt.

Az üléshez terepi bemutató is kapcsolódott, melyen a jelenlévő mintegy 30 fő a RÁBA gyártmányú erdőszeti tehergépkocsi üzem közben tekintette meg.

Dr. Horváth Béla
szakosztály-elnök

Az Erdészeti Lapok szerkesztőbizottságának ülése

Az Erdészeti Lapok 1999. november 9-i szerkesztőbizottsági ülésén részt vett Ormos Balázs főtítkár úr, aki rövid tájékoztatást adott az Egyesület közelmúltbeli erdészetpolitikai lépéseiről és a jövő év néhány feladatáról:

– 2000-ben feladataink között első helyre kell kerülnie a kommunikációnak. Ebben az EL-nek is fontos szerepe van.

– Az OGY MG Bizottságának Erdészeti Albizottságával szoros munkakapcsolat alakult-alakul ki. Terepi bemutatót, konzultációt szervezünk számukra.

– Pályázat nyomán várhatóan 1,5 millió Ft-ot kapunk az FVM-től. Felhívta a figyelmet, hogy a pályázatban vállalt ígérvényeknek teljesülniük kell a lapban. A pályázatot az SZB rendelkezésére bocsátja tanulmányozás céljából.

Két téma megvitatásában és lezárásában részt vett Főtítkár úr is:

Az évkönyv ügye

Korábbi megbeszélések eredményeként október 31-ig kellett volna az SZB-nek egy tartalomjegyzék-tervezetet összeállítani és átadni Elnök úr számára. A tovább folyó viták eredménye viszont az lett, hogy ne „pazaroljunk” szellemi energiát és anyagi erőforrásokat e célra, hanem ezt (ezeket) fordítsuk inkább az EL-ra oldalszámbővítés vagy melléklet kiadása, esetleg külön szám megjelentetése formájában.

Az alábbi főbb indokok, illetve az alábbi szempontok szólnak az utóbbi álláspont elfogadása mellett: a kiadás legrealisabb formája, példányszáma az Erdészettörténeti Közlemények egy kötetéhez hasonlítható. Ez max. 4–500 példányt és min. 500 eFt-ot jelent. Felvetődött, hogy kihez-kikhez szólna az évkönyv az archiválás szempontja mellett. A költségek miatt a teljes (önköltségen) terjesztés realizálását mindenki elvetette. A jelenlévők nem tartották elégséges „műníciónak” az eddig összeírt témákat egy évkönyv kiadásához. Ehhez jórészt az is hozzájárul, hogy jelentős mértékben megerősödött, részletesebbé vált az Egyesületi Hírek rovat, és itt rögzül azon témák egy jelentős része, amit korábban az évkönyvbe szántunk. Megállapítottuk, hogy évkönyv-kiadásnak akkor van értelme, ha ez egy sorozat. Ma nem látjuk egy sorozat indításának reális lehető-

ségét. Egy „történelmi” tény: az OEE akkor adott ki évkönyvet, amikor nem volt rendszeres periodikája (Király dr.), most viszont az EL rendszeresen megjelenik és egyre kedveltebbé, olvasottabbá válik.

Végül is az SZB Főtítkár úrral kiegészülve egyhangúan úgy döntött, hogy levesszük a napirendről az „Évkönyv” ügyét.

Egyéb témák

– Beszámoló az eddigi technikus találkozókról (régioértekezletek). Erről részletesebben nem írunk, mert Répászky Miklós alelnök úr erről írásban is be fog számolni a lapban.

– „Fakereskedelmi tájékoztató.” Az SZB megbízása alapján Szabó Győző úrral megegyeztem egy sorozat beindítása ügyében. A felkérő levelet megküldtem számára.

– Beszámoló az újságírók Bükk-hegységben tartott sikeres programjáról.

Pápai Gábor főszerkesztő úr

– tájékoztatta az SZB-t, hogy magán-erdő-gazdálkodással foglalkozó szaklap indítását tervezik Telegdy Paliék. A lap indulását üdvözljük! Ha folyamatos lesz a megjelenése, akkor egy kicsit át kell értékelni az EL szerkesztési alapelveit.

– a magán-erdő-gazdálkodással kapcsolatos cikket vár az FVM-től (Bartha Pál).

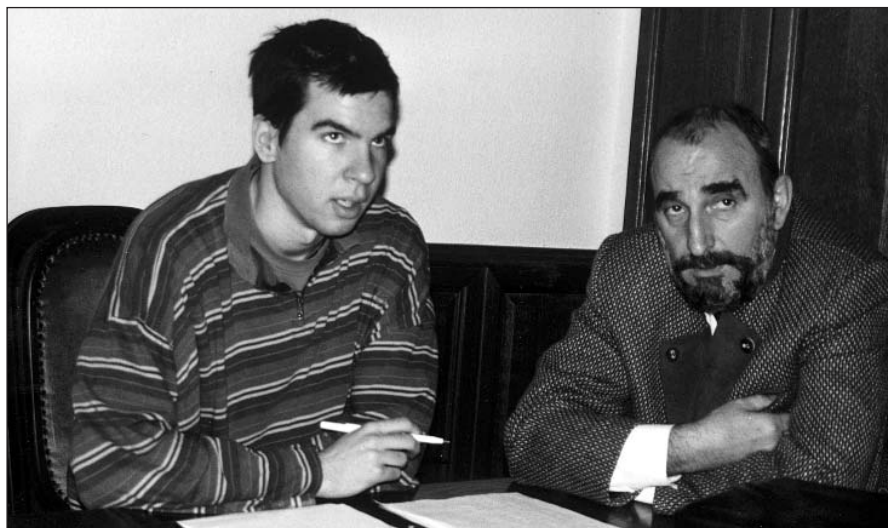
– főszerkesztői előterjesztésre a Bizottság elfogadta, hogy 2000-től új belső arculattal jelenjen meg a lap még akkor is, ha az azzal jár, hogy az írárok témája ne rovat osztásban jelenjen meg. Természetesen az Egyesületi Hírek, mint rovat, megmarad.

A Szerkesztőbizottság minden tagjának és a Főszerkesztő úrnak köszönöm egész évi munkáját, kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog új évet kívánok mindannyiuknak!

Összeállította:

Dr. Szikra Dezső,
az EL SZB-a elnöke

Évadzáró sajtótájékoztató

Szép számmal gyülekeztek a meghívott újságírók az OEE évadzáró sajtótájékoztatójára. Ne tessék gondolni, hogy csak a szakmai lapok képviselői voltak jelen, mert négy-öt országos napi- és hetilap, valamint a Falurádió is elküldte tudósítóját. Minden ragyogóan indult tehát ahhoz, hogy ismét megjelenhessen a szakma a nagy nyilvánosság előtt. Az egyesült klubtermében az előadók mondandóját kezdetben érdeklődve figyelő meghívottak azután lassan mocorogni kezdtek, majd a napilapoknál oly sürgető lapzártá miatt szép lassan elszállingóztak. Két óra elteltével ott maradtunk magunkban hallgatva saját fájdalunk s örömünk.

Mindezt nem is tenném szóvá, ha szeptemberben nem éltem volna át hasonlót.

Egy sajtótájékoztatón az órákig tartó felvezetésekkel nem lehet elérni azt a célt, amiért a tájékoztatót szervezték. Valószínű rutinalanságunk és a hasonló alkalmak elmúlt időkben való hiánya okozza a belső kényszert, hogy „most itt vannak az újságoktól, rádiótól... elmondom mindazt, amit az évek alatt nem volt alkalmam elmondani”. És ebből a meggondolásból lesz a kíváncsú 5–15 perces felvezetőből olykor (s ez nem túlzás) 40–50 perces kiselőadás. Az újságírók a rövid lényegyet szeretik hallgatni ilyenkor. A végtelen előadások után kérdezni sem mernek, mert félő, hogy a kérdésre ismét „beindul a mondatövező”. A rádiós, tv-s kollégáknál más a helyzet. Ott „lehet” beszélni órákig, de érdemes elgondolkozni, hogy mi a különbség a felvett és a megválogott adásba kerülő anyag között. Tessenek elhinni kedves nyilatkozó kollégák, hogy szerencsésebb, ha hagyjuk kérdezni a közvéleményt tájékoztatókat, mert ők maguk a közvélemény, s a kérdéseikből nagyon sok mindenre következtethetünk abból, hogy a társadalommal hogyan s miről kell beszélünk. Nem az a fontos, hogy mi mit gondolunk magunkról, hanem hogy rólunk mit gondol, hisz, tud a társadalom.

Csak így változtathatjuk a képet sajátos értékeltségünkről, melyet olyan zokon veszünk – teljes joggal, de nem eléggé alaposan elemzett okkal. Pedig kimozdult már valamit a holtpontról az OEE és a sajtó kapcsolata. A novemberi EGERERDŐ RT-nél rendezett újságíró találkozóknak is az volt a legfőbb eredménye, hogy személyesen megismertük egymást, és a visszaköszönő publikációkból már érezni lehetett a helyzetünket megértően elemző szándékot.

Nem szabad türelmetlennek lennünk ezen a téren. Sokkal fontosabb a folyamatomosság. Nincs mit takargatnunk, és ezért biztos vagyok benne, hogy elérkezik az az idő, amikor az erdővel foglalkozó újságíróknak már nem kell magyaráz-

ni, hogy mire az a sok kerítés, mire az a sok kivágott fa az újlátgazdag erdőrészelben.

Kívánok sok-sok alkalmat a 2000. évben, hogy a profi újságíróknak minél több profi nyilatkozatot tehessünk.

(Végülis két részletes beszámoló megjelent a sajtótájékoztatón elhangzottakról.)

Pápai Gábor

Az összefogás eredménye

Az Országos Erdészeti Egyesület tagsága igénye szerint elkészült az 1998–2002 évekre vonatkozó egyesületi program. Kiemelt helyen szerepel benne a szakmai összefogás, az együttgondolkodás és az ágazat pénzügyi helyzetének javítása. Az elképzelést tettek követték. Olyan rendezvények, találkozók, fórumok kerültek megrendezésre, amelyek mind a kitűzött célt szolgálták. Év elejétől dolgozunk azon, hogy a 2000. évi költségvetésbe az erdészeti pénzügyi igények beépítésre kerüljenek. Az erdészeti ágazat különböző területein dolgozó vezetők és munkatársaik folyamatos kapcsolattartás mellett, széles fronton próbálták az illetékeseket meggyőzni, hogy az erdészeti támogatások nagyságrendje az erdő országban elfoglalt területarányát és egyre erősödő közösségi igénybevételét tekintve elenyésző támogatásban részesül és ezen sürgősen változtatni kell. A meghirdetett erdőtelepítési program sem működik. Munkánkat kiemelkedően segítette, hogy a Parlament Mezőgazdasági Bizottságban megalakult az Erdészeti Albizottság. Az éves kitaró munka meghozta gyümölcsét és az összefogás eredményeként a Parlament elé került három költségvetési módosító indítvány közül kettőt megszavaztak a képviselők.

A közcélú támogatás az idei 400 millió Ft-ról, 1 milliárd Ft-ra, a parkerdei támogatás 100 millió Ft-ról, 205 millió Ft-ra növekszik a következő évben.

Az erdőtelepítés előirányzata az ez évihez képest 545 millió Ft-tal növekszik, de a megfelelő ütemhez és igényekhez többre lenne szükség, amelyet most a Parlament nem támogatott. A jó példa előttünk van, további közös összefogással biztosan ezen a területen is el lehet érni számunkra kedvező eredményt.

Ormos Balázs
főtitkár

Erdész is volt a napkeleti bölcsek között

Különösen emlékezetes Karácsonyt töltöttek az elmúlt évben a lónyai és a kárpátjai térségből Lónyára iskolába járó kisdíjakok. Nyolcvanegy rászoruló gyermek kapott ajándécsomagot a Nyírerdő Rt.-től. A napkeleti bölcsek nem aranyat, tömjént és mirhát, hanem irkát osztottak a nebulóknak. Zan József fővadász adta át a másfélezer forintot érő csomagokat a kisiskolásoknak.

Helyreigazító

A decemberi lapszámban megjelent Bedő-díjasok névsorába – sajnálatosan – több hiba is csúszott. *Horváth Lászlót* (Bugac) természetesen erdőmérnök-ként tüntették ki a díjjal. Héder Sándor sajnos nincs az élők sorában. Iharos Frigyes erdőmérnök neve elé viszont tévedésből került a kereszt. Hosszú életet kívánunk! (A szerk.)

Felhívás!

Az erdőgazdálkodók a rendszerváltással kialakuló új társadalmi, gazdasági rendben sem tudták kellően megvédeni az erdőgazdálkodás érdekeit. Az ágazat évtizedes mulasztásban van, elmaradt a különböző társadalmi csoportokkal való tudatos kapcsolattartás, az ágazat munkájának elfogadtatása. Az Országos Erdészeti Egyesület 1998-2002. évi

programjában megfogalmazott feladatok megvalósításával, összefogva mindazon szervezetekkel, akik e munkában partnerek kívánnak lenni, szeretne a kialakult helyzetben céltudatos munkával változtatni. Az elnökség 15/1999. (dec. 9.) határozatával elfogadta az OEE 2000. évi kommunikációs programjának vázlatát, amelyet a közeljövőben kell kidolgozni. A program célja: az erdőgazdálkodás társadalmi megítélésének javítása, az ágazat költségvetési támogatásának növelése, a magán és állami erdőgazdálkodás helyzetének javítása, a faalapú termékek forgalmának növelése. **A kommunikációs program megvalósítását csak közös összefogással és munkával valósíthatjuk meg, ezért kérjük tisztelt tagtársainkat, hogy a program logo-jához, jelmondatához és programjához szíveskedjenek javaslatokat adni február végéig.**

Ormos Balázs
főtitkár

Tájékoztatás!

Az Egyesület kérelmére az Országgyűlés Házszabálya 141. paragrafus (1) bekezdésére figyelemmel az Egyesületet bejegyezték az országos érdekképviselői és társadalmi szervezetek jegyzékébe az SZ 8-11/21/99. számon. Az Egyesület így hivatalosan vesz részt a különböző üléseken. Felvetődik a kérdés, vajon ez politikai tevékenységnek minősül-e? Az 1997. évi CLVI. törvény a közhasznú szervezetekről, 4-es paragrafus d pontja kimondja, hogy „közvetlen politikai tevékenységet nem folytat, szervezete pártoktól független és azoknak anyagi támogatást nem nyújt.” A törvény 26. paragrafusa d) pontja szerint, a közvetlen politikai tevékenység: a pártpolitikai tevékenység, továbbá országgyűlési képviselői, megyei, fővárosi, önkormányzati választási jelölt állítása. Egyesületünk bíróság által jóváhagyott Alapszabálya (13. Pk. 60.427/1989/19.), 1 paragrafus, 8. pontja szerint: „Az Egyesület közvetlen politikai tevékenységet nem folytat, szervezete pártoktól független és azoknak anyagi támogatást nem nyújt, azokról támogatást nem fogad el, országgyűlési képviselői, megyei, fővárosi, önkormányzati választásokon induló jelöltet nem állít és nem támogat” Az Országgyűlés Titkársága bekérte Egyesületünk alapszabályát és annak ismeretében hozta meg döntését. A fentiek miatt egyértelműen kijelenthetjük, hogy Egyesületünk az előírásoknak

megfelelően végzi ez irányú munkáját, amely nem minősül politikai tevékenységnek.

Ormos Balázs
főtitkár

VADEX Mezőföld Rt. 1999. évi lövészversenyei

Bensőséges ünnepségen köszöntötte és adta át a díjakat *Balsay Miklós* vezérigazgató és helyettese, *Kisteleki Péter* az 1999. évi többfordulós, a résztvevő erdészetek által különböző helyszíneken szervezett – koronglövész, kispuska céllövés 50 m távolságra, nagykaliberű golyósfégyverrel céllövés 150 m távolságra versenyszámokból álló összetett – lövészverseny győzteseinek és helyezetteinek. A versenysorozatban 51 vadász, erdész, gépész és faiparos vett részt, ami jól szolgálta a lövészsport népszerűsítését és a szakmai barátság elmélyítését.

Összetett egyéni győztes: *Miklós Tibor*, dobogós helyezést ért el: *Buza Norbert* és *Buza Ferenc*.

Összetett csapatversenyben a legtöbb pontot a Soponyai Erdészeti csapata gyűjtötte, a második a Mecséri Erdészeti, öt követi a Székesfehérvári Erdészeti csapata. Ezen kívül az összes többi résztvevő közül *Mészner József* és *Körmöczy János* lett kisorsolva különdíjra.

Kiemelt hangsúlyt kapott *Maár Gyula* versenyszervezői és versenyzői tevékenységének méltatása.

A fent nevezettek jutalmul egyéni nagyvad lelövést és csoportos apróvad vadászaton való részvétel lehetőségének valamelyikét kapták.

Bognár Miklós

Budakesziről légi úton jutott a Parlament-hez a karácsonyfa
Fotó: Apatóczy István

Pályázat

Az Egererdő Erdészeti Részvénytársaság pályázatot hirdet **belkereskedelmi üzletkötői** munkakör betöltésére.

Feltétel: erdőmérnöki végzettség. Előnyt jelent legalább 2 éves szakmai gyakorlat és német nyelvtudás. **Feladat:** a fatermékek belföldi értékesítési tevékenységének koordinálása a Részvénytársaság Kereskedelmi Osztályán.

Pályázatokat az Egererdő Rt. Kereskedelmi Osztályára (Eger, Kosuth Lajos u. 18.) kell írásban benyújtani:

2000. február 20-ig.

Fizetés: a Kereskedelmi Bank Rt. Egri Fiókjánál vezetett 10403507-35012171-00000000 számú számlánkról történik.

In memoriam

dr. Szeless István

okl. em. ny. erdőgazdátó

Ausztriában, Gross-Reifling-Krippau, Steriermarkban rövid, de súlyos betegségben 1999. november 6-án örökre lehunyta szemét. A Monarchia idején Keszthelyen 1910. augusztus 18-án látta meg a napvilágot, így az ő születésnapja és a királyé ugyanazon a napon volt. Ferenc József magyar király minden évben az e napon világra jött gyermekeknek egy aranytallért ajándékozott. Az elhunyt ezt az emlékérmét nagy becsben tartotta, és rövid történetét örömmel idézte.

Nem akarunk, de nem is tudunk tőle egyszerűen búcsút venni. Önfeláldozó apa, jó barát és kolléga, jószívű előljáró, munkaadójának kötelességteljesítő és hű alkalmazottja volt. Dr. Szeless István mint alkotó erdész a neves és nagy erdész szakemberek sorát Ausztriában és Magyarországon is növelte.

A Premontrei Gimnaziumban, Keszthelyen érettségizett, erdőmérnöki oklevelét a Soproni Főiskolán 1933-ban szerezte meg. Az „alma mater” szelleme nála nagy fává terebélyesedett, és a gyakorlati élet évtizedei alatt nemes jellembeli és értékes szakmai gyümölcsöket hozott.

Kötelező katonai szolgálatának még 1933-ban eleget tett, és gyakorlati munkáját 1934-ben Zemplén megyében, a Mailáth-féle uradalomnál kezdte meg.

Ezt követően Roth Gyula (későbbi Kossuth-díjas) professzor tanársegédje volt az Erdőműveléstan Tanszéken. Főnöke oldalán igen tevékenyen vett részt a Magyarországon 1936-ban lebonyolított II. Erdészeti Nemzetközi (Világ-) Kongresszus és az ahhoz közvetlenül csatlakozó IX. IUFRO-kongresszus előkészítésében. A világkongresszus magyar delegációjának is hivatalos tagja volt.

1937-től a Herceg Esterházy Hitbizomány erdőmérnöke, ahol először mint erdőrendező, majd Gyulajon mint beosztott erdőmérnök, később Lentiben fűrész- és fa-telepvezető és Kőszegen mint erdőgondnok dolgozott.

A háborús események következtében 1945 márciusában Ausztriába menekült, ahol a Herceg Esterházy Hitbizomány burgenlandi részében, Lackenbach-on mint erdőrendező folytatta tevékenységét. 1946. július 1-jén az uradalmat a megszálló orosz hatalom – USIA – kezelésbe vette, de 1949 februárjában dr. Szeless azonnali hatállyal elbocsátotta. Ezt követően az Osztrák Erdőbirtokosok Szövetkezeténél mint fűrész-üzemvezető Langenwang-ban kapott állást.

Az osztrák semlegességi szerződés megkötése után 1955-ben az uradalom ismét hercegi kezelésbe került, és dr. Szeless visszatérhetett mint az erdészet vezetője (28 000 ha), majd 1959-től mint jószágigazgató. Az ő vezetése és szakmai elgondolása alapján történt a háborús és az orosz rablógazdálkodástól tönkretett erdőbirtok helyrehozatalának megkezdése.

1959-ben a bécsi „Bodenkultur” Egyetemen megvédte doktori disszertációját.

1963-ban kivált az uradalomból, és először mint referens a bécsi Erdészeti Kutató Intézetnél, majd 1967-től a herceg Liechtenstein Kalwang-i erdőbirtokának erdőigazgatója.

A Wildalpe égbeszökő zord sziklái, romantikus havasai között megbúvó Kalwang-ban lévő otthonában a magyar erdészek mindig szívesen látott vendégek voltak. Nem egy egyesületi delegáció számára tette lehetővé meleg vendégszeretete a magashegységi viszonyok között folytatott többcélú erdőgazdálkodás tanulmányozását.

Gyakorlati erdőgazdaként sem huzdoltta meg ifjúkori pályakezdését, mert tudományos cikkei rendszeresen megjelentek osztrák szaklapokban. Előszeretettel foglalkozott az erdőgazdálkodás ökonómiai kérdéseivel. Munkásságával komoly szaktekintélyt vívott ki magának (és ezzel együtt a magyar erdőmérnöki címnek). Ennek is tulajdonítható, hogy nyugállományba vonulása után több tekintélyes magánuradalom is felkérte erdészeti szaktanácsadójának.

1975-ben nyugdíjba ment, de 1988-ig mint erdészeti konszultens néhány burgenlandi erdőbirtoknak szaktanácsadója volt. Egyidejűleg kis családi birtokát is nagy szeretettel és szakismerettel kezelte.

Közismert és aktív alakja volt az osztrák erdészeti közéletnek, természetesen elsősorban a Stájer Erdészeti Egyesületnek. Mindazonáltal magyarságát soha meg nem tagadta, hanem éppen ellenkezőleg: rendszeres élő, személyes kapcsolatot tartott fenn mindig hazájával, főként Sopronnal, feleségének szülővárosával.

A magyar erdészek nagyobb csoportjával valószínűleg 1998 szeptemberében találkozott utoljára, amikor az Állami Erdészeti Szolgálat nyugdíjas dolgozóinak csoportja Grosreiflingben járt Ausztria legnagyobb erdészeti múzeumának megtekintése céljából. A sors rendezésének jóvoltából ott összetalálkozhattunk szeretve tisztelt Pista bátyáinkkal. Senki nem gondolta volna a Refilingerhof étteremben szellemes és kedélyes társalgása közben elfogyasztott ebéd alatt, hogy ez lesz utolsó találkozásunk. (Ezt megelőzően néhány nappal vette át vasdiplomáját Soproni Egyetemünk tanévnyitó ünnepségén.)

A sorstól gyakran nagy csapásokat kellett elviselnie, hitét az igazságban soha sem veszítette el, ismételten újra és újra kellett kezdenie, de családjá szeme előtt lebegett, akikért az életét is képes lett volna áldozni. Hőnszeretett feleségét, négy gyermekét, 12 unokáját és egy dédunokáját hagyta hátra.

Szenvedélyes vadász volt, de a természetet is imádta, meg a klasszikus zenét.

Viszontagságos élete alatt mindig talált időt arra, hogy erdészeti témákkal, problémákkal foglalkozzon, megoldásokat keressen és tanácsokat adjon. Ezt igazolják és bizonyítják azok a szakdolgozatok és cikkek, melyek az osztrák és magyar erdészeti szakirodalomban jelentek meg.

Most, amikor gondolatban végső búcsút veszünk dr. Szeless Istvántól, az utolsó kép, amelyet megőrzünk róla: nem (csak) a tudós, nem (csak) a közéleti személyiség, nem (csak) a sikeres gazdasági szakember. Hanem az a melegszívű, önzetlen, kollegiális, fegyelmezett, abszolút korrekt, szerénységében elegáns, intelligens, kellemes úriember, aki mindig példaképe lehet a magyar erdőmérnököknek.

pf – kp

Megemlékezés Kauzli Kálmánról

Az OEE Szolnoki Helyi Csoportja egy jól sikerült rendezvényt tartott 1999. november 4-én Jászfényszaruban. A rendezvény apropóját az a szomorú, s mégis örömteli tény adta, hogy a tavaly elhunyt erdőmérnök kollégánk, Kauzli Kálmán úr emlékeztére emlékoszlopot avatunk, egyúttal róla neveztünk el egy mintegy 300 ha-os erdőtömböt. Kauzli úr Jászfényszaruban és környékén 1000 ha erdősírtést végzett, melyből 500 ha volt az erdőtelepítés. Különösen értékes ez a munka, mivel az erdőben legszegényebb Jász-Nagykun-Szolnok megyében történtek ezek az erdősírtések. Mint TSZ erdész, egymaga tervezte, szervezte és irányította a szövetkezetről folyó erdőgazdálkodási munkákat. Kauzli Kálmán emlékoszlopa a Jászfényszaru 31–34 Erdőterületben található. Az emlékoszlop avatásakor Fekete József erdőfelügyelő mondott megindító beszédet. Megemlékezett Kauzli úr teljes életútjáról, munkásságáról. A negyvenfős hallgatóság főlehangja tisztelgett az elhunyt emléke előtt.

A rendezvényen két előadást is meghallgattunk. Egyrészt Bagaméry Gáspár OMMI főfelügyelő beszélt igen szemléletesen a homoki nyárgazdálkodás időszerű kérdéseiről. Megtudhattuk a „nyár” szó etimológiai eredetét, beszélt az egyes nyár szekciók tulajdonságairól, a Duna-Tisza közti homokhát talajainak kialakulásáról, különös tekintet-

tel a jászvári területekre. Összehasonlította a termesztésbe vont klónok termőhelyi igényét, növekedéssel és a betegségekkel szembeni ellenálló képességét. Felhívta a figyelmet arra, hogy a nyárfát csak tápanyagban gazdag, talajhiba-mentes, többletvízhatással rendelkező területekre érdemes (volna szabad) ültetni a nyár termesztéstechnológia maradéktalan betartása mellett. Beleértve az intenzív ápolást, szakszerű nyesést, a gomba és rovar kártevők elleni védekezést. Így hozhatunk létre jó minőségű homoki nyár állományokat.

Kiemelte annak jelentőségét, hogy nem szabad egyetlen klónból álló több száz ha-os tömböket kialakítani, mert egy esetleges kórokozó, károsító tömeges megjelenésekor óriási károk keletkezhetnek. 3–5 ha-os tömbökben jó elegyíteni az egyes klónokat.

Bagaméry úr beavatott a nemesnyár zöldnyesési kísérleteinek tapasztalatairól. A július 15-ig elvégzett zöldnyesés sebei a vegetációs év végére teljesen beforradtak, míg a későbbiek nem vagy csak részlegesen. Azonban a leghelyesebb a tavaszi lombfakadást közvetlenül megelőző időszak a nyesések elvégzésére.

Bagaméry úr kíváncsún tartaná, ha a nyárfatermesztők a legveszélyesebb nyárfakárosítókra ható feromon csapdákat helyeznének el, és megosztanák egymással a repülő rovarok rajzásának idejét, erősségét.

Ezután Vadas Ferenc, a NEFAG Rt. Monori Erdészeti erdőművelési ágazatvezetője tartott előadást a Monori Erdészetről immár 14 éve folyó nemesnyár fajtaösszehasonlító és hálózati kísérleteinek eredményeiről. Monoron az alábbi nemesnyár fajtákkal végeztek kísérleteket: I-214, Pannónia, Ag-F, Triplo, Sudár, Kornik-21, BL, Villafranca, I-45/51, Koltay, Beupré, Unal, Raspalje. Az eddigi tapasztalatok alapján a gyenge-közepes, 12–18 m³/ha-os átlagnövedékű termőhelyeken üzemi méretekben legjobban az I-214, Pannónia, Ag-F, Triplo fajták álltak meg legjobban a helyüket. További tapasztalat, hogy a sorközi ápolást a lehető legtovább kell folytatni. Minél gyengébb a termőhely, annál inkább.

A hálózati kísérletekben a sortávot 4–5–6, a tőtávot 2–2,5–3 m összes kombinációjában kipróbálták több fajtával és több ismétlésben. Az erdész az 5-2 és az 5-2,5-ös hálózat mellett tette le a voksot, melyből egy-két nevelővágással kialakítható az 5-4 vagy 5-5-ös véghasználati hálózat.

Tapasztalataik szerint a nevelővágásokat időben el kell végezni. Hiba lenne azért kitolni a nevelővágás időpontját, hogy a kikerülő faanyag értékesíthető favasaltséket adjon. A nevelővágást akkor kell elvégezni, ha a záródás 70% fölé emelkedik.

A külföldön (Olaszország, Franciaország, Belgium) látott véghasználati hálózatban (7-7, 8-8) ültetett nemesnyár csak a nyárfá számára ideális termőhelyen lehetséges. A homoki nyár termőhelyeken a nyár erdősírtéseket sűrűbbre kell ültetni, időben elvégzett válogató jellegű nevelővágással kombinálva.

Ceglédi István erdőfelügyelő hozzászólásában kiemelte a megfelelő minőségű, minimum 60 cm mély mélyforgatás, a jó minőségű szaporítóanyag, az ültetés és az első évek jó ápolásának jelentőségét.

A rendezvény zárásaként fehér asztal mellett egy kellemes baráti beszélgetés mellett megbeszéltük a nap folyamán hallottakat, valamint a mindennapok problémáit, sikereit.

A résztvevők nevében szeretném megköszönni Jászfényszaru Önkormányzatának és a Béke MGTSZ-nek, hogy jó házigazdái voltak a rendezvénynek.

Kép és szöveg: **Rehor Mihály**

Búcsú Nagy Jánostól

1915–1999

**okl. erdőmérnök, ny. áll.
térképész, tartalékos tűzér
hadnagy**

Szomorú szívvel értesültünk Nagy János erdőmérnök haláláról, amely 1999. szeptember 22-én következett be Budapesten.

Bárhová vetette sorsa, erdésznek tartotta magát, noha ez a sors nem volt kegyes hozzá, sem kortársaihoz.

Erdőmérnöki tanulmányait megszakította a II. világháború. Részes volt az elszakított területek visszatérése felejtetetlen pillanatainak, majd mint katona, az 1941-ben a gyorsadtest ukrainai, 1942–43-ban a Don menti, ezt követően 1944–45-ben a magyarországi harcokban Aradtól Szentgotthárdig.

Ott robbantják fel a 15 cm-es tarackait, a magyar határnál. Egyik legszebben kitüntetett erdőmérnök-katona tisztje volt a II. világháborúnak, ezüst Sigmund Landissal és bronz Sigmund Landissal kétszer tüntették ki, ugyanakkor, mint katona, módot talált több száz lengyel menekült megmentésére.

1946–1948. III. 9-ig szigorló erdőmérnökként Devecserben, majd az erdőmérnöki oklevél megszerzése után 1948. III. 9-től a Veszprémi Erdőgazdaságnál dolgozott, ezt követően 1949. II. 9-től 1950. III. 28-ig a Kiséri Erdőgazdálkodás vezetője volt. Innen került 1950. VII. 31-ig a Győri Erdőgazdasági Nemzeti Vállalat vadászati előadói beosztásába.

Ekkor távolítják el politikai okból a megszállók kiszolgálói. Az erdészeti szakmából való eltávolítása után először a Kohóipari Tervező Irodához került, majd a Városmérési Irodához. 1958. I. 1-től a Kartográfiai Vállalathoz került, ahol mint alapító tag 1987 nyaráig, mint topográfus dolgozott.

Itt alkotott maradandót, amely megőrizte a nevét, ha már haláláig szeretett szakmája elüldözte. Hivatásának érezte, hogy a régi eredeti magyar történeti nevek, úgy a topográfiai térképen, még nagyobb sikerrel a turista térképeken felkerüljenek és megmaradjanak a használatban.

Több tízezer név menekült meg így a feledéstől. Mint segítőtje tudom, hogy ez a munka milyen nehézségbe került, hogy például a századik Vörös Csillag puszta helyett megmaradjon az ezer-

éves Jutas puszta neve. Sikerült is nagy erőfeszítés után.

Ezek a megmentett magyar helynevek őrzik meg Nagy János erdőmérnök topográfus emlékét.

Temetése 1999. október 22-én volt a Budai Magyar Szentek Templomának urnatemetőjében, diáktársai nevében Hábel György erdőmérnök búcsúztatta.

Mi pedig búcsúzzunk el az ő utolsó üzenetével, amelyet nekünk hagyott, élőknek:

Magyar, legyen bited és lészen országod

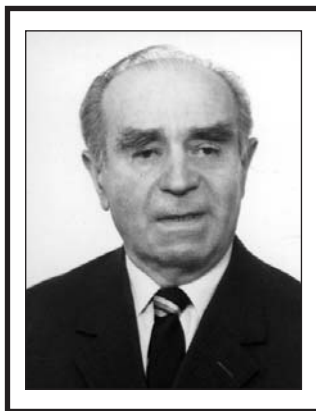
Minden nemzetek között az első az áldott

Isten amit néked címeredbe vágott.

[Hitvallás: Papp-Váry Elemérné (1920)]

In memoriam

Vörös István
erdőmérnök
(1919–1999)

Ősze borult a soproni erdő, zöld levelei zörgő avarra váltak, elcsendesedtek madarai, a dongók danája sem hallik. Közeleg a tél, ködök ülnek a fák között, elillantak a nyári hangulatok, díszét vesztette az erdő.

Méltó természeti háttér ez ahhoz a szo-

morú menethez, amely Vörös Pista bátyánkat, a Tanulmányi Erdőgazdaság egykori főmérnökét október 27-én utolsó útjára kísérte a soproni Szent Mihály temetőben. Blazovich Ágoston bencés szerzetes temette, búcsúszót Molnár Ákos mondott, és Áprily Lajos „Szeret az erdő” c. örökzöld versét Németh Ferenc szavalta el.

Magas kort megért pályatársunk életét két dolog uralta: a család és az erdő. Mindkettőt rajongásig szerette, tőlük kapott erőt, és körükben teljesedett ki derűs egyénisége. És hatott a veszprémi piaristák gimnáziumában elmélyített keresztény hit, ami nem lankadt a nehéz időkben sem. Ez segítette hosszúra nyúlt betegségében, ez óvta a csüggedéstől és tette, hogy egyenes derékmal és emelt fővel távozhatott.

Szerettük őt és tiszteltük, mert mindig jólelkű és melegszívű ember volt, igaz jó barát, aki még nyugdíjbanmenetele után sem vált meg kedves erdejétől. Vizsgálódott, mért, megfigyelt. Tudta, hogy ezzel is a jövőt szolgálja, azokat, akiket egyszer majd magukra kell hagynia. Teljes ember volt: jó barát a bajban és cimbora a vígságokban.

Somogyban született 1919-ben. A háborús években érkezett hallgatónak az akkori Műegyetem Erdőmérnöki Karára, hogy aztán végleg itt ragadjon a nyugati határszélen. 1948-ban kapta meg diplomáját. Kis kitérő után már a Tanulmányi Erdőgazdaságnál dolgozik, itt vált ismertté, alkotó emberré. Sopronban alapított családot. Pályatársai szeretete övezte, és most bele kell nyugodnunk abba, hogy testi valójában már soha nem jön közénk. Búcsúzóul a madarakat, virágokat nagyon szerető pannonhalmi bencés tanárnak, Kovách Arisztidnek feszes distichonba szedett intelmét idézzük:

„Ültess éveken át néhány hasznos s üde díszfát:

Megbecsülik nevedet s dédunokád se feled.”

(Dr. hc. Dr. Szodfridt István)

